

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Diplomová práce

**Hodnocení hospodářského a sociálního rozvoje
vybraných regionů**

Jan Štiegler

© 2017 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jan Štiegler

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Hodnocení hospodářského a sociálního rozvoje vybraných regionů

Název anglicky

Evaluation of economic and social development in the selected regions

Cíle práce

Cílem diplomové práce je zhodnotit, popsat a porovnat hospodářský a sociální rozvoj Pardubického kraje. Po zanalyzování všech dostupných informací a ukazatelů, pak vytvořit doporučení a návrhy pro další rozvoj Pardubického kraje. Dílčím cílem je vyhodnotit dotazníkové šetření obyvatel Pardubického kraje a navrhnout řešení v problémových oblastech, které byly objeveny v dotazníku.

Metodika

Diplomová práce je rozdělena na dvě hlavní části – Teoretickou část a Praktickou část.

V teoretické části půjde o rešerši odborné literatury a dostupných informačních zdrojů a následná interpretace údajů, které byly získány. Dále v této části půjde o kvalitativní a kvantitativní vyhodnocení získaných informací a statistických dat.

V praktické části půjde o využití poznatků načerpaných v teoretické části pro psaní vlastní práce. Vlastní práce bude analyzovat hospodářský a sociální rozvoj na území Pardubického kraje. Po celkovém zhodnocení všech ukazatelů bude vytvořeno doporučení pro další rozvoj Pardubického kraje.

Doporučený rozsah práce

60- 80 stran

Klíčová slova

Regionální politika, hospodářský rozvoj, sociální rozvoj, regionální rozvoj, region, Pardubický kraj, Evropská unie

Doporučené zdroje informací

- BERAN, V. – DLASK, P. *Management udržitelného rozvoje regionů, sídel a obcí*. Praha: Academia, 2005. ISBN 80-200-1201-.
- BIRCH, E L. *The urban and regional planning reader*. London: Routledge, 2009. ISBN 978-0-415-31998-0.
- DURDISOVÁ, J. – KREBS, V. *Sociální politika*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. ISBN 978-80-7357-585-4.
- HRABÁNKOVÁ, M. – BOHÁČKOVÁ, I. *Strukturální politika Evropské unie*. Praha: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-111-6.
- HUDEČKOVÁ, H. – LOŠŤÁK, M. – ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE. KATEDRA HUMANITNÍCH VĚD, – ŠEVČÍKOVÁ, A. *Regionalistika, regionální rozvoj a rozvoj venkova*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2006. ISBN 978-80-213-1413-9.
- SKOKAN, K. *Evropská regionální politika v kontextu vstupu České republiky do Evropské unie*. Ostrava: Repronis, 2003. ISBN 80-7329-023-5.
- STEJSKAL, J. – KOVÁRNÍK, J. *Regionální politika a její nástroje*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-588-2.
- UHLÍŘ, D. – BLAŽEK, J. – UNIVERZITA KARLOVA. *Teorie regionálního rozvoje : nástin, kritika, implikace*. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1974-3.
- WOKOUN, R. *Regionální rozvoj : východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování*. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-7201-699-0.
- ŽÍTEK, V. – MASARYKOVA UNIVERZITA. EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA, – KLÍMOVÁ, V. *Regionální politika*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN 978-80-210-4761-7.
-

Předběžný termín obhajoby

2016/17 LS – PEF

Vedoucí práce

prof. Ing. Jaroslav Homolka, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomiky

Elektronicky schváleno dne 28. 2. 2017

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 3. 3. 2017

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 20. 03. 2017

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Hodnocení hospodářského a sociálního rozvoje vybraných regionů" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne _____

podpis _____

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval prof. Ing. Jaroslavu Homolkovi, CSc. za odborné rady a vedení při zpracování této diplomové práce.

Hodnocení hospodářského a sociálního rozvoje vybraných regionů

Evaluation of economic and social development in selected region

Souhrn

Diplomová práce „Hodnocení hospodářského a sociálního rozvoje vybraných regionů“ se primárně zabývá hospodářskou a sociální situací na území Pardubického kraje. Teoretická část práce vysvětluje pojmy hospodářský rozvoj, sociální rozvoj a regionální politika. Jsou zde popsány cíle a nástroje jednotlivých politik a fondy Evropské unie. V praktické části je charakterizován Pardubický kraj z geografického, demografického a socioekonomického hlediska a popsán aktuální hospodářský a sociální stav na území kraje. Jsou zde též specifikovány rizikové kategorie hospodářského a sociálního rozvoje. Další částí diplomové práce je analýza dotazníkového šetření a jeho vyhodnocení. Na základě těchto poznatků je proveden návrh na zlepšení budoucího hospodářského a sociálního rozvoje Pardubického kraje.

Summary

Diploma thesis „Evaluation of economic and social development in selected region” is primary focused on economic and social development in Pardubice region. Theoretical part explains terms as economic and social development and regional policy. Then the thesis describes objectives and instruments of individual policies and funds of the European Union. Practical part of the thesis characterizes Pardubice region in terms of geographic, demographic and socioeconomic aspects and it also examines actual economic and social situation in the region. The thesis also specifies risk elements of economic and social development. Next part analyses and evaluates a conducted survey. Based on facts

from the survey, improvements of future economic and social development in Pardubice region are suggested.

Klíčová slova: hospodářský rozvoj, sociální rozvoj, regionální rozvoj, regionální politika, Pardubický kraj, rozvoj

Keywords: economic development, social development, regional development, regional policy, Pardubice region, development

Obsah

1	Úvod.....	5
2	Cíle práce a metodika.....	6
3	Teoretická východiska	7
3.1.	Regionální politika.....	7
3.1.1.	Definice regionální politiky	7
3.1.2.	Vývoj regionální politiky	8
3.1.3.	Rozdělení dle NUTS	9
3.1.4.	Nástroje regionální politiky	11
3.2.	Regionální politika v České republice	13
3.2.1.	Vývoj regionální politiky v České republice	14
3.2.2.	Legislativní rámec regionální politiky v České republice	15
3.2.3.	Cíle regionální politiky České republiky pro období 2014 – 2020 ...	19
3.2.4.	Priority a prioritní oblasti regionální politiky na období 2014 – 2020	22
3.3.	Regionální politika v Evropské unii	26
3.3.1.	Principy regionální politiky Evropské unie	26
3.3.2.	Cíle regionální a strukturální politiky pro období 2014 – 2020	27
3.3.3.	Fondy a programy Evropské unie v období 2014 – 2020	28
3.4.	Hospodářská a sociální politika	32
3.4.1.	Hospodářská politika	32
3.4.2.	Sociální politika	34
4	Praktická část	36
4.1.	Charakteristika Pardubického kraje	36
4.1.1.	Geografická charakteristika	36
4.1.2.	Demografická charakteristika	38
4.1.3.	Socioekonomická charakteristika	40
4.2.	Hospodářský rozvoj Pardubického kraje	42
4.2.1.	Trh práce	42
4.2.2.	Doprava	49
4.2.3.	Cestovní ruch	52
4.2.4.	Bytová výstavba.....	53
4.2.5.	Ekonomické subjekty.....	55

4.3.	Sociální rozvoj Pardubického kraje	56
4.3.1.	Demografický rozvoj	56
4.3.2.	Vzdělání	60
4.3.3.	Zdravotnictví.....	62
4.3.4.	Sociální služby	63
4.3.5.	Kultura a sport.....	64
4.4.	Anketa mezi obyvateli okresu Pardubice a okresu Chrudim	65
4.5.	Návrh na zlepšení budoucího rozvoje Pardubického kraje.....	76
5	Závěr	81
6	Seznam použitých zdrojů.....	83
7	Seznam obrázků a grafů.....	86
8	Seznam příloh	87

1 Úvod

Téma diplomové práce „Hodnocení hospodářského a sociálního rozvoje vybraných regionů“ bylo vybráno z důvodu velké důležitosti hospodářského a sociálního rozvoje v dnešní společnosti. Míra rozvoje v jednotlivých oblastech je důležitým ukazatelem, podle kterého se definují nové strategie pro rozvoj celého regionu. Touto oblastí se zabývá regionální politika, která určuje směr rozvoje a růstu daného regionu a snaží se o vyrovnání regionálních hospodářských a sociálních disparit. Hospodářský a sociální růst regionů je také důležitým indikátorem v oblasti hodnocení regionu Evropskou unií a možnosti čerpání z fondů Evropské unie, které jsou důležitým zdrojem financování v oblasti celkového rozvoje regionu.

Od změny režimu v roce 1989 byly na územích regionů nerovnoměrné sociální a hospodářské výsledky a celkové společenské, politické a hospodářské změny na území České republiky tyto disparity jenom prohlubovaly. Důležitým krokem byl vstup České republiky do Evropské unie, kde je jedním ze základních pilířů odstraňování a zmenšování regionálních disparit a harmonický hospodářský a sociální růst jednotlivých regionů.

Pro tuto práci byl vybrán Pardubický kraj, ke kterému má autor práce blízký vztah. Pardubický kraj se nachází ve velmi výhodné geografické poloze a demografické a socioekonomické ukazatele naznačují, že kraj má velmi dobrou základnu pro celkový hospodářský a sociální růst. I přes velmi dobrý potenciál, kterým Pardubický kraj disponuje, nenaplnuje potenciál a v hospodářském a sociálním rozvoji zaostává za více vyspělými regiony v České republice.

Tato práce obsahuje základní informace o sociální, regionální a hospodářské politice a analyzuje situaci z hlediska hospodářského a sociálního rozvoje na území kraje. Práce vymezuje rizikové oblasti v rámci hospodářského a sociálního rozvoje a přináší návrh řešení těchto problémů. Realizací těchto návrhů by Pardubický kraj mohl odstranit disparity a mohl by se posunout na místo nejsilnějších krajů v České republice.

2 Cíle práce a metodika

Cílem diplomové práce je zhodnotit hospodářský a sociální rozvoj Pardubického kraje, zpracovat teoretická východiska a zjistit současný stav v oblastech hospodářské a sociální politiky. Po zjištění tohoto stavu najít rizikové kategorie v rámci rozvoje a vytvořit návrh pro řešení těchto problémů a disparit. Vytvořený návrh pak bude obsahovat návod pro zlepšení situace v jednotlivých rizikových oblastech Pardubického kraje, jejichž implementace by znamenala celkový hospodářský a sociální rozvoj na území kraje.

Metodicky je tato práce rozdělena na dvě části. V první teoretické části je literární rešerše, která definuje a vysvětluje základní pojmy, jako jsou hospodářská politika, regionální politika a sociální politika. A zachycuje všechny obecné definice a teoretická východiska v rámci hospodářské, regionální a sociální politiky.

Praktická část této práce se už zaměřuje na Pardubický kraj, který disponuje skvělým potenciálem, který však dostatečně nevyužívá, a proto vznikají jednotlivé sociální a hospodářské disparity. Pardubický kraj je popsán v rámci základních charakteristik a je zhodnocen celkový hospodářský a sociální stav. Na základě tohoto zhodnocení jsou definovány rizikové oblasti a vytvořen návrh na zlepšení situace a návrh pro budoucí harmonický rozvoj těchto oblastí.

Tato práce vychází z mnoha informačních zdrojů, kterými jsou například odborná literatura o hospodářské, regionální a sociální politice. Dále je v práci využíváno přesných statistických dat, které jsou čerpány z Českého statistického úřadu, a další více konkrétní data zaměřená na Pardubický kraj, která jsou čerpána přímo z Krajského úřadu a Úřadu práce v jednotlivých okresech Pardubického kraje.

3 Teoretická východiska

3.1. Regionální politika

3.1.1. Definice regionální politiky

Existuje mnoho definic regionální politiky, přičemž žádná z nich nebyla uznána jako jediná platná, a proto se můžeme setkat s různými výklady o regionální politice. Celkově regionální politika vyjadřuje reakci na regionální disparity, které vznikly v průběhu hospodářského a sociálního vývoje na daném území. Základním bodem je iniciativa státu, která může být ale uskutečňována i lokálními aktéry, a geografické rozdělení oblastí, které je pro vymezení regionální politiky klíčové.¹

Příčinou regionální politiky jsou meziregionální diference. V rámci regionální politiky se můžeme setkat s rozdíly mezi regiony, a to buď s pozitivním charakterem, nebo s negativním charakterem.

U pozitivního charakteru se jedná o pozitivní disparity v rámci regionální politiky, které jsou pro region prospěšné a odlišují region od ostatních v pozitivní stránce. Následné podpoření pozitivních disparit, může vést k celkovému rozvoji regionu, a tudíž dosažení hlavního cíle regionální politiky. Na druhé straně se jedná o rozdíly s negativním charakterem. Rozdíly s negativním charakterem jsou spjaty s negativními disparitami. Negativní disparity brání v celkovém rozvoji regionu a stávají se hlavním bodem pro regionální politiku. Řešení negativních disparit se tak v dnešní době stává hlavním bodem v problematice regionální politiky a ve většině výkladů o regionální politice se hovoří právě o potlačení negativních disparit nebo jejich úplném odstranění, což je vzhledem k různorodým oblastem a předmětům zájmu velmi obtížné.²

Další definice uvádí, že regionální politika představuje všechny veřejné zásahy, které zlepšují geografické rozdělení mezi ekonomickými aktivitami, jinak řečeno napravují následky v prostoru volné tržní ekonomiky, kterými se snaží dosáhnout dvou základních cílů – lepší sociální rozdělení ekonomických efektů a růstu ekonomiky.

¹ Žitek, Vladimír a Klímová, Viktorie. 2008. *Regionální politika*. Brno : Masarykova univerzita, 2008. 978-80-210-4761-7.

² Stejska, Jan a Kovárník, Jaroslav. 2011. *Regionální politika a její nástroje*. Praha : PORTÁL, 2011. 978-80-7367-588-2.

Pro přerozdělování zdrojů lze u regionální politiky užít dva způsoby:³

- a) aktivně – ovlivněním, tj. stejným způsobem, jako jsou schvalována opatření k rekvalifikaci občanů bez zaměstnání
- b) pasivně – kompenzací, podobný způsob jako podpora nezaměstnanosti v sociální oblasti

Celkově se tedy jedná o koncepční činnost státu nebo orgánu na místní či regionální úrovni, které mají za cíl přispět k harmonickému rozvoji a konkurenceschopnosti regionu, ale také posílení hospodářské struktury v regionu. Regionální politika se dělí na 3 základní úrovně:

- nadnárodní – která je vykonávána Evropskou unií, přesněji nositelem je Evropská komise a další evropské instituce
- národní – vykonávání regionální politiky na této úrovni je na členských státech, které se řídí společnými pravidly, nositeli je vláda, ministerstva a další orgány v státní správě členských zemí
- regionální – na této úrovni hraje hlavní roli územní samospráva, jejíž aktéry jsou podniky, podnikatelé, či instituce

3.1.2. Vývoj regionální politiky⁴

Regionální politika se začala formovat hlavně díky hospodářské krizi, která byla ve třicátých letech 20. století. Prvním státem, který začal s regionální politikou, byla Velká Británie, a to v důsledku řešení problému dopadu krize na tradiční průmyslové regiony ve Velké Británii. Tyto tradiční průmyslové regiony, známé hutnictvím nebo těžbou uhlí, upadaly vinou hospodářské krize a stát musel přijmout určitá opatření, která by zhoršující sociální situaci dostala pod kontrolu a následně situaci zlepšila. Byl přijat první právní dokument „Zákon o speciálních územích“, kde byly definovány regiony s problémy a byla

³ Stejska, Jan a Kovárník, Jaroslav. 2011. *Regionální politika a její nástroje*. Praha : PORTÁL, 2011. 978-80-7367-588-2.

⁴ Wokoun, René. 2008. *Regionální rozvoj - Východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování*. Praha : Linde, 2008. 80-7201-699-0.

definována pomoc, která měla být regionům poskytnuta. Od této doby se plynule regionální politika rozvíjela. Důležitý milník byl taky v poválečném období, kde byly definovány rozvojové regiony pro soustředěnou pomoc. Dalším ze států, kde se regionální politika začala rozvíjet, byly Francie a Itálie po druhé světové válce. Hlavní příčinou byly samozřejmě disparity po válce, které vyšly po jejím skončení více na zřetel. Ve Francii se jednalo o problém mezi vyrovnaností mezi Paříží a aglomeracemi v jejím okolí a ostatními regiony. Naproti tomu Itálie měla problém s nevyrovnaností vyspělejší severní části a zaostalejší jižní části Itálie. Poté v padesátých a šedesátých letech se začala regionální politika prosazovat i v dalších západoevropských zemích. Největší rozmach je pak spjat se založením Evropské unie, která přinesla téma regionálního rozvoje do centra pozornosti, a do dnešního dne je regionální politika jedním z hlavních pilířů Evropské unie.

Dokument schválený Evropskou unií „Evropská charta regionálního plánování“, který je datován do roku 1983, je považován za hlavní dokument pro rozvoj regionální politiky a rozvoje. Pro všechny členské státy se tak stal doporučujícím dokumentem vzhledem k regionální politice. V dalších letech se jednalo pak o celou řadu dokumentů, které konkretizují regionální politiku a rozvoj na území Evropské unie a podle kterých členské státy tuto politiku provozují.

3.1.3. Rozdělení dle NUTS⁵

NUTS, neboli Nomenklatura územních statistických jednotek (francouzsky – Nomenclature des Unites Territoriales Statistiques, či anglicky Nomenclature of Units for Territorial Statistic), je území, které je vytvořeno pro potřeby Eurostatu – statistického úřadu Evropské unie, ale také pro potřeby zařazování jednotlivých regionů pod cíle regionální politiky Evropské unie. Vedle rozdělení NUTS existuje také rozdělení místních samosprávných jednotek LAU (Local Administrative Units). NUTS je klíčové rozdělení v Evropské unii z hlediska klasifikace území. NUTS je České republice celkově rozděleno do pěti skupin:

- **NUTS 0** – území státu

⁵ Hudečková, Helena, Lošťák, Pavel a Ševčíková, Adéla. 2013. *Regionalistika, regionální rozvoj a rozvoj venkova*. Praha : ČZU, 2013. 978-80-21-1413-9.

- **NUTS 1** – celkové území, které je ohraničeno počtem obyvatel v rozmezí 3 - 7 milionů
- **NUTS 2** – je v České republice území tzv. Regionů soudržnosti, kterých je 8, celková velikost této skupiny je od 800 tisíc do 3 milionů obyvatel
- **NUTS 3** – je v České republice území krajů, kterých je 14, a počet obyvatel musí být v rozmezí 150 - 800 tisíc obyvatel
- **LAU 1** – které bylo dříve pod pojmem NUTS 4, je území bývalých okresů, kterých je 76, a hlavní město Praha
- **LAU 2** – dříve NUTS 5 je území obcí, kterých je v České republice 6253

Obrázek 1 - rozdělení NUTS v České republice

	český ekvivalent	počet obyvatel
NUTS 0	stát	stát
NUTS 1	území ČR	7 000 000 - 3 000 000
NUTS 2	regiony soudržnosti	3 000 000 - 800 000
NUTS 3	kraje	800 000 - 150 000
LAU 1	okresy	okresy
LAU 2	obce	obce

Zdroj 1 - http://europa.eu/index_cs.htm

Mezi klíčové správní členění v Evropské unii pro Českou republiku patří rozdělení podle úrovně NUTS 2. Správní členění NUTS 2 odpovídá počtu obyvatel mezi 3 000 000 – 800 000 obyvatel, což je z pohledu počtu obyvatel v krajích České republiky mnohdy nereálný počet. Z tohoto důvodu se kraje sdružily do tzv. regionů soudržnosti, aby dosáhly požadovaného počtu obyvatel a mohly se tak zařadit do správního členění NUTS 2 a čerpat například výhody, které z nich plynou, co se týče příjmu dotací. Celkem se tedy 14 krajů České republiky rozdělilo do 8 regionů soudržnosti. Jejich rozdělení je následující:

- kraj Karlovarský a Ústecký = region soudržnosti Severozápad
- kraj Liberecký, Královéhradecký a Pardubický = region soudržnosti Severovýchod
- Středočeský kraj = region soudržnosti Střední Čechy

- Plzeňský a Jihočeský kraj = region soudržnosti Jihozápad
- Jihomoravský kraj a Vysočina = region soudržnosti Jihovýchod
- Zlínský a Olomoucký kraj = region soudržnosti Střední Morava
- Moravskoslezský kraj = region soudržnosti Moravskoslezsko

Obrázek 2 - rozdělení České republiky dle NUTS 2 (regiony soudržnosti)

Zdroj 2 - Portál územního plánování – portal.uur.cz

3.1.4. Nástroje regionální politiky

Nástroje se dají v obecné rovině definovat jako pomůcky k výkonu a podpoře činnosti. V regionální politice a rozvoji se tak jedná o prostředky, které napomáhají k realizaci cílů na daném území. V této problematice existuje mnoho pohledů na nástroje pomáhající rozvoji regionu, oblastí a jednotlivých sektorů. Nicméně jsou obecně přijata dvě rozdělení, a to na nástroje finanční a nefinanční.⁶

⁶ Stejska, Jan a Kovárník, Jaroslav. 2011. *Regionální politika a její nástroje*. Praha : PORTÁL, 2011. 978-80-7367-588-2.

Mezi nefinanční nástroje regionální politiky se tak řadí administrativní nástroje, a to hlavně legislativa, institucionální nástroje, mezi které spadají instituce, strategické plánování, řízení rozvoje a programování. V neposlední řadě se u nefinančních nástrojů můžeme setkat s věcnými a jinými nefinančními nástroji, jako jsou propagace a poradenství. Mezi nástroje finanční lze zařadit kapitálové podílnictví či daňové zvýhodnění, jako jsou daňové prázdny a slevy na daních. Klíčovou složkou finančních nástrojů jsou pak investiční a neinvestiční pobídky a rozpočtová zvýhodnění. Do této složky finančních nástrojů pak spadají především dotace, granty či záruky.

Další specifičtější členění, které navazuje na hlavní osu finančních a nefinančních nástrojů, je pestřejší dělení uplatnitelné na všech úrovních správy různými aktéry. Širší interpretace je tak rozdělena na tyto složky:

- administrativní nástroje - mezi administrativní nástroje lze zařadit závazné procedury, postupy, legislativu či organizační normy
- koncepční nástroje – klíčové rozdělení v širší interpretaci, do kterého patří strategie, politické deklaráce, územněplánovací dokumenty, pozemkové úpravy nebo programy
- institucionální nástroje – do kterých jsou zahrnuty instituce, regionální management a spolupráce
- věcné nástroje – obsahují poskytnutí prostor, služeb, hmotného plnění a poradenství, dále ale také infrastrukturu, která je v některých bodech využití nástrojů kritická
- sociálně-psychologické nástroje – jejich součástí je vzdělávání, komunikace a motivace
- finanční nástroje – které zčásti kopírují hlavní osu stálého rozdělení finančních nástrojů, do kterých v tomto širším rozdělení spadají systémy finančních podpor, granty a dotace⁷

⁷ Stejska, Jan a Kovárník, Jaroslav. 2011. *Regionální politika a její nástroje*. Praha : PORTÁL, 2011. 978-80-7367-588-2.

Tato struktura rozdělení nástrojů detailněji dělí hlavně nefinanční nástroje a je lepším využitím hlavně u klasifikace rozvíjení venkovských oblastí a specifických částí zkoumaného regionu.

Celkovým pohledem na rozdělení nástrojů regionální politiky je zřejmé, že působení těchto nástrojů je rozprostřeno do dvou rovin, a to regulační a iniciační nástroje. Mezi regulační nástroje zařazujeme legislativu a územní plánování. Naopak do iniciačních nástrojů zařazujeme strategické plánování či dotace, které v mnohých skupinách hrají klíčové role.

Uplatnění nástrojů je další důležitou otázkou, kterou musí regionální politika řešit. Brát v potaz se musejí společenská užití k rozvoji území, ve kterých jde o potencionální dopad na území, nebo správné využití nástrojů aktéry, které s nástroji pracují. Důležité je si uvědomit, že pro každou úroveň správy, která chce nástroje využít, je vhodné využití jiných nástrojů, které jsou nejvhodnější právě na daný typ území a správy. Celkově je tedy nutné a velice důležité hledat optimální kombinace nástrojů, které se budou využívat a které budou nejefektivnější pro dané území.⁸

3.2. Regionální politika v České republice⁹

Regionální politika v České republice je chápána jako činnost aktérů příslušné správy, jako je stát, místní či regionální orgány, které se snaží o harmonický a vyvážený rozvoj v jednotlivých regionech České republiky. Celkově se snaží odstraňovat disparity a nerovnosti, které vznikly mezi regiony a také se snaží o lepší využití potenciálu, kterým regiony disponují. Celkově je regionální politika v České republice brána jako symetrická aktivita státu a jednotlivých orgánů na lokální a regionální úrovni, snažící se o harmonický rozvoj a snižování disparit mezi regiony.

⁸ **Wokoun, René. 2008.** *Regionální rozvoj - Východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování.* Praha : Linde, 2008. 80-7201-699-0.

⁹ **Skokan, Karel. 2003.** *Evropská regionální politika v kontextu vstupu České republiky do Evropské unie.* Ostrava : Repnoris, 2003. 80-7329-023-5.

3.2.1. Vývoj regionální politiky v České republice¹⁰

V prvotní fázi nebyl kladen na regionální politiku a rozvoj takový důraz, jako tomu bylo u jiných evropských států. Hlavním důvodem bylo to, že se vláda zabývala spíše transformačními problémy na úrovni celého státu, díky odloučení od Slovenské republiky, a cíl zájmu byl zaměřen především na makroekonomickou povahu problému, které zasahovaly celou Českou republiku. Druhým důvodem, proč na regionální politiku nebyl kladen takový zájem, je to, že po začátku transformace nebyly mezi regiony takové disparity a socioekonomické rozdíly. Jediný krok pro regionální politiku a rozvoj bylo usnesení přijaté v roce 1992, které hovořilo o zásadách regionální hospodářské politiky. Jednalo se o podpoření malého a středního podnikání v regionech, které vykazovaly problémy. Zatím nebyla žádná kooperace činností jednotlivých ministerstev ani regionálních orgánů, které souvisely s regionálním rozvojem a politikou.

Obrat nastal 1. listopadu v roce 1996, kdy vzniklo Ministerstvo pro místní rozvoj. To souviselo hlavně se zájmem České republiky o vstup do Evropské unie a nutností věnovat se problémům regionální politiky a regionálního rozvoje, což je jedním z hlavních pilířů Evropské unie. Ministerstvo pro místní rozvoj se stalo ústředním orgánem státní správy ve věcech:

- regionální politiky
- územního plánování
- cestovního ruchu
- rozvoje domovního fondu
- politiky bydlení
- investiční politiky

Od této doby se regionální politika a regionální rozvoj dostal do ucelené formy a byl o něj plnohodnotný zájem. Díky vidině vstupu do Evropské unie schválila Česká republika několik nařízení a usnesení o regionální politice a rozvoji, které měly vést k harmonickému a vyváženému rozvoji regionů postihnutými disparitami tak, aby vše

¹⁰ Skokan, Karel. 2003. *Evropská regionální politika v kontextu vstupu České republiky do Evropské unie*. Ostrava : Repnoris, 2003. 80-7329-023-5.

vyhovovalo standardům Evropské unie, které musely jednotlivé státy, které se chtěly připojit do Evropské unie, dosahovat.¹¹

3.2.2. Legislativní rámec regionální politiky v České republice

Od roku 2000 bylo v České republice přijato několik klíčových zákonů definujících a podporujících regionální politiku a rozvoj. Mezi ně patří zákon o podpoře regionálního rozvoje, Strategie regionálního rozvoje, zákon o krajích a obcích, nebo Státní program regionálního rozvoje. Tyto zákony a nařízení jsou pak základním stavebním kamenem pro rozvoj regionální politiky a její úspěšné koordinace a vedení.

Strategie regionálního rozvoje

Jedná se o střednědobý dokument, který je sestavován na dobu 3 – 7 let a který formuluje přístup státu k otázce podporování regionálního rozvoje. Dále tento dokument poskytuje všechna potřebná východiska a určuje cíle rozvoje a zásady pro jeho plnění a vypracování regionálních programů rozvoje. Obecné požadavky jsou upraveny v paragrafu 5 odstavce 1 zákona číslo 248/2000 Sbírky o podpoře regionálního rozvoje ve znění pozdějších předpisů.

V současné době je v platnosti dokument číslo 344 z 15. května 2013, usnesený vládou České republiky – Strategie regionálního rozvoje ČR 2014-2020. Tento dokument je základním koncepčním dokumentem v oblasti regionálního rozvoje pro dané období v České republice.

Tento dokument podrobně analyzuje rozdíly mezi regiony v České republice, a to hlavně v oblasti obcí s rozšířenou působností. Závěry těchto analýz se odrážejí v tvorbě cílů, opatření a priorit, které jsou nutné pro úspěšné pokračování regionálního rozvoje. V dokumentu Strategie regionálního rozvoje je zakomponována implementační část, která nastavuje systém realizace regionální politiky a regionálního rozvoje. Součástí

¹¹ Skokan, Karel. 2003. *Evropská regionální politika v kontextu vstupu České republiky do Evropské unie*. Ostrava : Repnoris, 2003. 80-7329-023-5.

implementační části je také řídicí a kordinační složka, nebo také monitorovací složka na všech správních úrovních, tzn. centrální, sektorové nebo lokální.

Zákon o podpoře regionálního rozvoje¹²¹³

Tento zákon vstoupil v platnost 1. ledna 2001, a to jako zákon číslo 248/2000 Sbírky o podpoře regionálního rozvoje.

Zákon stanovuje podmínky pro poskytování podpory v oblasti regionálního rozvoje, a to především v kooperaci s cíli vyváženého rozvoje státu nebo kraje. Upravuje také působnost jednotlivých institucí a působnost správních úřadů, obcí a krajů. Zároveň také vytváří podmínky pro koordinaci a realizaci hospodářské a sociální soudržnosti.

Zákon obsahuje oblasti podpory regionálního rozvoje, jako je rozvoj podnikání, lidských zdrojů, cestovního ruchu a dalších. Dále je v zákoně stanovena struktura podpory regionálního rozvoje a vymezení podporovaných regionů na regiony:

1) regiony se soustředěnou podporou státu:

- strukturálně postižené – kde se soustřeďují negativní projevy strukturálních změn a dochází k útlumu odvětví a roste nezaměstnanost
- hospodářsky slabé regiony – regiony, které na základě společných ukazatelů vykazují nižší úroveň rozvoje, než je průměr v České republice
- venkovské regiony – regiony s nízkou hustotou zalidnění, charakteristické poklesem počtu obyvatel a vysokým podílem zaměstnanosti v zemědělství

2) ostatní regiony

- mezi ně patří regiony, které jsou podporovány státem z jiných žádoucích důvodů, jako jsou pohraniční regiony, regiony se špatným životním prostředím nebo regiony s méně příznivými podmínkami pro rozvoj zemědělské výroby

¹² Blažek, Jiří a Uhlíř, David. 2011. *Teorie regionálního rozvoje*. Praha : Karolinum, 2011. 978-80-246-1974-3.

¹³ Ministerstvo pro místní rozvoj. 2015. <http://www.mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Regionalni-politika>. [Online] Květen 2015.

Dalším bodem, který obsahuje zákon o podpoře regionálního rozvoje, je program pro rozvoj územního obvodu kraje, který definuje následující témata:

- analýzu hospodářského a sociálního rozvoje, včetně charakteristiky silných a slabých stránek regionu a jeho částí se zaměřením na hlavní směry rozvoje
- vymezení regionů, jejich rozvoj je třeba podporovat s ohledem na vyvážený rozvoj kraje
- priority a úkoly v oblastech vzdělávání, sociální politiky, infrastruktury a dalších odvětví

Zákon dále vymezuje působnosti správních úřadů při podpoře regionálního rozvoje. Mezi ně patří ústřední správní orgány, které obsahují Ministerstvo pro místní rozvoj a ústřední správní úřady v rámci jejich působnosti. Mimo nich se jedná také o kraje, obce a pověřené obecní úřady a obecní úřady s rozšířenou působností.

Koordinace hospodářské a sociální soudržnosti je spjata s územními jednotkami typu NUTS 2, které mají svou regionální radu soudržnosti, která sídlí v jednotlivých městech regionů soudržnosti. Sídla regionální rady soudržnosti v jednotlivých oblastech:

- region soudržnosti Střední Čechy se sídlem v Praze
- region soudržnosti Jihozápad se sídlem v Českých Budějovicích
- region soudržnosti Severozápad se sídlem v Ústí nad Labem
- region soudržnosti Severovýchod se sídlem v Hradci Králové
- region soudržnosti Jihovýchod se sídlem v Brně
- region soudržnosti Střední Morava se sídlem v Olomouci
- region soudržnosti Moravskoslezsko se sídlem v Ostravě

V neposlední řadě zákon obsahuje také složku o příjmech a výdajích rozpočtu Regionální rady a ustavení výborů, předsedy a téma střetu zájmu v jednotlivých oblastech.

Zákon o krajích¹⁴

Jedná se o přepis číslo 129/2000 Sbírky zákon o krajích (krajském zřízení). Tento zákon ustanovuje postavení krajů a jejich orgánů, definuje působnosti kraje a následnou spolupráci krajů a další důležité složky, se kterými se poté pracuje v návaznosti na regionální politiku a rozvoj daného kraje.

Zákon o obcích¹⁵

Oficiální označení je přepis číslo 128/2000 Sbírky zákonu o obcích (obecní zřízení). Stejně jako zákon o krajích obsahuje důležité informace a definuje celou soustavu obcí. Pro regionální politiku a rozvoj jsou zde také klíčová východiska, se kterými se dále v rámci regionální politiky pracuje.

Státní program regionálního rozvoje¹⁶

Cílem státního programu regionálního rozvoje je podpora činností a procesů, které vedou ke zvýšení celkové výkonnosti ekonomiky. Pomocí této podpory má dojít k diversifikaci výrobní základny a s tím související vznik nových pracovních příležitostí, které by vedly ke snížení míry nezaměstnanosti, a také pomoc při zajištění základních funkcí veřejné správy. S tím souvisí vyšší kvalita života, větší aktivita lokálních společenství a celkové udržení tradic v malých obcích.

Spolu se vznikem návrhu strategie regionálního rozvoje vypracuje Ministerstvo pro místní rozvoj návrh státního programu regionálního rozvoje. Součástí návrhu je cíl, který má být dosažen, vymezení území či oblasti, pro kterou je podpora určena. Tento návrh je poté předložen Vládě České republiky, která ho musí schválit.

¹⁴ 2017. Oficiální server českého soudnictví. [Online] 2017. <http://portal.justice.cz/Justice2/Uvod/uvod.aspx>.

¹⁵ 2017. Oficiální server českého soudnictví. [Online] 2017. <http://portal.justice.cz/Justice2/Uvod/uvod.aspx>.

¹⁶ Ministerstvo pro místní rozvoj. 2017. <http://www.mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Regionalni-politika>. [Online] 2017

3.2.3. Cíle regionální politiky České republiky pro období 2014 – 2020^{17 18}

Cíle pro rok 2014 – 2020 v regionální politice České republiky zrcadlí základní funkce regionální politiky a staví na závěrech z analytických závěrů a tendencí v regionálním rozvoji.

Hlavním globálním cílem regionální politiky v České republice pro rok 2014 – 2020 je zajistit dynamický a harmonický rozvoj území České republiky s ohledem na vysokou kvalitu života a nenarušování životního prostředí. Dalé se jedná o potlačování regionálních rozdílů a správné využití potenciálu jednotlivých oblastí. S tím také souvisí posílení konkurenceschopnosti jednotlivých územně správních celků, neboli územních jednotek.

Tento globální cíl je následně rozdělen do čtyř skupin podle základních cílů dané skupiny regionální politiky. Tyto skupiny jsou si hierarchicky rovnocenné a korespondují s prioritními oblastmi Strategie regionálního rozvoje. Jedná se o následující skupiny:

- 1) Růstový cíl – podpořit zvyšování konkurenceschopnosti a využití ekonomického potenciálu regionů
- 2) Vyrovnávací cíl – zmírnit prohlubování negativních regionálních rozdílů
- 3) Preventivní cíl – posílit environmentální udržitelnost
- 4) Institucionální cíl – optimalizovat institucionální rámec pro rozvoj regionů

Růstový cíl

V růstovém cíli jde o podpoření konkurenceschopnosti a efektivní využití ekonomického potenciálu. Jde o takový objem růstu v ekonomické oblasti, který umožňuje realizaci cílů regionální politiky, identifikuje regionální pól růstu a koncentruje úsilí na zvyšování konkurenceschopnosti.

Návrh cíle zde odráží hlavní linie vývoje a požadavky na současný charakter konkurenceschopnosti, mezi ně patří podpora výzkumu, vývoje či inovací, ale také rozvoje lidských zdrojů či budování infrastruktury.

¹⁷ Ministerstvo pro místní rozvoj. 2017. <http://www.mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Regionalni-politika>. [Online] 2017.

¹⁸ Evropské strukturální a investiční fondy. 2017. <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020>. [Online] 2017

Na základě těchto skutečností je kladen důraz na zlepšení podmínek pro využití ekonomického potenciálu jednotlivých území.

Vyrovňovací cíl

Tento cíl má snahu o zmírnování prohloubení negativních regionálních rozdílů, a to zejména díky větší diversifikaci v jednotlivých úrovních na daných územích, díky vývoji české společnosti v posledních letech.

Jedná se hlavně o velký rozdíl mezi Prahou a zbytkem České republiky, ale také celkově velké rozdíly mezi městy a jejich aglomeracemi a přilehlými oblastmi a regiony. Tato nerovnost se projevuje v celé řadě věcí a oblastí, jako jsou dostupnost veřejných služeb, odlišný demografický vývoj, výskyt pracovních příležitostí či větší riziko vzniku chudoby.

Tento cíl má za úkol reagovat na jednotlivé nerovnosti a krizové situace se zesíleným zájmem o nejvíce postižené oblasti.

Preventivní cíl

Preventivní cíl má za úkol posílení environmentální udržitelnosti v daných oblastech České republiky. Díky výrazné koncentraci sídelních a ekonomických aktivit se významně mění krajina a životní prostředí. Právě v nejvíce využívaných oblastech dochází k shromažďování negativních dopadů rozvoje, které následně ovlivňují život v dané oblasti, ale také celkově životní prostředí.

Celkově tyto změny s dalšími jevy, které mohou být klimatického či globálního rázu, přispívají k nárůstu různých živelných pohrom. Reakcí na tyto problémy dochází k zvýrazňování environmentální složky udržitelného rozvoje a snahou o sladění rozvoje v rámci socioekonomické oblasti a limity životního prostředí v dané oblasti.

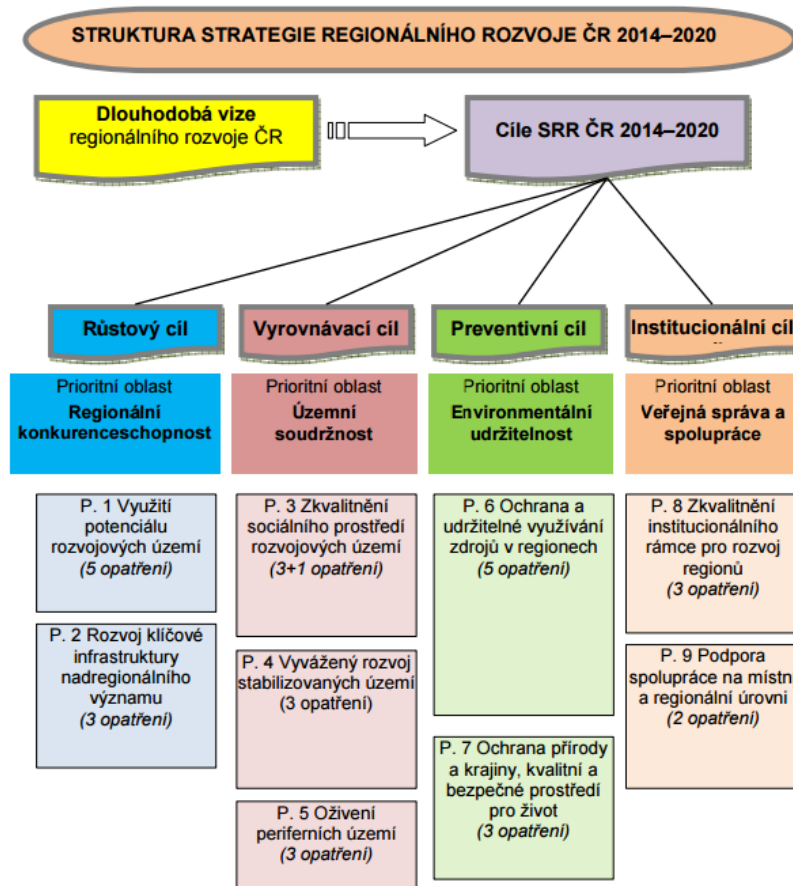
Institucionální cíl

V institucionálním cíli jde o optimalizaci institucionálního rámce pro rozvoj regionů. To znamená, že tento cíl je stavěn jako průřezový a zaměřuje se na tvorbu podmínek, které jsou nutné k realizaci předchozích cílů, tzv. preventivního, vyrovňovacího a růstového cíle.

Hlavní důraz je kladen na kvalitní veřejnou správu a její vzájemnou spolupráci, ale také na transparentní a funkční administrativní prostředí, které společně umožní zlepšení podmínek pro oba sektory, jak podnikatelský, tak i celkově pro veřejnost. Jde také o kvalitní zajištění veřejných služeb.

Důraz se klade na kvalitní strategické plánování a řízení, které jsou pro úspěšné plnění tohoto cíle kritické. Řeší se také zapojení všech důležitých a nutných partnerů v rámci jednotlivých cílů.

Obrázek 3 - Struktura strategie regionálního rozvoje ČR 2014 - 2020

Zdroj 3 - Ministerstvo pro místní rozvoj, www.mmr.cz

3.2.4. Priority a prioritní oblasti regionální politiky na období 2014 – 2020¹⁹

Regionální politika pro Českou republiku na období od roku 2014 do roku 2020 je rozdělena celkem na 4 hlavní prioritní oblasti. Každá tato oblast má dvě až tři vlastní priority, které jsou pro dané oblasti klíčové. Jedná se tedy o následující oblasti a priority:

- Prioritní oblast 1 – Regionální konkurenceschopnost
 - Priorita 1: Využití potenciálu rozvojových území
 - Priorita 2: Rozvoj klíčové infrastruktury nadregionálního významu
- Prioritní oblast 2 – Územní soudržnost
 - Priorita 3: Zkvalitnění sociálního prostředí rozvojových zemí
 - Priorita 4: Vyvážený rozvoj stabilizovaných území
 - Priorita 5: Oživení periferních území
- Prioritní oblast 3 – Environmentální udržitelnost
 - Priorita 6: Ochrana a udržitelné využívání zdrojů v regionech
 - Priorita 7: Ochrana přírody a krajiny, kvalitní a bezpečné prostředí pro život
- Prioritní oblast 4 – Veřejná správa a spolupráce
 - Priorita 8: Zkvalitnění institucionálního rámce pro rozvoj regionů
 - Priorita 9: Podpora spolupráce na místní a regionální úrovni

Tyto priority Strategie regionálního rozvoje jsou soustředěny na nejzásadnější problémová témata regionální politiky a rozvoje a jsou těsně propojeny s danými typy území, pro které je dané téma nejdůležitější.

Prioritní oblast Regionální konkurenceschopnost

První prioritou této oblasti je využití potenciálu rozvojových území, které má za cíl posílit rozvojová území tak, aby byly součástí pólu růstu a měly odpovídající infrastrukturu pro implementaci ekonomických činností, jako jsou výzkum a vývoj a efektivní využívání

¹⁹ Ministerstvo pro místní rozvoj. 2017. <http://www.mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Regionalni-politika>. [Online] 2017.

lidského kapitálu. Priorita je tedy zaměřena na podporu podnikání, a to hlavně v technologicky náročných výrobních oborech, ale také ve znalostně náročných službách, které využívají výsledky vědy a výzkumu.

Druhou prioritou je rozvíjení klíčové infrastruktury nadregionálního významu, které má za cíl zlepšit podmínky pro přeměnu rozvojových území tak, aby z dlouhodobého hlediska vzrůstala jejich úroveň růstu. Klíčovou oblastí je podpora rozvoje silniční, technické a železniční infrastruktury na daném území.

Prioritní oblast Územní soudržnost

Do této oblasti patří celkem tři priority. První z nich je zaměření na zkvalitnění sociálního prostředí rozvojových zemí, která má za cíl zajistit odpovídající podmínky pro život obyvatel ve všech oblastech na daném území, jako jsou metropolitní oblasti, sídelní aglomerace, nebo regionální centra a eliminaci jejich sociálních problémů.

Druhou prioritou je vyvážený rozvoj stabilizovaných území. Ta má za cíl podpořit rozvoj stabilizovaných území v České republice a dále využívat její místní rozvojový potenciál. Jedná se především o snižování nerovností v kvalitě a dostupnosti veřejných služeb. Jde také o snížení nesouladu mezi regionální nabídkou a poptávkou v oblasti trhu práce na regionální úrovni. Tato priorita tedy usiluje o vytvoření kvalitních podmínek pro život obyvatel v stabilizovaných územích s ohledem na jejich vazby, které mezi sebou mají.

Poslední prioritou v této oblasti je oživení periferních území, která se snaží zabránit prohlubování negativních disparit v periferních územích s cílem dlouhodobé stabilizace těchto území. Jde o snížení míry nezaměstnanosti v regionech s nadprůměrnými hodnotami.

Prioritní oblast Environmentální udržitelnost

První prioritou v této oblasti je ochrana a udržitelné využívání přírodních zdrojů, která má za cíl na regionální i místní úrovni zajistit ochranu udržitelného využívání půdního prostředí, zajistit ochranu zdrojů pitné vody a omezování vzniku negativních vlivů, které působí na životní prostředí. Dále jde o efektivní využívání obnovitelných zdrojů energie a zlepšování stavu vod na daném území.

Druhou prioritou v oblasti environmentální udržitelnosti je ochrana přírody a krajiny, s důrazem na prevenci vzniku živelných pohrom a řešení jejich potencionálních dopadů. Cílem je tedy ochrana přirozené funkce přírody a zajištění provázanosti a vazby pilířů udržitelného rozvoje na potenciál krajiny a zajištění kvalitního života místních obyvatel.

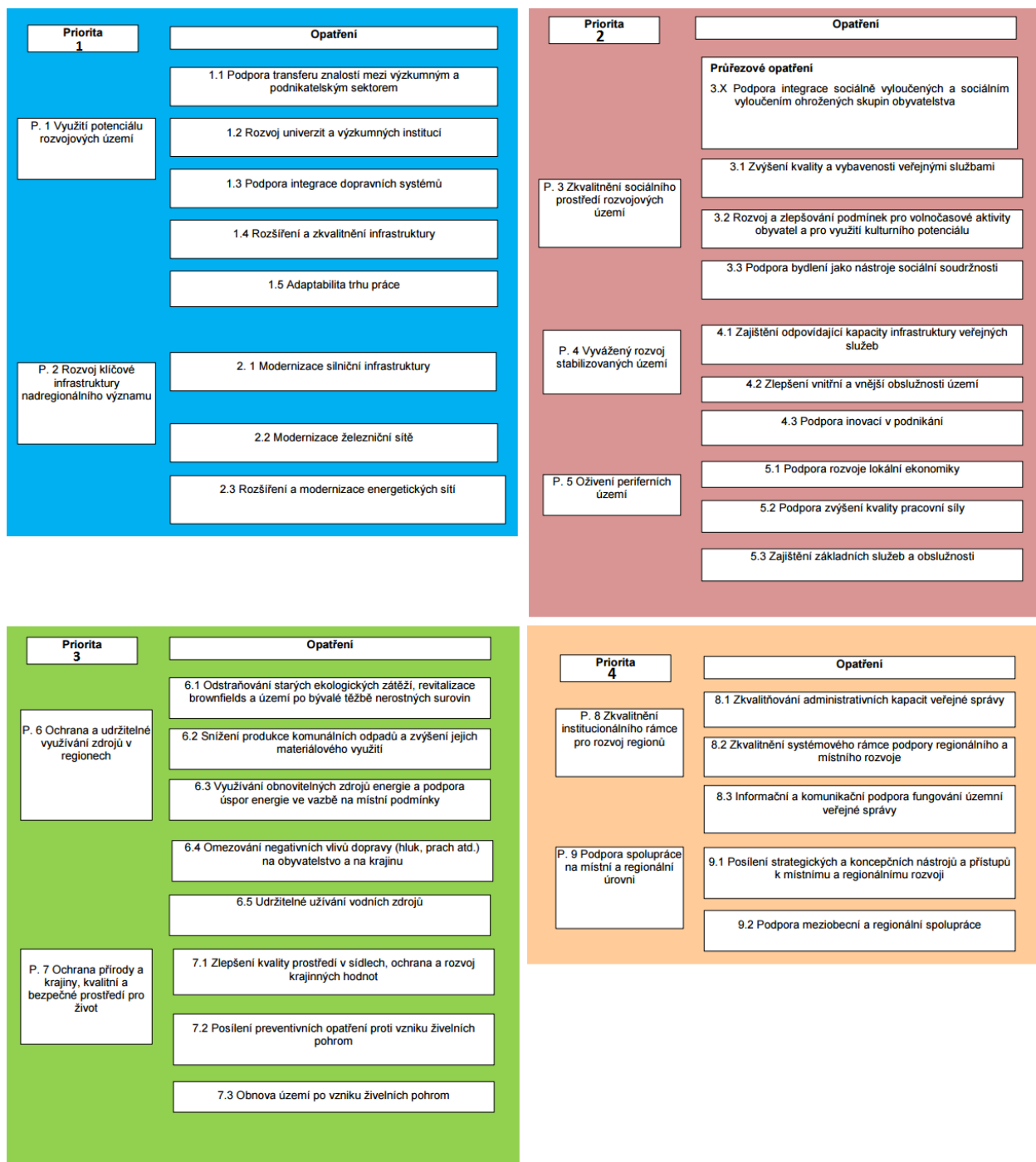
Prioritní oblast Veřejná správa a spolupráce

Mezi ně patří priorita na zkvalitnění institucionálního rámce pro rozvoj regionů, která má za cíl zefektivnit činnost veřejné správy a posílení její kapacity. Tato priorita se tedy zabývá fungováním veřejné správy a technologickými a metodickými aspekty podpory regionální politiky a regionálního rozvoje.

Poslední prioritou je pak podpora spolupráce na místní a regionální úrovni, která se snaží zvýšit kvalitu a reálné využívání strategických dokumentů, včetně nástrojů územního plánování. Dále jde o systematizaci spolupráce obcí a měst a zvyšování efektivity jejich spolupráce. Jde tedy o zvýšení významu kvality plánování ve veřejné správě a rozvoj spolupráce obcí při jejich rozvoji.

Důležitým aspektem této prioritní oblasti je tedy meziobecní a regionální spolupráce, která je mnohdy v rozvoji daného území klíčová. Opatření se zde snaží o podporu meziobecní spolupráce a vytvoření partnerství mezi veřejným, podnikatelským a neziskovým sektorem na všech úrovních, tzn. místní i regionální. Důraz je kladen i na tvorbu podmínek pro silnější zapojování obyvatel daného území a sdružení téhož území do celkového rozvoje v souvislosti s posilováním identity regionů. V neposlední řadě jde také o uplatňování moderních metod řízení a spolupráce v rozvíjení přeshraniční spolupráce a nadnárodní spolupráce regionů České republiky s regiony Evropské unie.

Obrázek 4 - Prioritní oblasti a priority Strategie regionálního rozvoje pro období 2014 - 2020 v České republice

Zdroj 4- Ministerstvo pro místní rozvoj, www.mmr.cz

3.3. Regionální politika v Evropské unii²⁰

I přes velkou vyspělost Evropské unie jsou na jejím území značně rozdílné hospodářské úrovně jednotlivých oblastí. Regionální politika Evropské unie se tak snaží o vyrovnání těchto rozdílů, ať jsou to hospodářské, či sociální rozdíly.

Celkový obraz této politiky, ve spojení s politikou soudržnosti, prošel vlivem vývoje společnosti v průběhu let velkým vývojem. Od politiky zaměřené na problémové oblasti postižené útlumem těžkého průmyslu nebo zaostalé venkovské regiony se v dnešní době vyvinula na komplexní politiku, která má zajistit konkurenceschopnost všech oblastí a čelit výzvám 21. století. Regionální politika Evropské unie je tak jedním z nejdůležitějších politik v celé Evropské unii.

3.3.1. Principy regionální politiky Evropské unie

Realizace strukturální politiky Evropské unie se v současnosti řídí těmito principy:

- **princip koncentrace** – tento princip má za úkol přispět k integraci sledovaných cílů a tím zefektivnit užití finančních prostředků, které jsou vynakládány
- **princip partnerství** – smyslem tohoto principu je spolupráce mezi Evropskou komisí a národními orgány na státní, regionální nebo místní úrovni, které mají za úkol přípravu a realizaci podpůrných projektů
- **princip programování a plánování** – sleduje problematiku v co nejrozsáhlejších socio-ekonomických souvislostech, a to ve smyslu problematiky v čase i prostoru
- **princip průběžného sledování a kontroly** – tento princip má za úkol dohlížet nad využíváním všech poskytnutých finančních prostředků
- **princip adicionality** – princip adicionality (doplňkovosti) zajišťuje, aby poskytnuté prostředky byly pouze doplňující složkou a ne celkovou

²⁰ Ivana, Boháčková a Hrabánková, Magdalena. 2009. *Strukturální politika Evropské unie*. Praha : C. H. Beck, 2009. 9788074001116.

náhradou za prostředky veřejných rozpočtů ve státě, kterému je daná podpora poskytována

- **princip subsidiarity** – je realizování rozvojových akcí a řešení problémů na co možná nejnižší kompetentní úrovni, která je schopna řádně zvládnout docílení socioekonomických cílů
- **princip solidarity** – je založen na myšlence, že státy, které jsou vyspělejší, pomáhají státům s menší vyspělostí, jde o přerozdělovací vztahy v rámci Evropské unie

3.3.2. Cíle regionální a strukturální politiky pro období 2014 – 2020 ²¹

Cíle regionální politiky pro období 2014 – 2020 vychází se strategie Evropa 2020. Evropa 2020 je strategie Evropské unie, jejím cílem je v příštím desetiletí dosáhnout nového růstu. Jde o vytvoření inteligentní a udržitelné ekonomiky s podporou sociálního začleňování v dnešním rychle se měnícím světě.

Evropská unie si celkem stanovila 5 cílů pro období 2014 – 2020, na jejich základě bude možné měřit pokrok v plnění této strategie. Na základě hlavních společných cílů Evropské unie si pak každý členský stát formuluje vnitrostátní cíle, s ohledem na jiné podmínky panující v daných oblastech. Celkově jde tedy o převádění hlavních cílů do podoby vnitrostátních cílů, které jednotlivé členské státy mohou lépe kontrolovat a porovnávat s ostatními.

Jde tedy o 5 hlavních cílů v období 2014 – 2020 pro celou Evropskou unii:

- 1) **Zaměstnanost** – zaměstnávat 75 % osob ve věkové kategorii od 20 do 64 let
- 2) **Výzkum, vývoj a inovace** – investovat do výzkumu a vývoje 3 % HDP Evropské unie

²¹ Evropské strukturální a investiční fondy. 2017. <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020>. [Online] 2017.

- 3) **Změna klimatu a energetika** – snížit emise skleníkových plynů o 20 % nebo dokonce o 30 %, pokud k tomu budou vytvořeny podmínky, ve srovnání se stavem v roce 1990. Zvýšit podíl energie z obnovitelných zdrojů na 20 % a zvýšit energetickou účinnost o 20 %
- 4) **Vzdělávání** – snížit míru nedokončeného studia pod 10 %. Dosáhnout ve věkové kategorii od 30 do 34 let alespoň 40 % podílu vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva
- 5) **Chudoba a sociální vyloučení** – celkově snížit alespoň o 20 milionů počet lidí, kteří žijí v chudobě a sociálním vyloučení nebo jsou na pokraji chudoby a hrozí jim sociální vyloučení

3.3.3. Fondy a programy Evropské unie v období 2014 – 2020²²

Souhrnně se tyto fondy nazývají Evropské strukturální a investiční fondy, nebo zkratkou ESIF. Hlavním záměrem Evropské unie je, aby fondy maximálním možným způsobem přispěly k naplňování strategie Evropské unie. Pro zlepšení využívání těchto fondů ve prospěch strategie se zpracovává Dohoda o partnerství pro každý členský stát. Tato Dohoda o partnerství musí být schválena Evropskou komisí a k jejímu naplňování přispívají jednotlivé programy.

Fondy Evropské unie

Celkově se jedná o 5 fondů, které jsou hlavním nástrojem pro regionální a strukturální politiku Evropské unie. Žadatelé o využívání těchto fondů musí předložit vypracované rozvojové programy, které musí mít dostatečnou kvalitu, aby byly scháleny a dalo se z nich čerpat. Jedná se o dva strukturální fondy – Evropský fond pro regionální

²² Evropské strukturální a investiční fondy. 2017. <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020>. [Online] Květen 2017.

rozvoj a Evropský sociální fond. Dále jsou fondy členěny na Fond soudržnosti, Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova, Evropský námořní a rybářský fond.

Evropský fond pro regionální rozvoj – ERDF

Tento fond je soustředěn zejména na podporu produktivních investic pro malé a střední podniky. Dále je zde kladen důraz na budování infrastruktur pro poskytnutí základních služeb občanům a podnikatelům, investice do vývoje a výzkumu a v neposlední řadě jde také o to, aby byl zajištěn vnitřní potenciál regionů pro vytváření sítí v oblasti spolupráce a výměny zkušeností.

Evropský sociální fond – ESF

Cílem tohoto fondu je podpořit vysokou úroveň zaměstnanosti a kvality jednotlivých zaměstnání. Dále se jedná o podpoření mobility pracovních sil, povzbuzování obyvatel na daném území k vyšší úrovni vzdělání a rekvalifikací. V neposlední řadě jde také o podporu rovnosti pohlaví a rovné příležitosti a zamezit diskriminaci. Osa zájmu je i v oblasti podpoření sociálního začleňování a boj s chudobou.

Fond soudržnosti – FS

Někdy také označován jako Kohézní fond, který má za cíl podporu v oblasti hospodářské a sociální soudržnosti. Nejde ale o klasický fond, nejsou z něj totiž podporovány investiční projekty, ale projekty zaměřené na podporu chudších států, nikoliv regionů. Pro čerpání z tohoto fondu, musí mít státy, které o něj žádají, hrubý národní produkt na obyvatele nižší než je 90% průměr v Evropské uni.

Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova - EZFRV

Fond s cílem podporovat konkurenceschopnost zemědělství, dále udržitelné nakládání s přírodními zdroji a vyvážený rozvoj venkovských území. Jde také o podporu životního prostředí a osídlení na venkově.

Evropský námořní a rybářský fond – ENRF

Celkově zaměřen na podporu rybářského průmyslu, chovu ryb a obchodu s rybami. V České republice je pak zaměřen na podporu akvakultury, která by měla být

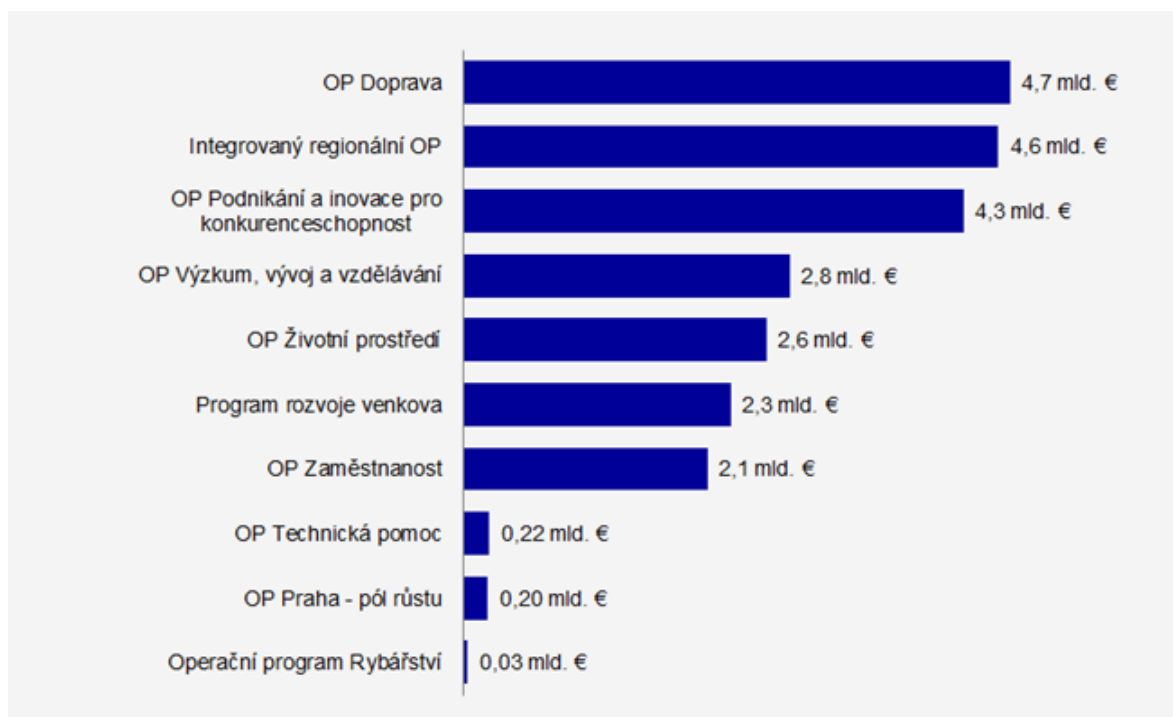
konkurenceschopná, životaschopná a sociálně i environmentálně udržitelná. Celkově by měla podpořit rozvoj území.

Programy pro programové období 2014 – 2020

Pro toto programové období jsou připravovány nové programy, které budou spolufinancovány z Evropských strukturálních a investičních fondů. Příprava jednotlivých programů probíhá souběžně na úrovni Evropské unie a národní úrovně jednotlivých členských států.

Alokace Evropských strukturálních a investičních fondů mezi jednotlivými programy v období 2014 – 2020 je značně rozdílná. Největší část je věnována pro operační programy Doprava, Integrovaný regionální operační program a operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost. Všechny tyto programy jsou v pěnížním plnění přes 4 miliardy euro. Do druhé skupiny patří operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání, dále operační program Životní prostředí, operační program Zaměstnanost a Program pro rozvoj venkova. Tyto programy se pohybují ve skupině disponující přes 2 miliardy euro. Poslední skupinou, která je méně finančně podpořena, je skupina operačního programu Technická pomoc, operační program Praha – pól růstu a operační program Rybářství, které jsou dotovány ne více jak 0,22 miliard euro.

Obrázek 5 - Alokace ESI fondů mezi programy v období 2014 - 2020

Zdroj 5 - Ministerstvo pro místní rozvoj - Strukturální fondy , www.strukturalni-fondy.cz

Usnesením vlády České republiky pro období 2014 – 2020 ze dne 28. listopadu 2012 byly vymezeny následující programy:

- Národní operační programy
 - OP Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost
 - OP Výzkum, vývoj a vzdělávání
 - OP Zaměstnanost
 - OP Doprava
 - OP Životní prostředí
 - Integrovaný regionální OP
 - OP Praha – pól růstu
 - OP Technická pomoc
 - OP Rybářství
 - Program pro rozvoj venkova

- Programy přeshraniční spolupráce
 - Interreg V-A Česká republika – Polsko

- Interreg V-A Česká republika – Slovenská republika
 - Interreg V-A Česká republika – Rakousko
 - Přeshraniční spolupráce Česká republika – Svobodný stát Bavorsko
 - Program spolupráce Česká republika – Svobodný stát Sasko
- Programy nadnárodní a mezinárodní spolupráce
 - Interreg Central Europe
 - Danube
 - Interreg Europe
 - ESPON 2020
 - INTERACT III
 - URBACT III

Tyto programy byly vymezeny v návaznosti na 8 tématických okruhů stanovených na národní úrovni, které propojují národní rozvojové priority a cíle a prioritní osy jednotlivých programů.

3.4. Hospodářská a sociální politika

3.4.1. Hospodářská politika²³

Hospodářská politika je souhrn cílů, nástrojů, rozhodovacích procesů a opatření státu v jednotlivých oblastech ekonomické reality. Mají za úkol snižovat disparity na hospodářské úrovni a dále rozvíjet danou oblast po hospodářské stránce. Lze také mluvit o hospodářské politice jako cílevědomému přístupu státu k ekonomice ve své zemi. Stát je zastupován hierarchií institucí a institutů na státní i nestátní úrovni, které mají klíčové postavení při realizaci a tvorbě hospodářské politiky. Hlavní funkcí hospodářské politiky je tedy zabezpečit stabilitu a rozvoj ekonomiky státu ve světě.

²³ Beran, Václav a Dlask, Petr. 2005. *Managenet udržitelného rozvoje regionů, obcí a sídel*. Praha : Academia, 2005. 80-200-1201-X.

Cíle hospodářské politiky

Hospodářská politika má dvě oblasti cílů, a to jsou cíle obecné, které jsou platné pro celou oblast a jsou přijímány většinou zemí jako nezbytné a žádoucí, a cíle konkrétní, které si každý stát formuluje sám, podle potřeb v jednotlivých oblastech. Obecné cíle hospodářské politiky se dělí do pěti skupin na:

- vysoká úroveň a dynamika produktu – součástí je roční tempo růstu hrubého domácího produktu
- vysoká zaměstnanost a nízká nezaměstnanost – měřená průměrnou roční mírou nezaměstnanosti
 - součástí je soustředění na snižování nezaměstnanosti, a to buď **aktivní politikou zaměstnanosti**, nebo **pasivní politikou zaměstnanosti**
 - důraz kladen i na příčiny nezaměstnanosti, jako jsou nezaměstnanosti frikční, strukturální či cyklické
- stabilita cenové hladiny – zjištěna měřením průměrné roční míry inflace
 - důležitá role inflace, a to zejména její příčiny a typy, jako jsou inflace mírná, inflace pádivá a hyperinflace
- vyrovnaná bilance zahraničního obchodu – důležité je zde saldo obchodní bilance

Nástroje hospodářské politiky

Mezi nástroje hospodářské politiky se řadí:

- monetární politika – v České republice je nositelem Česká národní banka
- fiskální politika – pomocí systému veřejných rozpočtů
- důchodová politika – regulací cen a mezd, nositelem je vláda země
- vnější obchodní a měnová politika – jako je celní a kurzová politika

Rozhodovací procesy a opatření

V rozhodovacích procesech pro hospodářskou politiku se mluví o legislativním procesu návrhu zákonů a jeho schvalování parlamentem, dále o rozhodovací procesy pro všechny další úrovně, jako je vláda, ministerstva a další instituce.

Opatření musejí být v písemné podobě tak, aby byly možný zpětně být zkontrolovány a měly jasný výklad. Celkově lze opatření dělit na zákony, podzákoná opatření, vyhlášky či metodické pokyny.

3.4.2. Sociální politika²⁴

Pro vysvětlení sociální politiky neexistuje jednotná definice a každý autor má svůj odlišný pohled na věc. Jedno ale zůstává, a tím je zaměření na společnost, v překladu slovo sociální = společenský. Z toho lze odvodit hrubé shrnutí všech dosavadních definic, že sociální politika je činnost subjektů, která směřuje k vytvoření takových podmínek pro správný všestranný rozvoj jedince a řešení sociálních problémů na státní, regionální nebo lokální úrovni. Sociální politiku lze zkoumat z více hledisek, a to jako vědní obory, kterými jsou právo, ekonomie nebo sociologie, a z druhého hlediska, a to sociální politiku jako společenskou činnost, která ovlivňuje sociální realitu.

Sociální politika je široká oblast veřejné politiky, která je spojena s činnostmi a opatřeními, které pro sociální politiku mohou být formulovány jako sociální zabezpečení. Může tedy zahrnovat politiku zaměstnanosti či bytovou politiku.

Hlavním cílem sociální politiky je tedy řešení sociálních problémů a zlepšování kvality života pro každého jedince i celou skupinu obyvatel na daném území.

Sociální politika úzce souvisí s hospodářskou politikou a je spjata s regionální politikou a oblastí řešení rozvoje regionu pomocí vlastní iniciativy. Díky spojitosti s hospodářskou politikou řeší sociální politika dopady tržní ekonomiky a snaží se odstraňovat jejich negativní dopady. Nejčastěji však sociální politika řeší problémy v oblasti zaměstnanosti a bojem proti nezaměstnanosti či špatnému mzdovému vývoji.

²⁴ **Krebs, Vojtěch. 2010. Sociální politika.** Praha : Wolters Kluwer, 2010. 9788073575854.

V neposlední řadě jde také o problémy a následná řešení pro oblasti, jako jsou sociální pomoc, sociální péče nebo prevence sociálního vyloučení.

4 Praktická část

4.1. Charakteristika Pardubického kraje

4.1.1. Geografická charakteristika²⁵

Pardubický kraj leží na východě České republiky a sousedí s dalšími pěti kraji. Severním sousedem Pardubického kraje je kraj Královéhradecký, který je z historického hlediska považován za nejbližšího spojence, i vzhledem k faktu, že dvě největší krajská města těchto krajů, Pardubice a Hradec Králové, dělí necelých 30 kilometrů. Západní hranice je společná se Středočeským krajem a spojení těchto krajů je důležité hlavně z hlediska dopravy a dopravních uzlů. Na jihu jsou hned dva sousední kraje, a to Vysočina a Jihomoravský kraj. Východní hranice je společná s posledním sousedem Pardubického kraje, a tím je Olomoucký kraj. Severovýchodní hranici Pardubického kraje tvoří hranice České republiky, která odděluje území od sousedního státu Polska.

Obrázek 6 - kraje v České republice

Zdroj 6 - vlastní zpracování

²⁵ Bartoš, Štěpán. 2007. *Pardubický kraj*. Pardubice : MAYDAY, 2007. 8085211165.

Při důležitém dělení do regionů soudržnosti je Pardubický kraj řazen, společně se svým severním sousedem-Královéhradeckým krajem a Libereckým krajem, do regionu soudržnosti Severovýchod, který patří do oblasti NUTS 2. Pardubický kraj se rozkládá na rozloze 4519 km², což tvoří 5,7 % oblasti celé České republiky.²⁶ V porovnání s ostatními kraji v České republice patří Pardubický kraj do spodní poloviny tabulky a celkově je pátým nejmenším krajem v celé České republice. Hustota zalidnění v Pardubickém kraji je 114,2 obyvatel na km².

Pardubický kraj je v oblasti okolo řeky Labe lemován nížinami, ale jinak se jedná o kraj, který je z velké části tvořen pahorkatinami, které jsou spíše menší výšky. Nejvyšším bodem Pardubického kraje je Kralický Sněžník, který je součástí stejnojmenného pohoří a jeho výška je 1424 metrů nad mořem. Mezi další významné pohoří patří na severozápadě kraje Orlické hory a poté soustava tří vrchovin v jižní části Pardubického kraje, kterými jsou Žďárské vrchy, Českomoravská vrchovina a Železné hory. Střední a západní část kraje je tvořena Polabskou nížinou, kde leží i nejnižší bod Pardubického kraje, kterým je místo u vesnice Kojice v západní části kraje, které leží pouhých 201 metrů nad mořem.

Nejvýznamnější řekou, která protéká krajem, je bezpochyby Labe, avšak nejdelší vodní tok je levobřežní labský přítok – řeka Chrudimka. Tyto dvě řeky nejsou jediné na území Pardubického kraje, protéká zde také řeka Svitava, která je jedním z přítoků známější řeky Moravy. Dohromady tyto řeky utvářejí důležitou vodní křižovatku a díky nim prochází Pardubickým krajem hlavní evropské rozvodí mezi Severním mořem a Černým mořem.

Podnebné oblasti v Pardubickém kraji jsou typické jako pro celou Českou republiku, tudíž se jedná o mírný podnebný pás, který je vyznačován přechodem mezi oceánským a kontinentálním podnebím, kde se typicky pro tuto oblast střídají čtyři roční období. Srážky jsou v kraji nejvíce ve vyšších oblastech vrchovin a hor a celkově by se dalo tvrdit, že přibývá množství srážek s nadmořskou výškou.

Pardubický kraj je velmi rozmanité území, na jehož jižní části se nachází úmoří Baltského moře, Černého moře a Severního moře, které je tvořeno Kralickým Sněžníkem. Kralický Sněžník je také jedním z pěti největších pohoří na území České republiky.

²⁶ Český statistický úřad. 2017. Český statistický úřad. [Online] 2017.

<https://www.czso.cz/documents/10180/32501123/33013016a1.pdf/6ded893c-1f5d-41c6-958d-dd656261855a?version=1.9>

Důležitá je z geografického hlediska řeka Labe, která patří k nejvýznamnějším řekám nejen na území České republiky, ale celé střední Evropy.

Na území Pardubického kraje se vzhledem k tradiční průmyslové výrobě a rozmanitým přírodním podmínkám vyskytuje i rozdílná kvalita životního prostředí. Z hlediska životního prostředí je nejpoškozenější oblastí krajské město Pardubice, které mají v blízkosti několik obrovských továrních komplexů, jako jsou společnosti Paramo a Foxconn, nebo elektrárny Chvaletice a Opatovice. Mezi další poškozené oblasti z hlediska životního prostředí patří hustě zabydlené oblasti a oblasti, kde je soustředěn průmysl, jako je město Ústí nad Orlicí nebo Svitavy. Naopak nejméně poškozené životní prostředí je v oblasti vrchovin v jižní části kraje a severní část, která je lemována Kralickým Sněžníkem.

4.1.2. Demografická charakteristika ^{27 28}

Pardubický kraj je územně rozdělen na čtyři části, které jsou územními okresy Pardubického kraje. Jedná se o okresy – Pardubice, Svitavy, Chrudim a Ústí nad Orlicí. Sídlní strukturu nadále tvoří 15 správních obvodů obcí s rozšířenou působností a 26 správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem. Celkový počet obcí v Pardubickém kraji je 451, z toho 38 obcí má statut města. Celkový počet obyvatelstva, které žije ve městě, je 61,8 %.

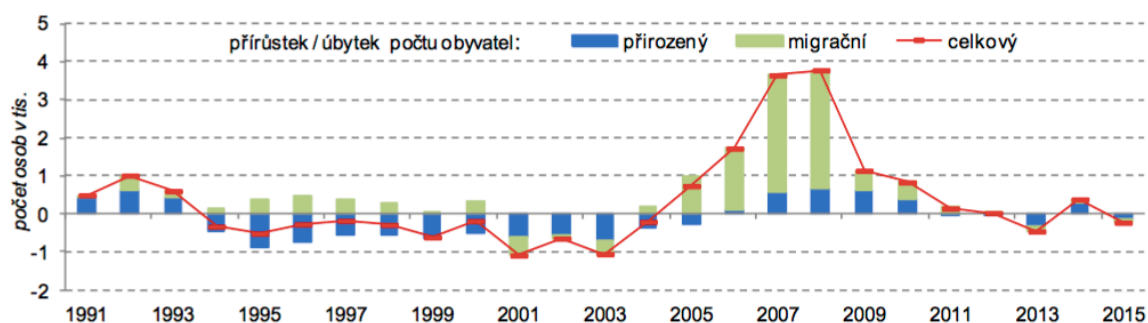
V kraji žije dle posledního měření Českého statistického úřadu na konci roku 2015 celkem 516 149 obyvatel, což je drobný propad oproti roku 2014, kdy na stejném území žilo o 223 obyvatel více. Pardubický kraj se tak zařadil po posledním měření mezi osm regionů, které zaznamenaly meziroční úbytek obyvatel. Pardubický kraj si už několik let udržuje poměrně konstantní počet obyvatel, který se dlouhodobě pohybuje na hranici 516 tisíc obyvatel. Nejlidnatějším okresem Pardubického kraje je okres Pardubice, kde leží statutární město Pardubice. Za okresem Pardubice je, co se týče počtu obyvatel, okres Ústí nad Orlicí, okres Svitavy a nejméně lidnatým okresem v kraji je Chrudim.

²⁷ Bartoš, Štěpán. 2007. *Pardubický kraj*. Pardubice : MAYDAY, 2007. 8085211165.

²⁸ Český statistický úřad. 2017. Český statistický úřad. [Online] 2017.

<https://www.czso.cz/documents/10180/32501123/33013016a1.pdf/6ded893c-1f5d-41c6-958d-dd656261855a?version=1.9>

Obrázek 7 - Meziroční změny obyvatel v Pardubickém kraji

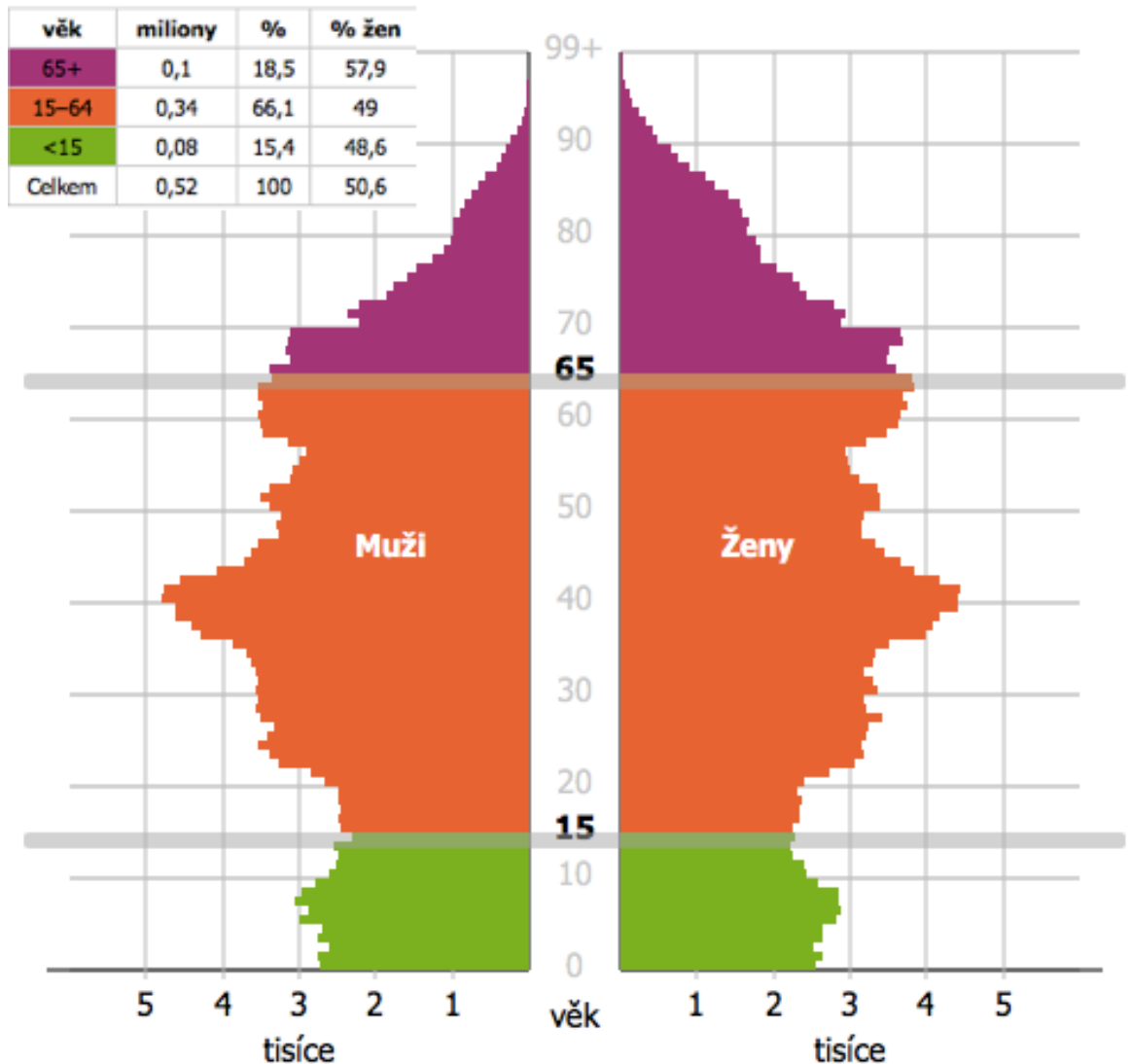

Zdroj 7 - Český statistický úřad, <https://www.czso.cz/csu/czso/4-obyvatelstvo-zwjvkluu4q>

Dle informací Českého statistického úřadu lze z Grafu 8 (Věková struktura Pardubického kraje) vyčíst, že v Pardubickém kraji byla nejpočetnější skupinou ve věkové struktuře skupina obyvatel mezi 15-64 rokem života, kdy tato čítala 66,1 % z celkového obyvatelstva kraje. Celkem v této skupině bylo v posledním měření evidováno 341 189 obyvatel, ze kterých bylo 167 033 žen, což dělá 49 % zastoupení žen. Druhou nejpočetnější skupinou jsou obyvatelé nad 65 let života, kterých v Pardubickém kraji je 95 645 a celkově zastupují 18,5 % populace kraje. Žen v této věkové struktuře je 57,9 %, což v reálných číslech činí 55 408 obyvatel. I v Pardubickém kraji tak platí trend o vyšším dožitém věku žen nežli mužů, který je po celé České republice. Nejméně početnou skupinou jsou pak mladiství do 14 let, kterých bylo v Pardubickém kraji 79 315 a zaujímali v celkovém součtu pouze 15,4 % celkového obyvatelstva. Dívek v této věkové skupině byl 38 549, což činí 48,6 % této věkové struktury. Celkově je tak patrný propad dvou důležitých věkových struktur, a to skupiny více jak 65 let a skupiny do 14 let. Vyšší počet obyvatel ve věkově nejvyšší skupině, oproti skupině mladistvých, jasně dokresluje fakt několika posledních let o stárnutí populace. Průměrný věk obyvatel Pardubického kraje byl dle posledního měření 41,9 let, přičemž mužská část obyvatelstva čítala průměrný věk 40,5 let a ženská část byla v průměru o necelé tři roky starší s výsledkem průměrného věku 43,3 let. Naděje dožití při narození byla v období od roku 2011 do konce roku 2015 vypočítána jako 75,2 let pro muže a 81,2 let pro ženy.²⁹

²⁹ Český statistický úřad. 2017. Český statistický úřad. [Online] 2017. <https://www.czso.cz/csu/czso/4-obyvatelstvo-zwjvkluu4q>

Obrázek 8 - Věková struktura Pardubického kraje

Zdroj 8 - Český statistický úřad/vlastní zpracování,
<https://www.czso.cz/staticke/animgraf/cz053/index.html?lang=cz>

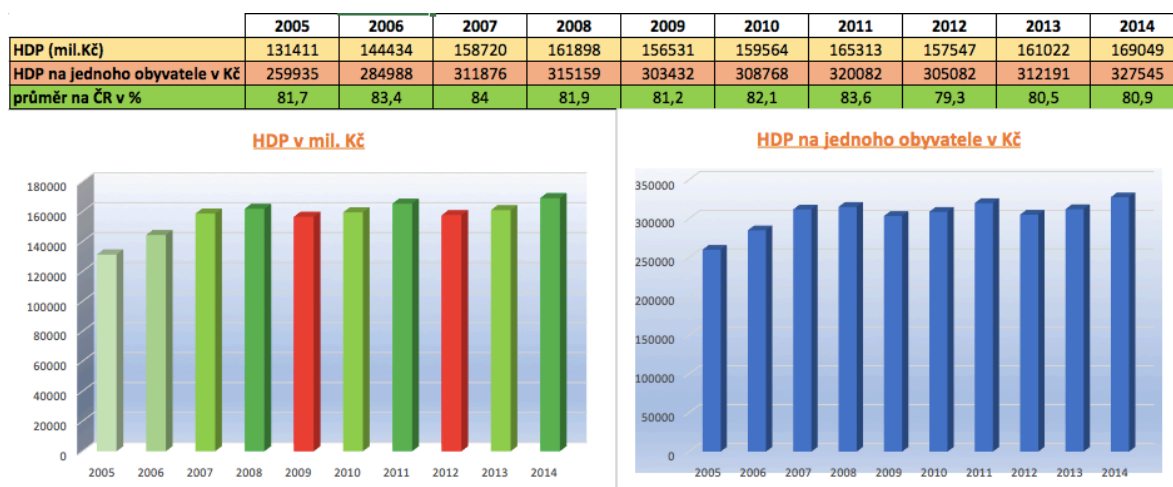
4.1.3. Socioekonomická charakteristika

Jak je patrné z Obrázku 9 (Makroekonomické ukazatele Pardubického kraje), Pardubický kraj zažil od roku 2005 do roku 2008 nárůst tvorby HDP, kde se z celkových 131 1441 mil. Kč v roce 2005 dokázali dostat na HDP 161 898 mil. Kč v roce 2008. V roce 2009 přišla hospodářská krize, která se nevyhnula ani Pardubickému kraji a celkový HDP klesl zpátky pod hranici 160 tisíc na číslo 156 531 mil. Kč. Od tohoto roku se HDP postupně opět navyšoval, s výjimkou propadu v roce 2012, kde se HDP opět propadl pod

hranici 160 tisíc mil. Kč. Od roku 2012 však HDP stále stoupá, až na celkové maximum posledních 10 let v roce 2014, kdy HDP dělal 169 049 mil. Kč. Největším podílem na tvorbě hrubého domácího produktu v Pardubickém kraji má dlouhodobě sektor služeb, který představoval v posledním měřeném období 54,3 % hrubé přidané hodnoty kraje. Dalším důležitým prvkem byl průmysl, který se na podílu hrubé přidané hodnoty podílel z 36,2 % a stejně tak stavebnictví s podílem 6,2 %. Vše tak koresponduje s typickým rozložením Pardubického kraje, kde hraje velkou roli terciální sektor služeb, průmysl a v poslední době i stavebnictví.³⁰

V roce 2015 byl počet zaměstnaných obyvatel Pardubického kraje 250,7 tisíc obyvatel, z toho 109,4 tisíc žen. Počet nezaměstnaných byl v celkovém srovnání 12,0 tisíc, a přitom tohoto počtu dosahoval nezaměstnanosti 6,3 tisíce žen. Průměrná mzda činila 23 673 Kč, což Pardubický kraj řadí na čtvrté nejhorší místo v celé České republice, těsně před kraje Karlovarsky, Olomoucký a Zlínský.³¹

Obrázek 9 - Makroekonomické ukazatele Pardubického kraje

Zdroj 9 - vlastní zpracování

³⁰ Český statistický úřad. 2017. Český statistický úřad. [Online] 2017.

https://www.czso.cz/documents/11272/29126976/CZ0530_1.pdf/3b6d4867-507c-48fa-a7f8-210bb7afe870?version=1.17

³¹ Český statistický úřad. 2017. Český statistický úřad. [Online] 2017. <https://www.czso.cz/csu/czso/9-trh-prace-8bzgvfpzsw>

4.2. Hospodářský rozvoj Pardubického kraje

4.2.1. Trh práce

Míra nezaměstnanosti od roku 2009 v Pardubickém kraji obecně klesá s několika drobnými výjimkami. Po hospodářské krizi, která zasáhla celý svět, se míra nezaměstnanosti v Pardubickém kraji zastavila na nejvyšším čísle 9,9 % v únoru 2010 a od té doby postupně klesá. Lehký nárůst míry nezaměstnanosti byl zaznamenán v roce 2013, kdy se míra nezaměstnanosti dostala znovu k hranici 8 %. Od této doby ale míra nezaměstnanosti konstantně klesá, s výjimkou zimních měsíců, vzhledem k sezonním pracem a celkově horší nabídkou práce v zimních měsících. Celková míra nezaměstnanosti v Pardubickém kraji byla v posledním měření Českého statistického úřadu za rok 2016 4,0 %, což řadí kraj mezi kraje s nejlepší mírou nezaměstnanosti v celé České republice. Celková míra nezaměstnanosti v České republice byla ve stejném období naměřena na 5,2 % a Pardubický kraj byl tedy od 1,2 % za průměrem celé České republiky. Nejmenší nezaměstnanost v Pardubickém kraji je v okrese Pardubice, kde míra nezaměstnanosti dosahuje pouze 3,4 %, za tímto okresem je okres Ústí nad Orlicí s hodnotou 3,6 %. Dva nejpostiženější kraje s nejvyšší mírou nezaměstnanosti jsou okres Chrudim 4,2 % a nejhorší číslo vykazuje okres Svitavy, kde se míra nezaměstnanosti dostala i nad průměr České republiky, a je na hodnotě 5,6 %.³²

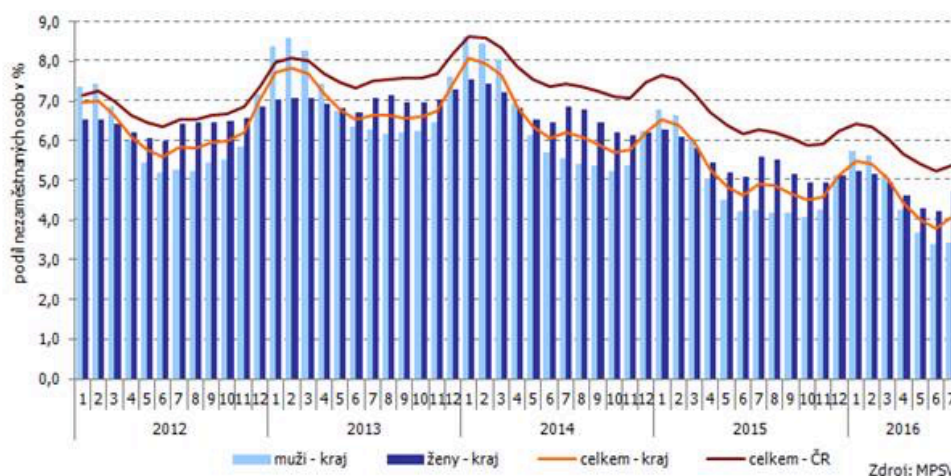
Celkový počet ekonomicky aktivních obyvatel se v posledních několika letech pohybuje okolo hranice 263 tisíc obyvatel, s mírným poklesem v roce 2015, kdy se hladina ekonomicky aktivních obyvatel dostala pod tuto hranici na 262,7 tisíce obyvatel. Počet nezaměstnaných se od posledního nárůstu míry nezaměstnanosti snížil o téměř polovinu, když v posledním měření bylo evidováno 12 775 osob, což činí onu celkovou nezaměstnanost 4 %. Podíl nezaměstnaných osob vzhledem k pohlaví byl v Pardubickém kraji na průměrné úrovni, kde bylo z celkových nezaměstnaných obyvatel 3,32 % mužů a 4,29 % žen.³³

³² Úřad práce Pardubického kraje. 2017. *Oficiální stránky Úřadu práce Pardubického kraje*. [Online] 2017., https://portal.mpsv.cz/upcr/kp/pak/nezamestnanost_v_cislech

³³ Český statistický úřad. 2017. Český statistický úřad. [Online] 2017. <https://www.czso.cz/csu/czso/9-trh-prace-8bzgvfpzsw>

Obrázek 10 - Podíl nezaměstnaných osob (15-64 let) v Pardubickém kraji a ČR

Podíl nezaměstnaných osob na obyvatelstvu ve věku 15 až 64 let v Pardubickém kraji a ČR

Zdroj 10 - Český statistický úřad

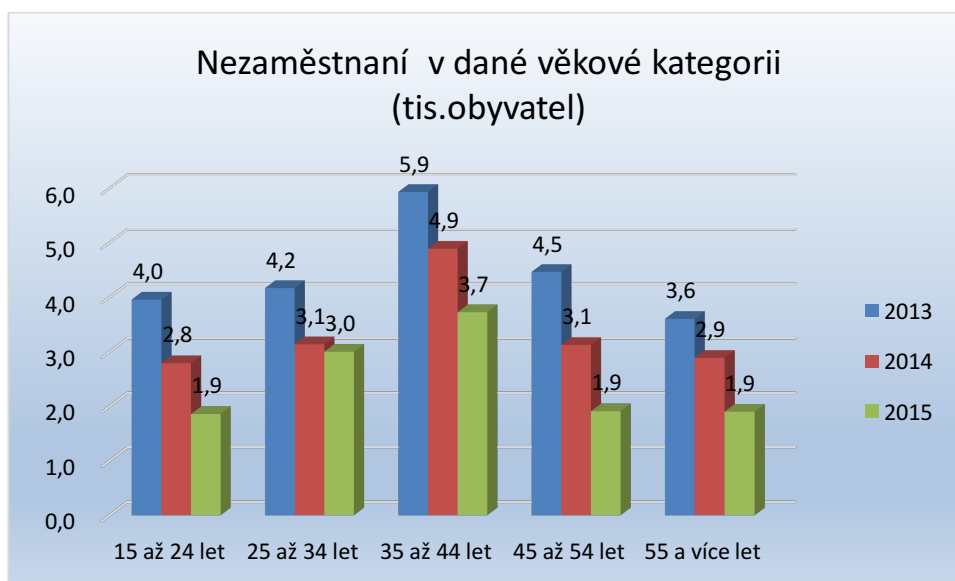
Ekonomicky neaktivních obyvatel bylo v roce 2016 v Pardubickém kraji 253,7 tisíc, což naznačuje drobný nárůst oproti předchozí naměřené hodnotě o 1,3 tisíce. Mezi ekonomicky neaktivní obyvatele se v nejvyšší míře řadili důchodci, kterých bylo evidováno 124,6 tisíc, což činí nárůst o 5,3 tisíce vzhledem k poslednímu měření. Děti do 14 let, kteří jsou druhou nejpočetnější skupinou ekonomicky nezaměstnaných obyvatel, bylo 79,0 tisíc, což dělá nárůst o 1,0 tisíce. Studentů bylo v této skupině 34,5 tisíce a poprvé za posledních několik let se toto číslo snížilo oproti poslednímu měření, které čítalo hodnotu 38,1 tisíce. Jedná se tak o největší rozdíl v měření ekonomicky neaktivního obyvatelstva v posledních několika letech, kdy celkový rozdíl činí 3,6 tisíc studentů. Poslední skupinou ekonomicky neaktivního obyvatelstva zaujímá skupina Ostatní, kde jsou zařazeni ti obyvatelé, kteří nespĺňovali podmínky pro skupiny zmíněné výše, počet těchto obyvatel byl 15,6 tisíc.³⁴

Z celkového počtu 12 775, které byly evidovány jako nezaměstnané, tvoří největší skupinu obyvatelé ve věkové skupině 35-44 let, kterých bylo 3,7 tisíce. Na druhém místě ve věkové struktuře nezaměstnaných byla skupina obyvatel od 25-34 let, kterých bylo 3,0 tisíce. Obě tyto kategorie ale oproti minulým měřením zaznamenaly pokles. Nejvíce se to projevilo na skupině 35-44 let, kde se tento počet snížil o 1,2 tisíce. Další věkové kategorie

³⁴ Český statistický úřad. 2017. Český statistický úřad. [Online] 2017. <https://www.czso.cz/csu/czso/9-trh-prace-8bzgvfpzsw>

pak přispívají do tohoto celkového počtu okolo 1,9 tisíce obyvatel a vzhledem k celkovému snižování nezaměstnaných i počet v těchto skupinách se menší. Nejvyšší zastoupení nezaměstnaných dle kategorie nejvyššího dosaženého vzdělání spadá pod skupinu středoškoláků, bez maturitního vysvědčení. Oproti tomu nejméně nezaměstnaných v Pardubickém kraji bylo vysokoškolsky vzdělaných obyvatel.³⁵

Obrázek 11 - Graf nezaměstnanosti věkových skupin

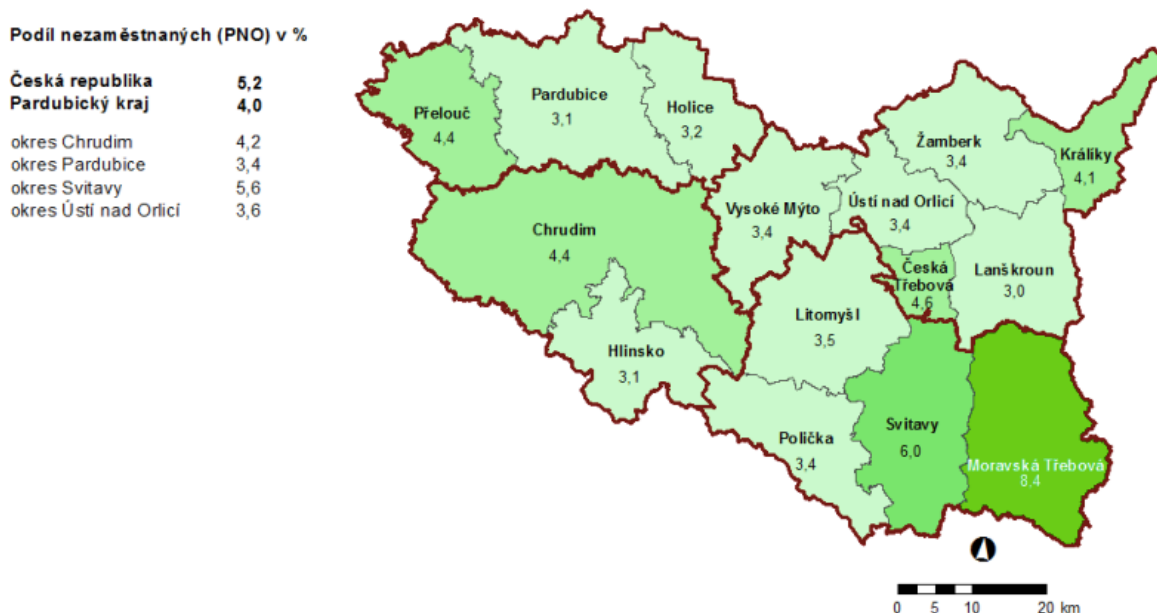
Zdroj 11 - vlastní zpracování

V následující části je popsána podrobná situace uvnitř kraje v jednotlivých okresech Pardubického kraje, které dosahují rozdílných výsledků, co se týče míry nezaměstnanosti a celkového efektivního řešení problému s ním spojených. Okresy jsou rozděleny i na jednotlivé regiony, kde se míra nezaměstnanosti také liší v závislosti na jejich umístění a možnostech, kterými daný region disponuje.³⁶

³⁵ Český statistický úřad. 2017. Český statistický úřad. [Online] 2017. <https://www.czso.cz/csu/czso/9-trh-prace-8bzgvfpzsw>

³⁶ Český statistický úřad. 2017. Český statistický úřad. [Online] 2017. <https://www.czso.cz/csu/xe/nezamestnanost-v-pardubickem-kraji>

Obrázek 12 - Podíl nezaměstnaných v jednotlivých okresech Pardubického kraje

Zdroj 12 - Úřad práce Pardubického kraje

Okres Pardubice

Okres Pardubice dlouhodobě vykazuje nejnižší míru nezaměstnanosti v celém kraji, a to především díky krajskému městu Pardubice, které leží v prostorách tohoto stejnojmenného okresu. Míra nezaměstnanosti při posledním měření měla hodnotu 3,4 %, což je 1,8 % za republikovým průměrem. Pardubice jako největší okres z celého Pardubického kraje disponuje největší možností pracovního uplatnění, a to především díky správnímu městu Pardubice, které jsou považovány za dopravní křižovatku pro celou Českou republiku. Okres Pardubice se řadí i mezi všemi okresy napříč kraji České republiky k těm s nejnižší mírou nezaměstnanosti. Celkový počet nezaměstnaných byl v posledním měřeném období 4 342 obyvatel, ze kterých bylo 4 124 ve věku 15-64 let. Úřad práce vyhlásil celkem 4 927 volných pracovních míst, které dávají poměr 0,9 uchazečů na jedno volné pracovní místo. Z celkového počtu nezaměstnaných osob bylo evidováno 3,07 % mužů a 4,34 % žen. Obě tato čísla jsou v porovnání s ostatními okresy Pardubického kraje nejlepší.

Pardubický kraj má také několik firem a společností, které pozitivně ovlivňují zaměstnanost v okrese a potažmo v celém kraji. Mezi ně patří především firma FOXCONN CZ s.r.o, která spadá do kategorie zaměstnanců do skupiny 2500-3000 zaměstnanců. Firma se zabývá výrobou počítačů a periférních zařízení. Druhou velkou společností pozitivně

ovlivňující zaměstnanost je Nemocnice Pardubického kraje a.s., která spadá do kategorie 5000-9999 zaměstnanců. Právě přítomnost krajské nemocnice velmi pozitivně ovlivňuje zaměstnanost vzhledem k velikosti a počtu pracovních míst, která nemocnice vytváří. Mezi další velké firmy v okrese Pardubice se řadí firma Synthesia a.s. (1500-1999 zaměstnanců), která má v předmětu podnikání výrobu barviv a pigmentů. Synthesia tak pokračuje v tradičním chemickém průmyslu, který je v okrese Pardubice zastoupen po několika generacích. Novou firmou na území okrese je firma KIEKERT-CS s.r.o., která se zabývá výrobou strojů pro speciální účely a spadá do stejné kategorie jako Synthesia a.s. Mezi další významné firmy s počtem zaměstnanců do 1499 se řadí firmy JIP východočeská a.s., působící na poli velkoobchodního prodeje potravin, Panasonic Automotive Systém Czech s.r.o., která vytváří spotřební elektroniku, a ČSOB Pojišťovna a.s. – člen holdingu ČSOB, která má předmět podnikání hlavně v oblasti tvorby životních pojištění.³⁷

Nejpostiženějším regionem v okrese Pardubice je Přelouč, kde míra nezaměstnanosti překračuje 4,4 % a je tak i nad celkovým průměrem kraje.

Okres Chrudim

Okres Chrudim vykazuje míru nezaměstnanosti na hodnotě 4,2 % a je tak druhým nejhorším okresem v Pardubickém kraji v této kategorii. Celkem bylo v okrese evidováno 2 902 uchazečů o zaměstnání, ze kterých bylo 2 641 ve věku 15-64 let. Poměr uchazečů na jedno volné pracovní místo byl 2,4, když okres hlásil pouze 1 187 volných pracovních míst, což bylo nejméně v celém Pardubickém kraji. Z celkového počtu nezaměstnaných pak bylo 3,14 % mužů, což je druhé nejlepší číslo v kraji, naopak 4,34 % žen řadí okres Chrudim na druhé nejhorší místo v kraji.

Největší firmou, co se počtu zaměstnanců týče, je firma KOVOLIS HEDVIKOV a.s., která se zabývá výrobou odlitků z lehkých neželezných kovů a zaměstnává 1000-1499 zaměstnanců. Další významné firmy jsou DAKO-CZ a.s. a Hamzova odborná léčebna pro

³⁷ Český statistický úřad. 2017. Český statistický úřad. [Online] 2017.

<https://www.czso.cz/documents/11272/40608032/Ekonomické%20subjekty+2015.pdf/1f9ca4b3-9a47-4039-ba64-55b431a42510?version=1.3>

děti a dospělí, které jsou v kategorii Ústavní zdravotní péče a počet zaměstnanců je ve skupině 500-999.³⁸

Část okresu Chrudim – Hlinsko, dokonce vykazuje druhou nejmenší míru nezaměstnanosti v celém kraji, která činí 3,1 %.

Okres Svitavy

Okres Svitavy je do míry nezaměstnanosti nejhorším okresem v Pardubickém kraji. Míra nezaměstnanosti zde dosahuje 5,6 %, což je 0,4 % za průměrem pro celou Českou republiku. Tento okres má dlouhodobě nejhorší míru nezaměstnanosti, a i přes celkové zlepšení situace se nedaří v tomto okrese míru stlačit pod průměr celé České republiky a alespoň se přiblížit celkové míře v Pardubickém kraji. Jak zastoupení mužů (4,32 %), tak zastoupení žen (5,83 %) je nejvyšší v celé míře nezaměstnanosti dělené dle pohlaví v celém kraji. Stejně tak i počet uchazečů na jedno volné pracovní místo, které činí 2,6, a to z důvodu vytvoření pouze 1 373 volných pracovních míst.

V okrese je i nejmenší zastoupení velkých firem, tou největší je SAINT-GOBAIN ADFORD CZ s.r.o., která vyrábí skleněná vlákna a zaměstnává počet zaměstnanců v kategorii 1000-1499. Druhou početnější firmou je Ravensburger Karton s.r.o., kde je zaměstnáno do 999 zaměstnanců, a tato firma se zabývá výrobou hraček a her.³⁹

V okrese je i region Moravská Třebová, která dosahuje vůbec nejhorších výsledků v míře zaměstnanosti – 8,4 % a je tak více než dvakrát nad průměrem Pardubického kraje. Nedostatek pracovních příležitostí a absence větších firem znemožňuje uplatnění pro širší oblast obyvatel a výrazně se podílí na špatné míře nezaměstnanosti v regionu.

Okres Ústí nad Orlicí

Okres Ústí nad Orlicí je druhý nejlepším v Pardubickém kraji, co se míry nezaměstnanosti týče. Její výše je pouze 3,6 %, což je pouze 0,2 % za okresem Pardubice, který je na prvním místě. I přes absenci krajského statutárního města tak Ústí nad Orlicí

³⁸ Český statistický úřad. 2017. Český statistický úřad. [Online] 2017.

<https://www.czso.cz/documents/11272/40608032/Ekonomické%20subjekty+2015.pdf/1f9ca4b3-9a47-4039-ba64-55b431a42510?version=1.3>

³⁹ Český statistický úřad. 2017. Český statistický úřad. [Online] 2017.

<https://www.czso.cz/documents/11272/40608032/Ekonomické%20subjekty+2015.pdf/1f9ca4b3-9a47-4039-ba64-55b431a42510?version=1.3>

velmi dobře konkuruje nejvyspělejšímu okresu kraje. Podíl nezaměstnaných mužů je v okrese 3,45 % a podíl nezaměstnaných žen je 4,48 %, což představuje druhé nejlepší číslo v celém kraji právě po okrese Pardubice. Uchazečů na jedno volné pracovní místo je 1,6, když okres vytvořil druhý největší počet volných pracovních míst hlášených úřadům.

V okrese je poměrně velké množství větších firem, které pozitivně přispívají k zaměstnanosti v okrese, mezi které patří největší firma v okrese AVX Czech republic s.r.o. zaměstnávající počet zaměstnanců v kategorii 3000-3999 a zabývající se výrobou elektronických zařízení. Další velkou firmou je Iveco Czech republic a.s., výrobce motorových vozidel a motorů, jenž spadá do kategorie 2000-2499 zaměstnanců. Třetí největší firmou, a poslední s více jak tisíci zaměstnanci, je firma OEZ s.r.o., která vyrábí elektronická rozvodná a kontrolní zařízení s počtem zaměstnanců v rozmezí 1500-1999. V okrese působí také další množství firem, kde počet zaměstnanců nepřesahuje 999, ale jsou stejně důležité pro zaměstnanost a tvorbu míst v celém kraji. Patří mezi ně CZ LOKO a.s. – výrobce železničních lokomotiv, Isolit-Bravo spol. s.r.o. – výrobce plastových výrobků, Rieter CZ s.r.o. – výroba textilu a oděvních výrobků, nebo FOREZ s.r.o. a Autoneum CZ s.r.o. – obě vyrábějící příslušenství do motorových vozidel.⁴⁰

V okrese je region Lanškroun, kde míra nezaměstnanosti dosahuje pouze 3,0 %, což je nejlepší číslo v celém Pardubickém kraji, a i v porovnání s ostatními regiony se řadí na přední příčky. Vše především díky sídlům společností AVX Czech republic, SCHOOT CR a INA Lanškroun, které jsou právě v regionu Lanškroun.

⁴⁰ Český statistický úřad. 2017. Český statistický úřad. [Online] 2017.

<https://www.czso.cz/documents/11272/40608032/Ekonomické%20subjekty+2015.pdf/1f9ca4b3-9a47-4039-ba64-55b431a42510?version=1.3>

Obrázek 13 - Ekonomické subjekty se sídlem v Pardubickém kraji, s aktivitou v jednotlivých okresech

Ekonomické subjekty se sídlem v kraji se zjištěnou aktivitou podle okresů k 31. 12. 2015

	Subjekty se zjištěnou aktivitou celkem	z toho podle (%)										
		právní formy		počtu zaměstnanců						převažující ekonomické činnosti		
		živnostníci	obchodní společnosti	bez zaměstnanců	1-9	10-49	50-249	250 a více	neuvedeno	zemědělství, lesnictví, ryb.	průmysl	stavebnictví
Pardubický kraj	61 512	67,0	14,1	64,9	14,0	3,2	0,8	0,1	17,0	6,9	16,5	13,9
v tom okresy:												
Chrudim	13 062	69,4	12,5	67,1	13,8	3,1	0,7	0,1	15,1	7,9	18,9	16,8
Pardubice	22 253	64,9	17,9	63,1	14,5	2,9	0,8	0,2	18,6	4,5	15,2	12,8
Svitavy	11 145	68,5	10,8	65,6	13,6	3,7	0,9	0,1	16,2	8,8	16,2	14,8
Ústí nad Orlicí	15 052	67,1	12,3	65,0	13,8	3,2	1,0	0,2	16,8	8,0	16,6	12,3

Zdroj 13 - Český statistický úřad, ÚP Pardubického kraje a vlastní zpracování

4.2.2. Doprava⁴¹

Pardubický kraj má velký potenciál rozvoje, a to vzhledem ke skvělé poloze, co se dopravního spojení týče. Kraj je součástí hlavního železničního uzlu celé České republiky a je považován za železniční křižovatku České republiky. Je také silniční spojnicí mezi dvěma největšími městy regionu soudržnosti Severovýchod – Pardubicemi a Hradcem Králové, které je důležité i z hlediska silničního spojení s hlavním městem Prahou. Vodní doprava je především po splavných částech nejdůležitější české řeky Labe. V kraji je také mezinárodní letiště v Pardubicích a vojenské letiště.

Železniční doprava

Mezi významná města, která spadají do hlavního železničního uzlu patří především krajské město Pardubice a město Česká Třebová. Tato dvě města jsou také součástí železniční magistrály Berlín-Praha-Brno-Vídeň, která je důležitá pro železniční dopravu nejen v České republice, ale i v celé střední Evropě. Pardubice jsou také křižovatkou pro vnitrozemskou železniční dopravu, kde je tato stanice důležitým rozcestím při cestě z východu republiky na západ a opačně. Nejdůležitější železniční tratě Praha-Brno a Praha-Ostrava vedou právě přes železniční křižovatku v Pardubicích, kde je možné přestoupit prakticky na jakýkoliv směr po celé České republice.

⁴¹ Český statistický úřad. 2017. Český statistický úřad. [Online] 2017. <https://www.czso.cz/csu/czso/17-doprava-vb6ztygbpt>

Územím Pardubického kraje prochází celkem 539 km železničních tratí, což je sice propad o 3 kilometry od minulého měření, to je ale dáno zrušením nevyužívaných tratí, především v okolí Holic. Naopak se zvažuje posílení a vytvoření nových tratí v okolí statutárního města Pardubice, které je, co se rozvoje a pracovních příležitostí týče nejdůležitější tepnou kraje.

Pardubický kraj přepravil v roce 2015 celkem v rámci kraje 4 632 tisíc lidí, což bohužel od minulého roku činí značný propad o 1 992 tisíc lidí. Po velkém nárůstu přepravy osob v rámci kraje v roce 2014 došlo tedy k poklesu počtu přepravovaných a za několik let se toto číslo dostalo pod 5 000 osob za rok. Potenciál nárůstu těchto čísel v dalších letech je zjevný, kdy Pardubický kraj chce navnadit obyvatele k rychlejší a šetrnější přepravě právě v rámci kraje zesílením důležitých spojů.

Výjezdy osob do jiných krajů prostřednictvím železniční dopravy se drží dlouhodobě okolo 3 080 tisíc osob, avšak toto číslo od minulého měření také kleslo o 44 tisíc od statisticky nejúspěšnějšího roku 2014. Mezikrajská železniční doprava ale stále drží počet přes 3 000 tisíce osob, což je číslo o téměř 500 tisíc větší než v předchozích obdobích v letech 2010-2013.

Vlakové spojení v rámci kraje bylo navýšeno téměř o 2000 spojů z roku 2013 na rok 2014, který byl z hlediska přepravy nejúspěšnější. V současné době spojení zůstávají na stejném čísle s menším propadem a pohybují se okolo 11 000. Nejvíce spojení je v rámci pracovních dnů, kde je celkově 4 268 spojení a poté kategorie sobotních spojení a spojení o nedělích a svátcích, které obě činí okolo 3 400 spojů na danou kategorii.⁴²

Silniční doprava

Silniční doprava je v Pardubickém kraji zastoupena celkově 3 598 km silnic, ze kterých je pouze 13 km vedeno dálnicí D11 na Prahu. Velkou měrou se tento malý počet km dálnic zapisuje faktem, že důležitá dálnice D11 na Prahu leží na hranici s Královéhradeckým krajem a je tak započítávána do sousedního kraje. K dálnici D11 však vede rychlostní silnice I. třídy, která je také hlavní tepnou spojů na Hradec Králové a jednou z nejdůležitějších krajských silnic. Na této silnici byla v poslední době povolena vyšší rychlost, která vedla k hojnějšímu využívání této silnice a zvýšení dopravy jak

⁴² **Pardubický kraj . 2017**[Online] <https://www.pardubickykraj.cz/doprava>

osobní, nákladní a autobusové mezi dvěma největšími centry regionu soudržnosti Severovýchod.

Autobusová doprava v rámci kraje se každoročně zvyšuje a v posledním měřeném období v roce 2015 bylo přepraveno 11 774 tisíc osob, což je nárůst téměř o 2 000 cestujících za dva roky. Velký nárůst zaznamenala také silniční nákladní doprava, kde všechny tři nejdůležitější kategorie – vývoz věcí do jiného kraje, dovoz věcí z jiných krajů a přeprava věcí v rámci kraje se meziročně zvýšily. Vývoz věcí v roce 2015 byl v 6 123 tisíc t nákladu a celkový nárůst o téměř 900 tisíc tun nákladu z minulého roku. Dovoz věcí byl 5 093 tun nákladu a meziroční nárůst o 500 tisíc tun z předchozího období. Přeprava v rámci kraje dosáhla největšího nárůstu, když v roce 2015 se jednalo o 13 765 tisíc tun zboží, což znamená nárůst o 2 114 tisíc tun oproti předchozímu období a celkově o necelé 4 000 tisíce tun nákladu za poslední dva roky.

Vodní doprava

Vodní doprava zůstává už dlouhodobě stejná. Využívá se 52 km splavných vodních cest pro pravidelnou dopravu, která se díky absenci nových cest nemění. Důležitý je splavný úsek Labe z Pardubic do Chvaletic, který znamená nejdůležitější vodní trasu v kraji.

Turisticky vyhledávaným vodním spojením je pak říční cesta Kunětice-Pardubice-Přelouč, která je nejnavštěvovanější i z hlediska cestovního ruchu.

Letecká doprava

Letecká doprava v Pardubickém kraji zažívá vzestup, a to vzhledem k mezinárodnímu letišti v Pardubicích, které každoročně zvyšuje objem přepravených cestujících a destinací, do kterých se z pardubického letiště létá. Letiště zajišťuje jak civilní, tak vojenský provoz, a především civilní část, vzhledem k stále větší popularitě odletů na dovolené a pracovní cesty do zahraničí, získává na stále větší popularitě a letecké společnosti začínají přivádět stále více letů do tohoto mezinárodního letiště.⁴³

⁴³ **Pardubický kraj . 2017**[Online] <https://www.pardubickykraj.cz/doprava>

4.2.3. Cestovní ruch

Skvělým potenciálem disponuje cestovní ruch v Pardubickém kraji, a to především díky celoročnímu využití pro cestovní ruch. Pardubický kraj má krásnou přírodu rovinného i horského charakteru a je tak vhodný jak pro cykloturistiku, tak pro pěší turistiku. Příznivé klima je základem a příležitostí pro koupání a vodní sporty, které díky dostatku koupališť a přírodních rybníků v kraji jsou hojně využívány. V zimních měsících je to také zimní turistika, která je hodně vyhledávána hlavně v podhůří Orlických hor, v Skiareálu Čenkovice a Skiparku Červená Voda. V letních měsících jsou naopak vyhledávána a nejvíce navštěvována turistická centra, jako Sečská přehrada ležící v Železných horách nebo agroturistická centra většinou v podhůří hor a v Polabí, která jsou stále více vyhledávána turisty. Zvláštní zaměření je pak na tradiční chov koní v těchto agroturistických centrech.

V roce 2015 bylo v Pardubickém kraji k dispozici celkem 341 hromadných ubytovacích zařízení, která disponovala 19 068 lůžkami. Tato čísla znamenají pokles od roku 2013, kdy v kraji bylo o 20 zařízení více a téměř o 3 000 více lůžek. Snižování počtu ubytovacích zařízení a tím i počtu lůžek, je hlavně z důvodu starých zařízení, nevyhovující dnešní době. Naopak se v kraji utvořilo více míst pro stany a karavany, neboť tento vnitrozemský způsob trávení volného času získává na popularitě.

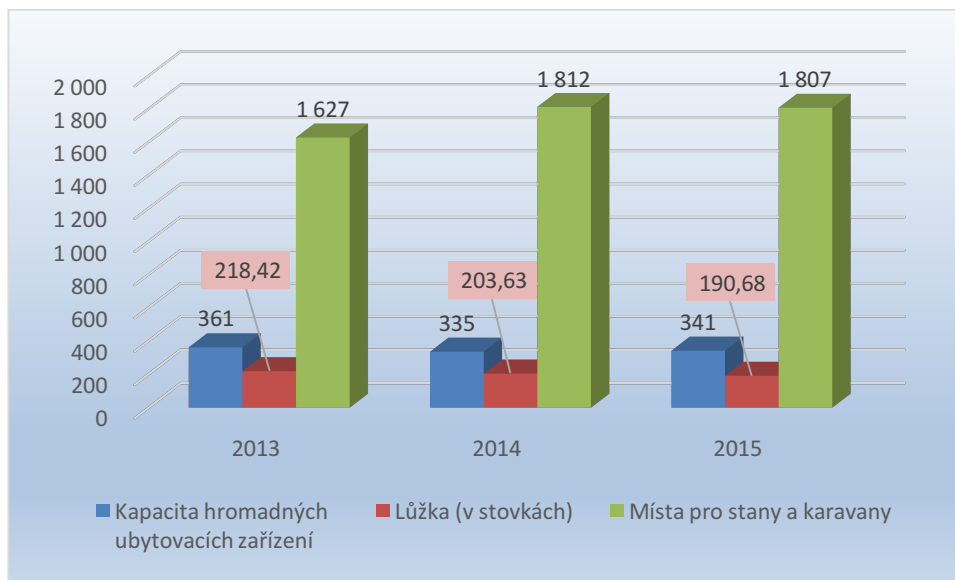
Pardubický kraj po útlumu v roce 2014 zažil razantní nárůst hostů v ubytovacích zařízeních, který činil 413 443 osob a nárůst téměř o 50 000 hostů oproti silnému období v roce 2013, kdy navštívilo a ubytovalo se v kraji 369 223 hostů. Průměrná délka přenocování se už dlouhodobě nemění a zůstává okolo 2,8 nocí, avšak v posledním měření toto číslo nepatrně stoupl na 2,9 nocí. Stejně tak i délka pobytu, jež byla z dlouhodobého hlediska konstantní na 3,8 dnech a v posledním roce zaznamenala mírný růst na 3,9 dne.

Necelých 14 % ze všech hostů navštěvující hromadné ubytovací zařízení, tvořili nerezidenti, a zbylých 86 % pak rezidenti, kteří mají tradičně obrovské zastoupení v těchto prostorách. Počet nerezidentů navštěvující kraj však za poslední 3 roky stoupl o 6,5 tisíce. Z celkového počtu přenocovaných na území kraje bylo 13,6 % nerezidentů a jde tak v poměru s celkovým počtem nerezidentů navštěvující ubytovací zařízení.

Počet návštěvníků a hostů tedy lehce stoupá, ale potenciál Pardubického kraje s velkým množstvím zajímavých míst je stále nenaplněn a Pardubický kraj patří

v mezikrajském srovnání k nejméně využitým oblastem hlavně z hlediska celkové návštěvy a počtu lůžek.⁴⁴

Obrázek 14 - Vybrané údaje o cestovním ruchu

Zdroj 14 - Vlastní zpracování

4.2.4. Bytová výstavba⁴⁵

V Pardubickém kraji v posledních třech letech dochází k celkovému poklesu výstavby nových bytů, avšak s rozdílnými výsledky mezi jednotlivými okresy. V roce 2015 byla v kraji zahájena výstavba celkem 1 045 bytů, což znamenalo celkový propad o 1,4 % od minulého roku. Největší pokles výstavby zaznamenal okres Chrudim, který v meziročním srovnání vystavěl o 27,1 % bytů méně. Stejně tak je na tom i nejméně vyspělý ekonomický okres v kraji – Ústí nad Orlicí, kde výstavba klesla meziročně o 2,5 %. Naopak největší přísun nových staveb v meziročním porovnání bylo v rychle se rozvíjejícím okrese Svitavy, který navázal na zlepšenou ekonomickou situaci a v roce 2015 zde bylo vystavěno 167 nových bytů, což znamená nárůst o 22,8 % oproti minulému roku.

⁴⁴ Český statistický úřad. 2017. Český statistický úřad. [Online] 2017. <https://www.czso.cz/csu/czso/16-cestovni-ruch-ohfr2wmen9>

⁴⁵ Český statistický úřad. 2017. Český statistický úřad. [Online] 2017. <https://www.czso.cz/csu/czso/15-stavebnictvi-bytova-vystavba-1kphm93lsm>

V okrese Pardubice se tradičně staví nejvíce nových bytů z kraje. V roce 2015 to bylo 464 jednotek, s meziročním zvýšením stavby o 6,4 %.

Dokončená výstavba bytů byla v Pardubickém kraji v mezikrajském srovnání průměrná, kdy bylo dokončeno 1 096 bytů, což řadilo kraj na sedmé místo v celé České republice. V celkovém krajském porovnání to je číslo o 10 % vyšší nežli minulý rok. Nejvyšší číslo z dokončených staveb zaznamenaly rodinné domy, kterých bylo nově dostavěno 738 a jednalo se téměř o 73 % celkové dokončené bytové výstavby. Druhé místo pak připadlo na dokončenou výstavbu v bytových domech, kterých bylo 158 a zbytek obstaraly nástavby buď u rodinných domů nebo bytových domů.

Celkově se v kraji nejvíce staví rodinných domů, díky znovu se vracejícímu trendu vlastního bydlení u předměstí větších měst, nebo pozičně výhodných oblastech. Populární je také výstavba bytových domů, která se téměř ztrojnásobila od roku 2013, kdy činila pouze 67 staveb. Celkově je ale situace taková, že od roku 2013 se každoročně snižuje počet nově vystavěných nebo zahájených bytů, a to především ve větší nasycenosti na tomto trhu. Zcela nově se v Pardubickém kraji zahájila výstavba nových prostor pro domovy-penziony a domovy pro seniory, kde nedostatečné kapacity v této sekci vedly k nutnosti staveb dalších zařízení, které zlepší situaci, co se týče sociálního zabezpečení, především pro seniory. V tomto směru Pardubický kraj, s vydatným přispěním neziskových organizací a spolků, obnovuje i stávající zařízení, jako jsou domovy důchodců a domovy pro seniory, kterých byl v posledních pěti letech nedostatek kvalitních zařízení v celém kraji a bylo velmi složité využít tuto službu v přiměřené vzdálenosti od sídelního místa.

V celkovém porovnání se dlouhodobě snižuje obytná plocha na jeden byt a jeho užitková plocha, která se za poslední tři roky snížila o necelých 8 %. Děje se tak z důvodu trendu stavby bytů na lukrativnějších místech, které ale postupně docházejí, a developeři tak volí cestu menších bytů, ale ve větším počtu pro vyšší případný zisk z více prodeje.

Obrázek 15 - Bytová výstavba v Pardubickém kraji

	Byty celkem		v tom						
	skutečnost	index 2015/2014	stavby pro bydlení				v domovech - penzionech a domovech pro seniory	v nebytových budovách	ve stavebně upravených nebytových prostorách
			v rodinných domech	v bytových domech	v nástavbách, přístavbách a vestavbách k				
					rodinným domům	bytovým domům			
Zahájené byty									
Pardubický kraj	1 045	98,6	674	79	73	93	25	70	31
v tom okresy:									
Chrudim	183	72,9	138	-	19	1	-	12	13
Pardubice	464	106,4	301	51	28	57	-	26	1
Svitavy	167	122,8	102	28	3	6	-	12	16
Ústí nad Orlicí	231	97,5	133	-	23	29	25	20	1
Dokončené byty⁴⁾									
Pardubický kraj	1 096	110,0	738	158	49	63	-	53	35
v tom okresy:									
Chrudim	210	102,9	157	23	11	8	-	3	8
Pardubice	463	95,9	295	118	10	23	-	3	14
Svitavy	132	115,8	115	17	-	-	-	-	-
Ústí nad Orlicí	291	149,2	171	-	28	32	-	47	13

Zdroj 15 - Český statistický úřad

4.2.5. Ekonomické subjekty⁴⁶

V Pardubickém kraji mělo k poslednímu měření v roce 2015 sídlo 117 554 ekonomických subjektů, ze kterých vyvíjelo ekonomickou aktivitu 61,5 %, což znamená 52,3 % všech ekonomických subjektů. Celkově se počet ekonomických subjektů meziročně zvyšuje a od hospodářské krize v roce 2009, kdy nastal propad, toto číslo každým rokem narůstá. Oproti roku 2014 se jedná o nárůst 1 % a to přesně o 1 191 ekonomických subjektů. Největší celkový přírůstek zaznamenaly fyzické osoby, nejvíce živnostníci a zemědělství podnikatelé, kteří celkově měli téměř 85 000 zaregistrovaných subjektů. Naopak meziročně ubyla kategorie ostatní, kam se řadí osoby nepodnikající podle živnostenského zákona, též označována jako svobodná povolání. V této kategorii bylo zaevidováno pouze 9 105 zaregistrovaných a propad o 942 od minulého roku. Počet registrovaných právnických osob byl na čísle 23 532 a zaznamenal meziroční nárůst o 588, a na tomto nárůstu se podílel především fakt, že obchodní společnosti, konkrétně s.r.o., spolky byly do roku 2013 označovány jako sdružení a společenství vlastníků bytových jednotek.

V mezikrajském srovnání patří Pardubickému kraji 10. místo v kategorii s počtem přírůstku 228 subjektů na 1000 obyvatel a rozhodně nedosahuje svého potenciálu a

⁴⁶ Český statistický úřad. 2017. Český statistický úřad. [Online] 2017.

<https://www.czso.cz/documents/11272/40608032/Ekonomické%20subjekty+2015.pdf/1f9ca4b3-9a47-4039-ba64-55b431a42510?version=1.3>

naplnění nabídky služeb v kraji. Oproti celorepublikovému průměru má Pardubický kraj o 35 subjektů méně a je tedy po právu řazen na spodní příčky v celé České republice.

V kraji je nadprůměrné zastoupení živnostníků, naopak počet obchodních společností je jeden z nejnižších v celkovém měření. Nadprůměrný je počet malých podniků, co se týče počtu zaměstnanců, a velmi podprůměrně, oproti České republice, jsou zastoupeny mikropodniky. Největší zastoupení mají poté podniky v oblasti zemědělství, průmyslu a stavebnictví, tedy výrobní odvětví. Naopak zastoupení v oblasti služeb, především v oblasti nemovitostí, profesní, vědecké a technické činnosti, je podprůměrné.

V Pardubickém kraji je dlouhodobě nejvyšší počet ekonomických subjektů na 1000 obyvatel kraje v okrese Pardubice, kdy jich v roce 2015 bylo 252, následoval okres Chrudim s 226 subjekty, Ústí nad Orlicí 216 subjektů a nejmenší ekonomická aktivita byla zaznamenána v okrese Svitavy, který čítal pouze 206 ekonomických subjektů.

V kategorii počtu zaměstnanců jsou největší podniky v okresech Pardubice a Ústí nad Orlicí, především díky největším společnostem, o kterých se píše i v kapitole 4.2.1 této práce, jako jsou FOXCONN CZ s.r.o., Nemocnice Pardubického kraje a.s. a KIEKERT-CS s.r.o. v okrese Pardubice a AVX Czech Republic s.r.o., Iveco Czech Republic a.s. a OEZ s.r.o. v okrese Ústí nad Orlicí. Naopak nejvíce malých podniků je v okrese Svitavy a podniků bez zaměstnanců v okrese Chrudim. Z hlediska odvětví ekonomické činnosti jsou podniky se zemědělskou činností nejvíce situovány v okrese Svitavy a průmyslové a stavební podniky v okrese Chrudim. To má za důsledek i nejvyšší podnikatelskou aktivitu mezi okresy Pardubického kraje na Chrudimsku.

4.3. Sociální rozvoj Pardubického kraje

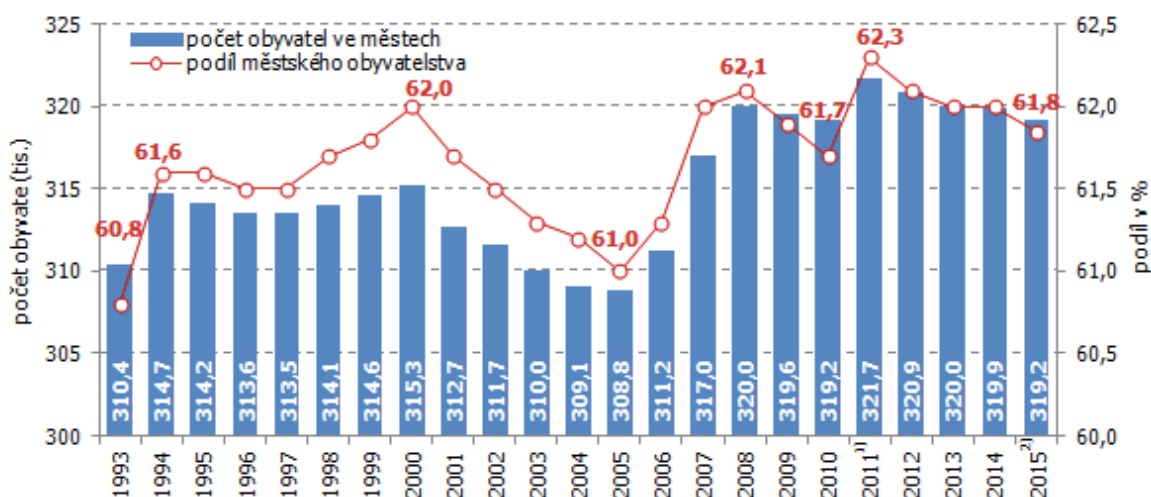
4.3.1. Demografický rozvoj⁴⁷

Základní demografická charakteristika Pardubického kraje byla popsána v kapitole 4.1.2. a vychází z měření Českého statistického úřadu, který udává počet obyvatel v Pardubickém kraji dle posledního měření na 516 149 obyvatel, což činí propad o 223 obyvatel v meziročním měření.

⁴⁷ Český statistický úřad. 2017. Český statistický úřad. [Online] 2017. <https://www.czso.cz/csu/xe/demograficky-vyvoj-ve-mestech-pardubickeho-kraje-v-roce-2015>

V 38 městech Pardubického kraje žilo na konci měřeného období roku 2015 celkem 319 238 obyvatel, což činilo podíl 61,8 % městské populace v Pardubickém kraji. Pardubice s tímto podílem jsou ve spodní části v krajském srovnání celé České republiky, protože průměr městského obyvatelstva v krajích České republiky činí 69,2 %. Počet obyvatel ve městech se meziročně snížil o 704 osob a toto snížení bylo způsobeno jak stěhováním, tak i přirozenou změnou. Z měst Pardubického kraje se celkem vystěhovalo 439 obyvatel, než se jich přistěhovalo, a počet narozených obyvatel byl menší než počet obyvatel, kteří zemřeli, o 265. Pardubický kraj je tak na nejmenším procentuálním čísle obyvatel žijících ve městech od roku 2010. Z hlediska počtu obyvatel ve městech bylo nejvíce obyvatelstva v kategorii měst s 10 000 až 19 999 obyvatel, a to 90 135. V těsném závěsu pak města s 50 000 a více obyvateli. Naopak nejmenší počet obyvatel byl ve městech do 1 999 obyvatel a v kategorii měst od 2000 do 2 999 obyvatel.

Obrázek 16 - Počet obyvatel ve městech a podíl městského obyvatelstva

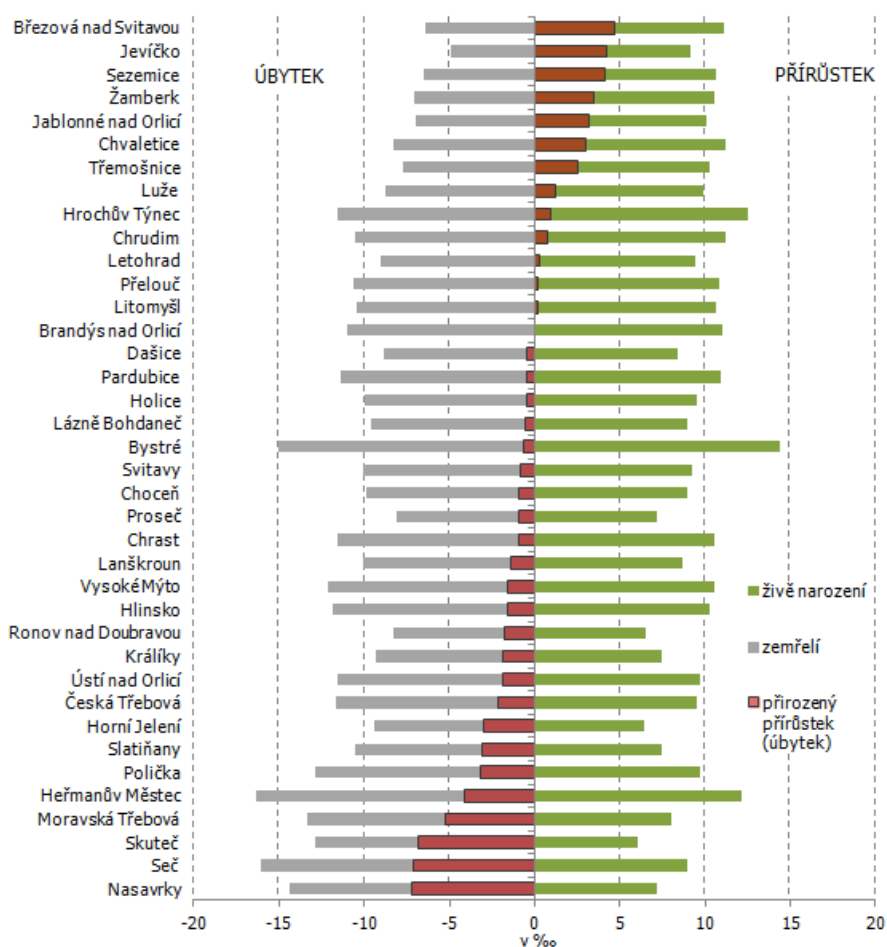
Zdroj 16 - Český statistický úřad

Pouze dvanáct měst Pardubického kraje v roce 2015 zaznamenalo meziroční přírůstek obyvatel, když ve zbylých 26 městech Pardubického kraje se počet obyvatel naopak snížil. Nejméně lidnatým městem v kraji byl Brandýs nad Orlicí s 1 361 obyvateli, naopak největší počet obyvatel byl v statutárním městě Pardubice s 89 638 obyvateli. Město Pardubice se také jako jediné město v Pardubickém kraji zařadilo do tabulky padesáti největších měst v České republice, kde obsadilo 10. místo.

Největší přirozený přírůstek počtu obyvatel v relativním vyjádření na 1 000 obyvatel byl ve městě Březová nad Svitavou v okrese Svitavy a dalšího významnějšího

příbytku obyvatel dosáhly v městech Sezemice, Žamberk, Chvaletice, Jevíčko a Jablonné nad Orlicí. V žádném z měst Pardubického kraje však toto relativní číslo měřené na 1 000 obyvatel nepřesahovalo 5 %. Naopak největší relativní úbytek na 1 000 obyvatel byl v městě Nasavrky, které společně s městy Seč, Moravská Třebová a Skuteč přesáhly 5 % přirozený úbytek. Statutární město Pardubice mělo lehce záporný přirozený přírůstek, a to pod 1 %.⁴⁸

Obrázek 17 - Přirozený přírůstek (úbytek) obyvatelstva ve městech Pardubického kraje

Zdroj 17 - Český statistický úřad

Celkový počet přistěhovalých na konci roku 2015 byl 4 190 obyvatel, ze kterých bylo 2 004 mužů a 2 152 žen. Toto číslo znamenalo meziroční propad o 86 obyvatel, oproti roku 2014, ale pokračující nárůst obyvatel a udržení stavu přistěhovalých nad 4,19 tisíce, který pokračuje od roku 2009. Počet vystěhovaných obyvatel z Pardubického kraje naopak

⁴⁸ Český statistický úřad. 2017. Český statistický úřad. [Online] 2017. <https://www.czso.cz/csu/czso/4-obyvatelstvo-zwjvkluu4q>

meziročně vzrostl na 4 275 obyvatel, což činí nárůst v meziročním srovnání o 99 obyvatel. Z celkového počtu vystěhovalých se jednalo o 1 991 mužů a 2 284 žen. Stěhování obyvatel mezi obcemi kraje bylo nejvyšší za posledních 5 let, když se tak rozhodlo celkem 8 113 obyvatel kraje. Z tohoto čísla se jednalo o 3 669 mužů a 4 444 žen. Nejčastější stěhování bylo mezi obcemi stejného okresu, kde se přestěhovalo celkem 6 295 obyvatel. Největší stěhování bylo pak v okrese Pardubice, kde z tohoto čísla bylo 2 003 přestěhovaných. Nejmenší počet stěhování pak v okrese Svitavy, kde byl zaznamenán pohyb o 1 185 obyvatel.

V Pardubickém kraji bylo v roce 2015 zaznamenáno celkem 2 382 sňatků, což je meziroční nárůst o 150 sňatků od roku 2014. Celkově pokračuje stoupající trend počtu sňatků, který byl nastartován v roce 2010 a tento počet od tohoto roku konstantně stoupá. Celkem 1 696 sňatků bylo u snoubenců, kteří absolvovali první sňatek, a toto číslo výrazně vzrostlo za posledních několik let. Poprvé za posledních 5 let také stoupl počet sňatků u snoubenců, pro které to nebyl první obřad. Toto číslo se přehouplo z 457 v roce 2013 na 516 v roce 2015. Průměrný věk při sňatku zůstává dlouhodobě velmi podobný a je 34,7 let u muže a 31,9 let u ženy. U prvního sňatku toto číslo padá na 31,4 let u muže a 28,6 u ženy. Rozvodovost v Pardubickém kraji naopak meziročně klesla o 111 na počet 1 219 a Pardubický kraj je v mezikrajském srovnání v polovině pořadí mezi kraji. Nejvíce byla v rozvodech podle kategorie délky manželství zastoupena kategorie 15 a více let, což řadí Pardubický kraj ke špičce celé České republiky. Průměrný věk při rozvodu se pohyboval na 43,8 letech u muže a 41 letech u ženy.

V Pardubickém kraji se dlouhodobě zvyšuje počet cizinců a v roce 2015 toto číslo tvořilo 12 011 cizinců. Jednalo se tak o meziroční nárůst o 445 cizinců od roku 2014 a o 810 v roce 2013. V Pardubickém kraji tak každý rok přibude téměř 440 cizinců, a to už od roku 2010. Nejvíce těchto cizinců dlouhodobě pochází z Evropské unie, přibližně v poměru 62 %, oproti cizincům z ostatních zemí. Nejpočetnější skupina cizinců na území Pardubického kraje pocházela ze Slovenska, a to 3 514. Počet Slováků v Pardubickém kraji se tak zvýšil téměř o 400 od roku 2013, kdy jich bylo na stejném území 3 127. Následuje pak Ukrajina s 2 738 cizinci a Vietnam s 1 283 cizinci a jejich počet se mění jen minimálně.

4.3.2. Vzdělání⁴⁹

V Pardubickém kraji je tradičně zastoupena celá řada škol, které mají svůj význam i v celé České republice díky svým výborným studijním programům. Na území Pardubického kraje celkem navštěvuje v školním roce 2015/2016 školské zařízení 100 099 studentů a dětí, v zastoupení všech věkových kategorií. Jedná se tak o nárůst oproti roku 2014/2015 o 684 studentů a dětí. Pardubický kraj se dlouhodobě pohybuje v počtu studentů nad 100 000 v rámci celého kraje a řadí se do vrchní poloviny žebříčku celé České republiky. Celkem bylo v posledním měřeném období v Pardubickém kraji zaevidováno 328 školských zařízení, kde vyučovalo 6 653 učitelů, statistika však nepočítá pedagogy největší a jediné vysoké školy na území Pardubického kraje – Univerzity Pardubice, z důvodu externích pracovních poměrů velké části zaměstnanců této instituce a zkreslení čísel v konečném důsledku statistického měření.⁵⁰

V předškolním vzdělání je k dispozici 318 mateřských škol, které v současné době navštěvuje 18 915 dětí v 783 třídách a s dozorem 1 482 vyučujících. Dlouhodobě je ale v Pardubickém kraji problém s nedostatečnou kapacitou mateřských škol a tím i obtížnou situací rodičů pro přijetí dětí do spádové mateřské školy. Počet mateřských škol se meziročně od roku 2014/2015 zvýšil pouze o dvě, což plně nenasytilo poptávku v kraji. I přes zvětšující se formu podpory pro mateřské školy a stále větší zakládání soukromých mateřských škol, nedostaly všechny děti v kraji možnost mateřské školy navštěvovat. Proto se jedná i o propad počtu dětí z 19 059 v roce 2014/2015 na 18 915 v roce 2015/2016. Naopak kladné číslo je v příbytku učitelů, které se zvýšilo o 19 od roku 2013/2014. Nejvyšší počet mateřských škol v Pardubickém kraji je v okrese Ústí nad Orlicí, kde je registrováno 95 zařízení, které disponují 219 třídami a v nich je 5 165 předškoláků a 406 učitelů. Na druhém místě v počtu škol jsou okresy Svitavy a Pardubice, shodně s 84 mateřskými školami, avšak okres Pardubice disponuje nejvíce třídami, ve kterých je i nejvíce dětí předškolního věku v rámci okresu, a to 6 141. Poslední místo ve všech kategoriích připadá na okres Chrudim, kde je pouze 148 tříd v 55 zařízeních a v průměru na

⁴⁹ Český statistický úřad. 2017. Český statistický úřad. [Online] 2017. <https://www.czso.cz/csu/czso/20-vzdelavani-2s08wrwlou>

⁵⁰ Úřad práce Pardubického kraje. 2017. <http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/pak>. *Oficiální stránky Úřadu práce Pardubického kraje*. [Online] 2017.

jednu třídu nejvyšší číslo dětí v celém kraji, a to 25. Okres Chrudim dlouhodobě řeší problémy s nedostatkem tříd v úrovni předškolního vzdělání.

Počet základních škol v kraji se meziročně snížil o 2 na 250, avšak počet žáků se zvýšil na 44 013 v roce 2015/2016 z celkových 43 155 v předchozím roce. Zvládnutí tohoto nárůstu i přes snížení počtu škol bylo však úspěšné, a to především v přidání několika tříd v stávajících školách a rozšíření nabídky výuky. Dlouhodobě také stoupá počet učitelů na základním stupni v kraji, což pozitivně ovlivňuje kvalitu výuky, v přepočtu na skupinu žáků a jednoho učitele. Počet učitelů byl v kraji na čísle 3 032, což činilo nárůst o 46 učitelů od roku 2013/2014. Čísla v počtu škol, tříd a žáků korespondují s čísly mateřských škol, vzhledem k vysoké spádovosti návštěvnosti škol nejen předškolního vzdělávání, ale i z velké části vzdělání základního. Nejvyšší počet škol je tedy v okrese Ústí nad Orlicí, a to 82, avšak největší počet tříd a žáků je v okrese Pardubice, 669 tříd a 13 929 žáků, které zaštiťuje nejvyšší číslo počtu vyučujících 891. Stejně jako u předškolního vzdělání jsou minima v těchto kategoriích zastoupena na území okresu Chrudim.

Počet středních škol je v Pardubickém kraji dlouhodobě poměrně stejný, když za posledních 5 let přibýly pouze 3 střední školy, včetně jedné v posledním měřeném období a počet středních škol tak dosáhl čísla 74. Celkově se ale snižuje počet žáků navštěvující střední školy v Pardubickém kraji na 21 720 oproti původnímu číslu 21 739 v roce 2014/2015 a 22 141 v roce 2013/2014. Naopak se od posledního měření zvýšil počet tříd na 981 oproti 976 z minulého roku, ale poklesl počet vyučujících na 1 975 oproti 2 000 z minulého období. Počet vyučujících se tak za posledních 5 let poprvé propadnul pod hodnotu dvou tisíc. Nejvyšší počet středních škol je v nejvyspělejších okresech kraje, v pardubickém okrese, kde je celkově 23 zařízení, které navštěvuje 7 507 žáků. Na druhém místě je pak okres Ústí nad Orlicí s 21 školami a 6 073 žáky, okres Chrudim stejně jako v ostatních zařízeních školního typu jsou v těchto kategoriích na posledním místě v kraji. Okres Pardubice i Ústí nad Orlicí mají shodně celkem 6 gymnázií a v poměru na celkový počet je však lepší okres Svitavy, který disponuje pěti gymnázii. Propad počtu škol a tříd zaznamenaly obory nástavbového studia, a to celkem o dvě školy, naopak o stejný počet se zvýšil počet odborných škol bez nástavbového studia.

V Pardubickém kraji je pak zastoupena pouze jedna konzervatoř, kterou dlouhodobě navštěvuje okolo 235 žáků a je zde přítomno okolo 54 učitelů. Konzervatoř má

sídlo v městě Pardubice. Tam je také jediná vysoká škola na území kraje – Univerzita Pardubice, která je jediným krajským zařízením vyššího vzdělání. Univerzita je hodnocena jako jedna z nejlepších, co se chemické fakulty týče, v celé České republice a celkově má 7 fakult. Počet studentů se však snižuje a nyní je na čísle 13 926 studentů s českým státním občanstvím, a to je propad o 2 313 studentů od roku 2013/2014. Meziroční propad je pak poměrně stálý, poslední 3 roky téměř o 1 000 žáků.

4.3.3. Zdravotnictví⁵¹

Nejdůležitější základnou pro zdravotnictví v Pardubickém kraji je Krajská nemocnice a.s. v Pardubicích, která je hlavním nemocničním zařízením pro celý kraj. V Pardubickém kraji je dlouhodobě celkem devět nemocnic, ve kterých se každoročně zvyšuje počet lůžek pro pacienty. V roce 2015 se jednalo o 2 534 lůžek, což je meziroční nárůst o 34 lůžek, jenž je největším nárůstem od velké rekonstrukce Krajské nemocnice v Pardubicích v roce 2010. Nejvíce nemocnic je v okrese Svitavy, kde jsou čtyři nemocnice, následují je okresy Pardubice a Ústí nad Orlicí se dvěma nemocnicemi a v okrese Chrudim je pouze jedna nemocnice. V Pardubickém kraji mimo nemocnic působí i 7 léčebných ústavů, z nichž jsou tři v okrese Ústí nad Orlicí, dva v okrese Chrudim a po jednom ve zbylých okresech Pardubice a Svitavy. Ústavy pro dlouhodobě nemocné jsou v Pardubickém kraji pouze dva, a to v okrese Pardubice a Ústí nad Orlicí.

V kraji působí celkem 2 038 lékařů, což je meziroční propad o téměř 100 lékařů z minulého měření. Od roku 2012 stoupal počet lékařů až do roku 2014, kdy činil stav 2 135 a v tomto roce tedy poprvé přišel zmíněný propad. V kraji bylo tak 253 obyvatel na jednoho lékaře a toto číslo se zvedlo z 242 z roku 2014 o 11 meziročně a stejně jako u počtu lékařů se číslo posunulo do negativní meziroční bilance a poprvé stoupl od roku 2012. Pardubický kraj je tak čtvrtým nejhorším v celé České republice, co se zdravotní péče jednoho lékaře na počet pacientů týče, a je o celých 27 osob na lékaře za celorepublikovým průměrem.

Celkem bylo v kraji 1 328 samostatných ordinací lékařů, včetně 139 lékáren. Počet lékáren v kraji dlouhodobě klesá a meziročně se propadl o 8 z roku 2014 a 13 od roku

⁵¹ Český statistický úřad. 2017. Český statistický úřad. [Online] 2017. <https://www.czso.cz/csu/czso/21-zdravotnictvi-bg844fk0g9>

2013. Největší počet lékařů byl v kategorii specialistů a to 367, které následovali stomatologové – 248, praktičtí lékaři pro dospělé 22, naopak nejméně bylo praktických lékařů pro děti a dorost, a to 222, a gynekologů, kterých bylo v kraji pouze 52.

4.3.4. Sociální služby⁵²

Pardubický kraj postupně zlepšuje situaci v oblasti poskytování sociálních služeb, kterých měl od roku 2012 velký nedostatek. V kraji je 39 zařízení poskytujících pobytové sociální služby, jenž značí nárůst o 3 zařízení od minulého roku. Nejvíce bylo domovů pro seniory, kterých bylo 23, a domovů se zvláštním režimem, kterých bylo 13. Ostatní zařízení, jako jsou azylové domy, chráněná bydlení nebo týdenní stacionáře, doplňovala tyto dvě největší kategorie. Zvýšil se také celkový počet lůžek na 4 234, jenž znamenal přírůstek o 102 od minulého měření a celkově o 293 od roku 2013. Největší celkový nárůst zaznamenaly domovy se zvláštním režimem, kterých od roku 2013 přibýlo 5 a celkově se zvýšila kapacita na 1 087 lůžek a téměř se zdvojnásobila kapacita od roku 2013, která činila 539 lůžek.

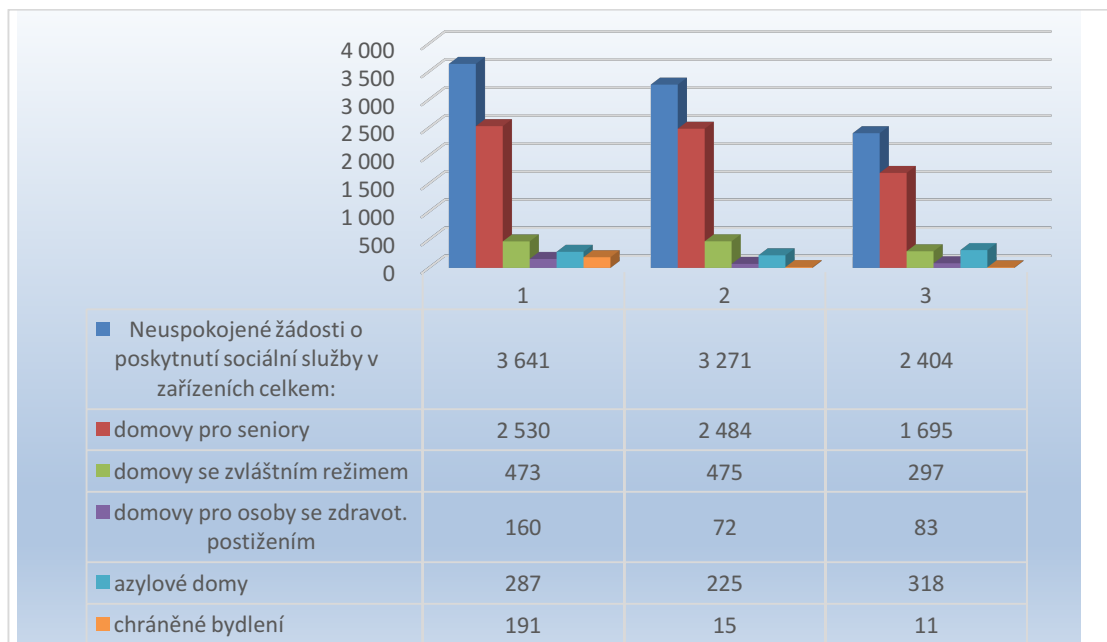
Velký progres zaznamenala také kategorie neuspokojivých žádostí o poskytnutí sociálních služeb v zařízeních, kterých bylo v roce 2015 celkově 2 404, což činilo pokles o 26,61 % oproti minulému roku, kde bylo 3 271 neuspokojivých žádostí a dokonce o 33,97 % od roku 2013, kdy bylo neuspokojivých žádostí 3 641. Nejvíce pak pokleslo neuspokojivých žádostí o chráněná bydlení, kterých bylo v roce 2013 celkem 191 a v roce 2014 a 2015 pouze 15, respektive 11.

Postupně se také zvyšují výdaje na sociální služby, které v roce 2015 činily 237 529 tisíc Kč a zaznamenaly nárůst o 17 104 tisíc Kč od roku 2014, kde toto číslo bylo poměrně stálé už roku 2012. Největší byly výdaje spojené s pečovatelskou službou, která měla výdaje v hodnotě 121 118 tisíc Kč, a osobní asistence, která měla výdaje 48 459 tisíc Kč. Osobní asistence také zaznamenala nejvyšší meziroční nárůst výdajů o 10 164 tisíc Kč meziročně od minulého měření. Naopak od roku 2013 a 2014, kde byly výdaje na tísňovou péči 72 tisíc Kč, tato služba úplně vymizela a spojila se s ostatními službami v daných kategoriích.

⁵² Český statistický úřad. 2017. Český statistický úřad. [Online] 2017. <https://www.czso.cz/csu/czso/22-socialni-zabezpeceni-1bhwsn5qux>

Celkově se ale snížil počet uživatelů vybraných sociálních zařízení na 7 234 uživatelů v roce 2015 o 380 z roku 2014 a 615 z roku 2013.

Obrázek 18 - neuspokojivé žádosti o sociální služby v Pardubickém kraji

Zdroj 18 - vlastní zpracování + ČSÚ

4.3.5. Kultura a sport

Kulturní a sportovní aktivity jsou v Pardubickém kraji velmi hojně zastoupeny, a to především v okrese Pardubice, ve statutárním městě Pardubice, které se nazývá městem sportu a je zároveň i kulturním střediskem celého kraje.

Celkově se kulturní aktivity soustředí hlavně v okresních městech, která mají nejvyšší počet kulturních zařízení a pořádají také nejvíce kulturních akcí. Mezi nejvýznamnější kulturní centra v Pardubickém kraji patří Východočeská galerie a Východočeské divadlo v Pardubicích, Národní hřebčín v Kladrubech nad Labem, Africké muzeum Emila Holuba v Holicích nebo zámek Litomyšl, kde se každoročně koná světoznámý festival Smetanova Litomyšl. Celkově se v Pardubickém kraji zvyšuje počet knihoven a v roce 2015 jich na území kraje bylo 394. Snižuje se ale počet otevřených muzeí, galerií a památníků, které jsou v provozu, a to především díky snížení počtu galerií, buď sloučením s jinými útvary nebo opravou stávajících zařízení. Celkově se od roku 2014 snížil počet návštěvníků kulturních akcí na 346 tisíc osob v roce 2015, což je pokles o 27

tisíc návštěvníků oproti roku 2014. Každoročně však v kraji stoupá počet uspořádaných výstav, kterých bylo v roce 2015 264, což je o 19 více než v roce 2013, stejně tak stoupá i počet evidovaných sbírkových předmětů, kterých bylo 855 tisíc, a to řadí Pardubický kraj mezi průměr v České republice. Na území kraje je celkem 13 památkových objektů zpřístupněných za vstupné, které v roce 2015 navštívilo 302 tisíc osob, což je nejvíce od roku 2010 a celkový nárůst o 75 tisíc od roku 2013.⁵³

Mezi nejvýznamnější a nejznámější sportovní akce na celém území kraje patří závody ploché dráhy Zlatá přilba v Pardubicích nebo jeden z nejslavnějších koňských závodů Velká pardubická steeplechase, které do Pardubického kraje každoročně zavedou velké množství turistů z celého světa. Mezi další důležité sportovní události v kraji patří Pardubická juniorka, která je oficiálním mistrovstvím České republiky v tenise, v kategorii juniorů. Mezi důležité sportovní týmy patří Pardubický hokejový tým, který hraje nejvyšší českou hokejovou soutěž a v průměru na domácí zápasy přiláká 8 500 tisíce fanoušků, což patří k nejvyšším číslům v celé České republice mezi všemi sporty. Na území kraje také sídlí nejúspěšnější futsalový klub v České republice, tým ERA-PACK Chrudim, který hraje i nejslavnější evropskou soutěž – Ligu mistrů, a zaznamenává velké úspěchy.⁵⁴

4.4. Anketa mezi obyvateli okresu Pardubice a okresu Chrudim

V rámci této práce proběhla anketa mezi vybranými obyvateli dvou okresů Pardubického kraje, která zjišťuje názory na kvalitu života, hospodářský a sociální rozvoj a směřování dalšího rozvoje vybraného okresu. Jako okresy byly vybrány okres Pardubice a okres Chrudim. Okresy byly vybrány jako protipóly v jednotlivém postavení v rámci kraje. Okres Pardubice je dlouhodobě nejúspěšnějším a nejrozvinutějším okresem v kraji, s přítomností statutárního města Pardubice, naopak okres Chrudim se dlouhodobě krčí na posledním místě ve všech kategoriích v rámci kraje a patří mezi nejméně rozvinutý okres v Pardubickém kraji. Anketa byla prováděna od 1. 10. 2016 do 23. 10. 2016 jak formou osobního dotazování, tak formou vyplnění online dotazníku. Osobní dotazování probíhalo

⁵³ Český statistický úřad. 2017. Český statistický úřad. [Online] 2017. <https://www.czso.cz/csu/czso/23-kultura-3e8j9ekipk>

⁵⁴ Pardubický kraj . 2017[Online]. <https://www.pardubickykraj.cz/sport>

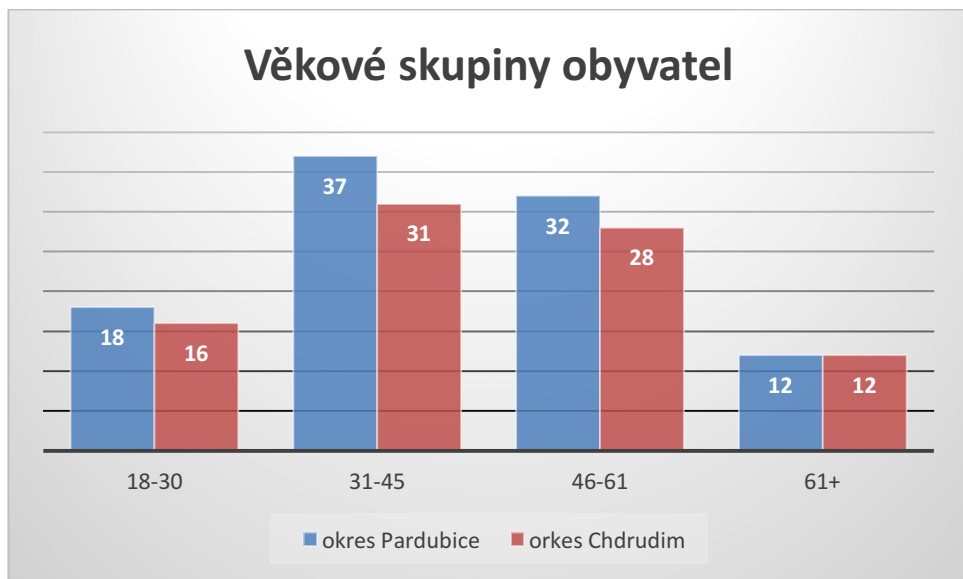
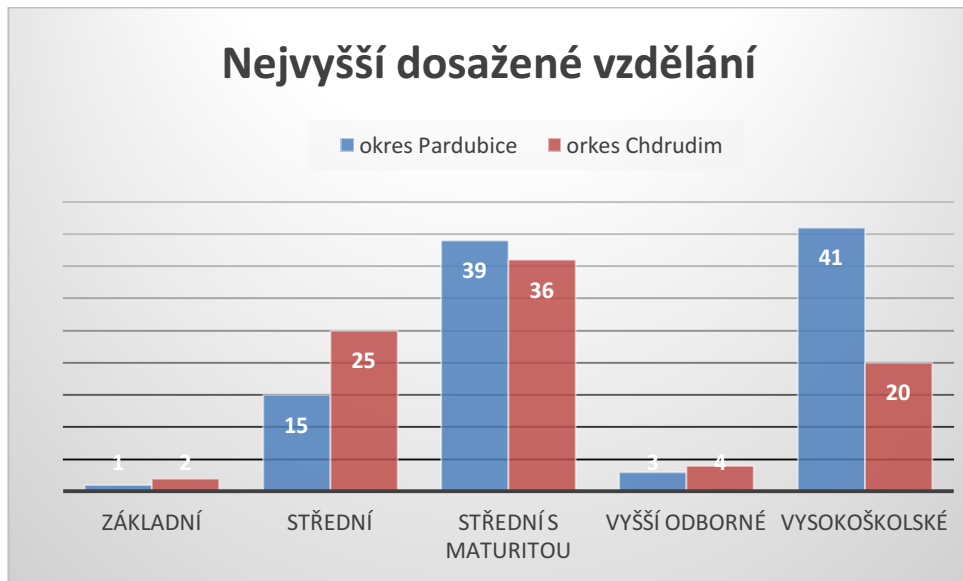
na místech v daných okresech, které byly pro okres Pardubice: město Pardubice, město Lázně Bohdaneč a město Sezemice, a pro okres Chrudim: město Chrudim a město Heřmanův Městec. Online vyplnění dotazníku pak na internetové stránce vyplnto.cz. Celkem se do ankety zapojilo 186 lidí z obou okresů, přičemž z okresu Pardubice se jednalo o 99 obyvatel, ze kterých 61 vyplnilo anketu online, a v okrese Chrudim se zúčastnilo 87 obyvatel, ze kterých vyplnilo online anketu 57 obyvatel. V anketě je celkem 16 otázek, které jsou rozděleny na identifikační část, která má pět otázek, a zbytek je formou uzavřených otázek s možností jedné odpovědi, včetně poslední otázky, kde je možno zaškrtnout více odpovědí, a otázka je zaměřená na oblasti budoucího rozvoje. Menší počet otázek a jednodušší schéma ankety bylo zvoleno z důvodu kratšího času na vyplnění a zabrání širšího spektra obyvatelstva, avšak s dostatkem kvalitních a validních informací.

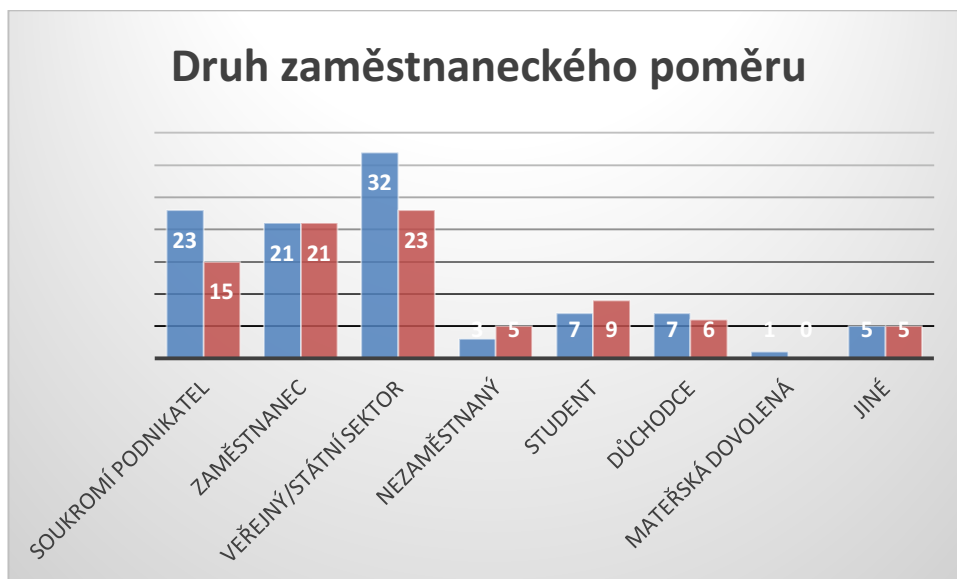
Identifikační otázky

Mezi otázky identifikační byly zařazeny otázky zjišťující pohlaví, věk a nejvyšší dosažené vzdělání respondenta, také dotaz na druh zaměstnání nebo místo pracovního poměru.

V okrese Pardubice se jednalo celkem o 99 dotázaných, z nich bylo 58 mužů a 41 žen, oproti celkovému počtu 87 dotázaných, ze kterých bylo 40 mužů a 47 žen v okrese Chrudim. Nejvíce respondentů bylo ve věkové kategorii 31-45 let, a to celkem 37 v okrese Pardubice a 31 obyvatel ve stejné kategorii v okrese Chrudim. Nejčastější nejvyšší dosažené vzdělání v okrese Pardubice bylo vysokoškolské a zaměstnání ve veřejném nebo státním sektoru a v okrese Chrudim střední s maturitou a zaměstnání také ve veřejném nebo státním sektoru. Celkově 62 respondentů z 99 pracuje v místě bydliště v okrese Pardubice a 57 respondentů z 87 pracuje v místě bydliště v okrese Chrudim.

Obrázek 19 - Identifikační kategorie ankety

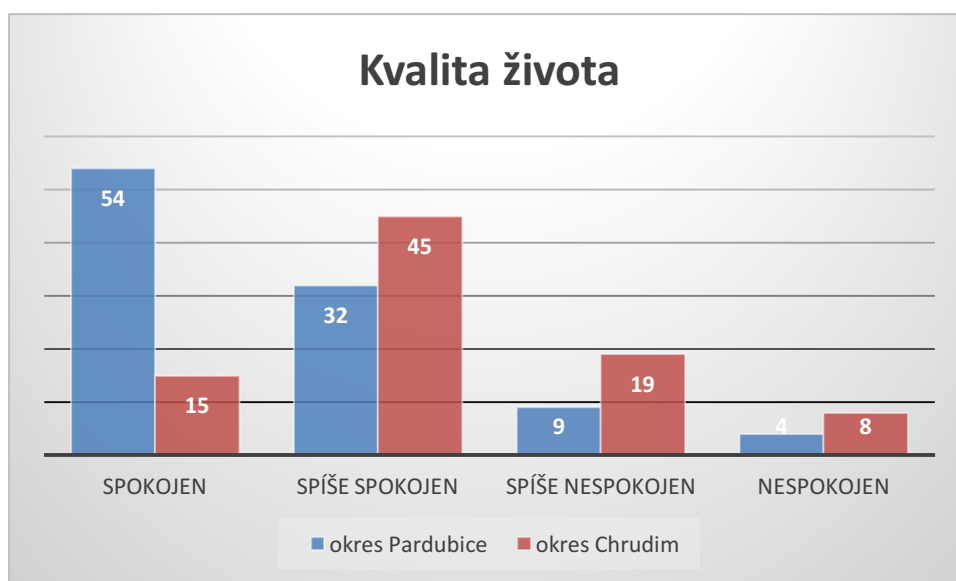

Zdroj 19 - vlastní zpracování

Uzavřené otázky na jednotlivé téma rozvoje

V kategorii hodnocení kvality života se v okrese Pardubice vyjádřilo celkem 86 respondentů kladně ke kvalitě života a pouze 13 záporně, přičemž pouze 4 byli nespokojeni s celkovou kvalitou života. V okrese Chrudim se jednalo o 60 respondentů s kladným vztahem ke kvalitě života, oproti 27 se vztahem záporným. Osm respondentů v okrese Chrudim vyjádřilo celkovou nespokojenost v tomto kritériu.

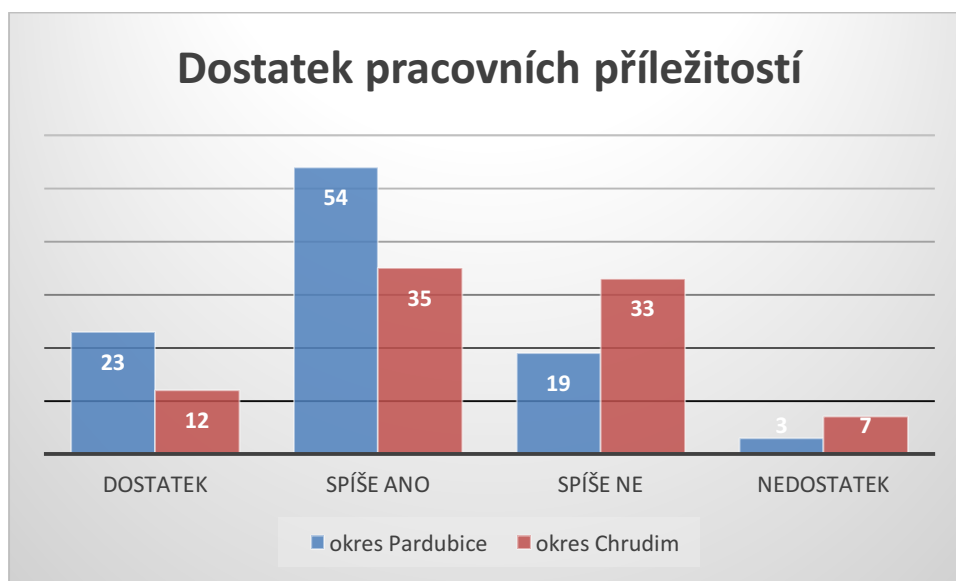
Obrázek 20 - názor na kvalitu života v okrese

Zdroj 20 - vlastní zpracování

Názor, že je v okrese Pardubice dostatek pracovních příležitostí, vyjádřilo 77 oslovených a pouze 3 viděli v tomto kritériu velký nedostatek. Oproti tomu v okrese Chrudim se kladně vyjádřilo pouze 47 oslovených a celých 40 vyjádřilo názor, že v nějaké míře není dostatečný počet pracovních příležitostí pro obyvatele okresu.

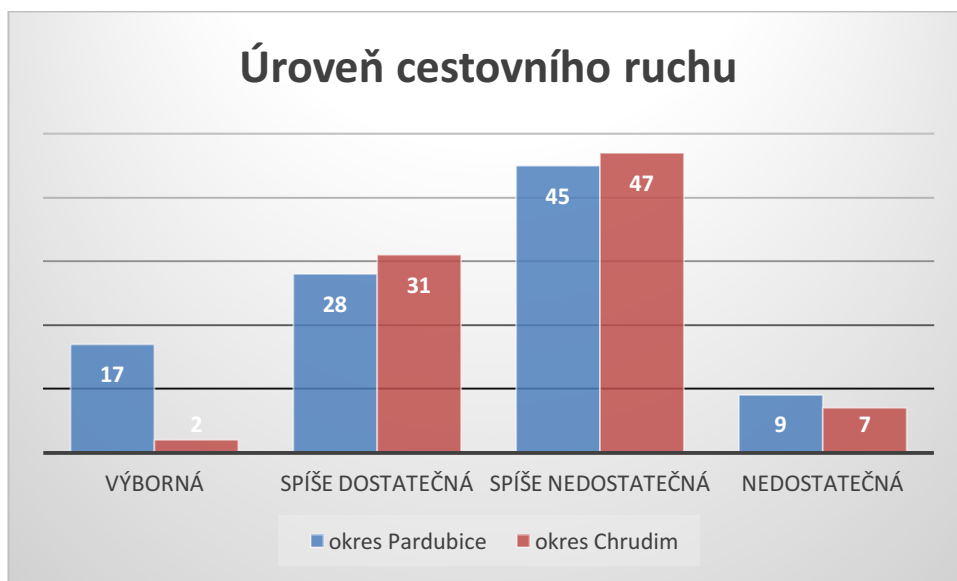
Obrázek 21 - názor na dostatek pracovních příležitostí

Zdroj 21 - vlastní zpracování

Úroveň cestovního ruchu v okrese Pardubice hodnotilo pozitivně 45 oslovených obyvatel, avšak záporně se k tomuto tématu vyjádřilo 54 oslovených. Cestovní ruch tak je jedním z kategorií, kde v okrese Pardubice převažuje negativní názor. Podobně je na tom i okres Chrudim, kde počet kladných odpovědí byl 33, oproti 54 záporným, včetně 47 respondentů s názorem, že úroveň cestovního ruchu je spíše nedostatečná v okrese.

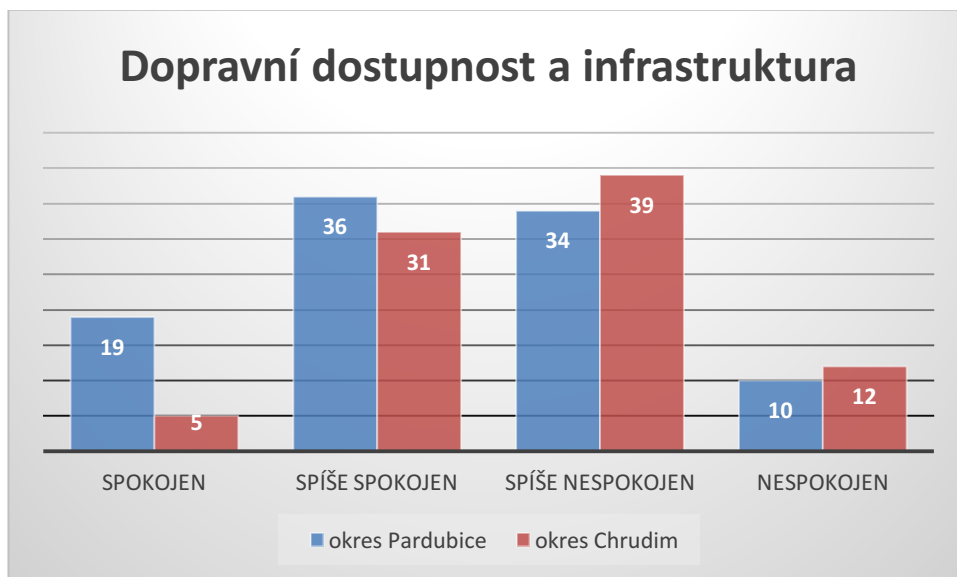
Obrázek 22 - názor na úroveň cestovního ruchu

Zdroj 22 - vlastní zpracování

S dopravní dostupností a infrastrukturou v okrese Pardubice bylo spokojeno nebo vyjádřilo kladný názor téměř 55 % dotázaných, oproti 42 % v okrese Chrudim, kde panuje spíše negativní pohled na celkovou dopravní dostupnost a infrastrukturu.

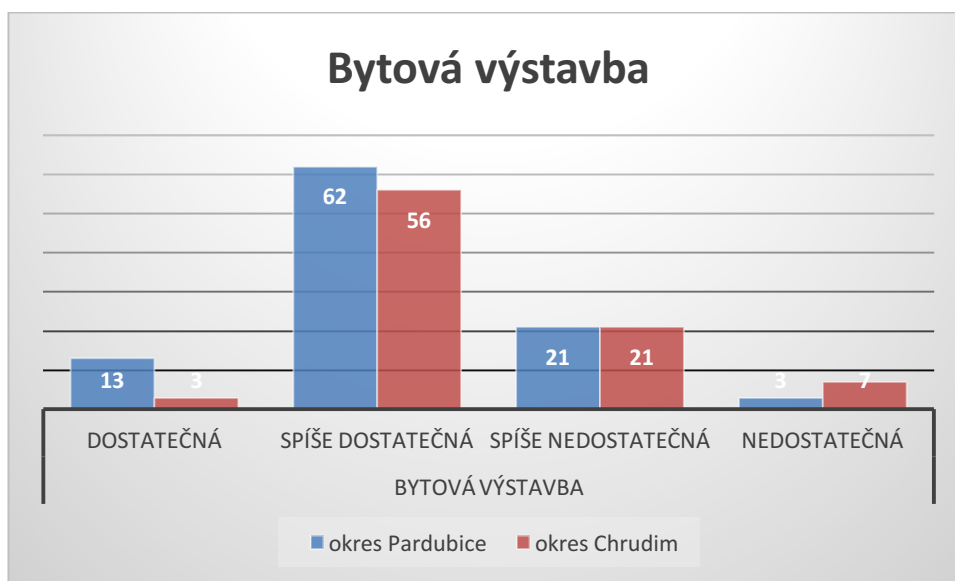
Obrázek 23 - názor na dopravní dostupnost a infrastrukturu

Zdroj 23 - vlastní zpracování

Bytová výstavba byla z velké části v obou okresech hodnocena jako spíše dostatečná a to 62 respondenty v okrese Pardubice a 56 v okrese Chrudim. Oba okresy měly 21 respondentů, kteří se ztotožňují s názorem, že bytová výstavba je spíše nedostatečná a celkem 3 respondenti z okresu Pardubice a 7 z okresu Chrudim sdílejí názor, že bytová výstavba je celkově nedostatečná.

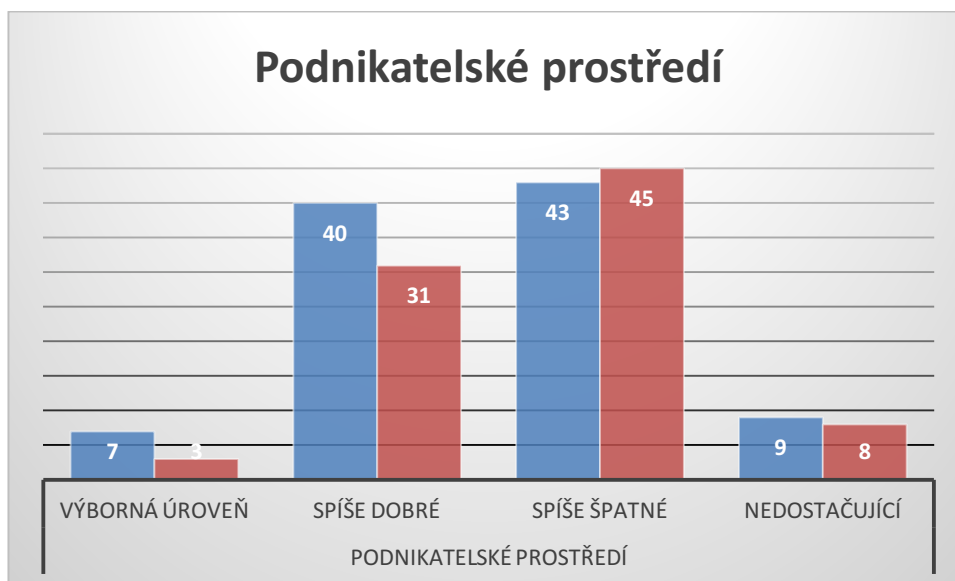
Obrázek 24 - Názor na bytovou výstavbu

Zdroj 24 - vlastní zpracování

Podnikatelské prostředí v okrese Pardubice ukazuje rozporuplné výsledky. Celkem 47 respondentů se vyjadřuje v kladné rovině k úrovni podnikatelského prostředí, avšak 52 v rovině záporné. V okrese Chrudim se jedná o 53 záporných ohlasů a 33 kladných.

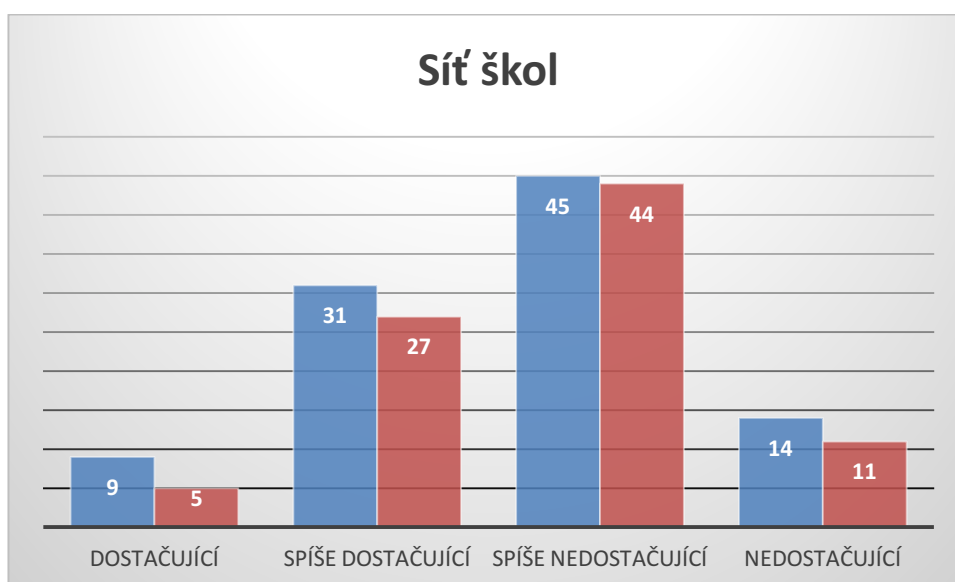
Obrázek 25 - názor na úroveň podnikatelského prostředí

Zdroj 25 - vlastní zpracování

Dalším z negativně hodnocených kritérií v oblastech rozvoje jednotlivých okresů byla celková síť mateřských, základních a středních škol. V okrese Pardubice se vyjádřilo 59 oslovených záporně k celkové úrovni a pouze 40 kladně. V okrese Chrudim byly výsledky podobné, když záporný názor na celkovou síť škol mělo 55 oslovených.

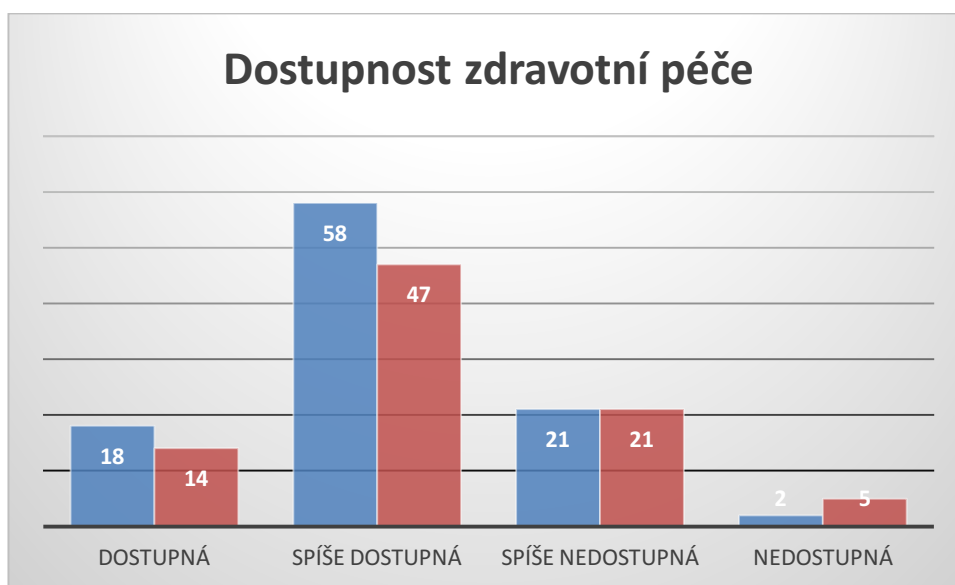
Obrázek 26 - názor na celkovou síť škol (mateřských, základních, středních)

Zdroj 26 - vlastní zpracování

Oba okresy naopak měly velmi pozitivní hodnocení dostupnosti zdravotní péče, když téměř 75 % dotázaných z okresu Pardubice vyjádřilo kladný názor k tomuto tématu. V okrese Chrudim toto číslo lehce kleslo, avšak 61 oslovených mělo také kladný názor na dostupnost zdravotní péče.

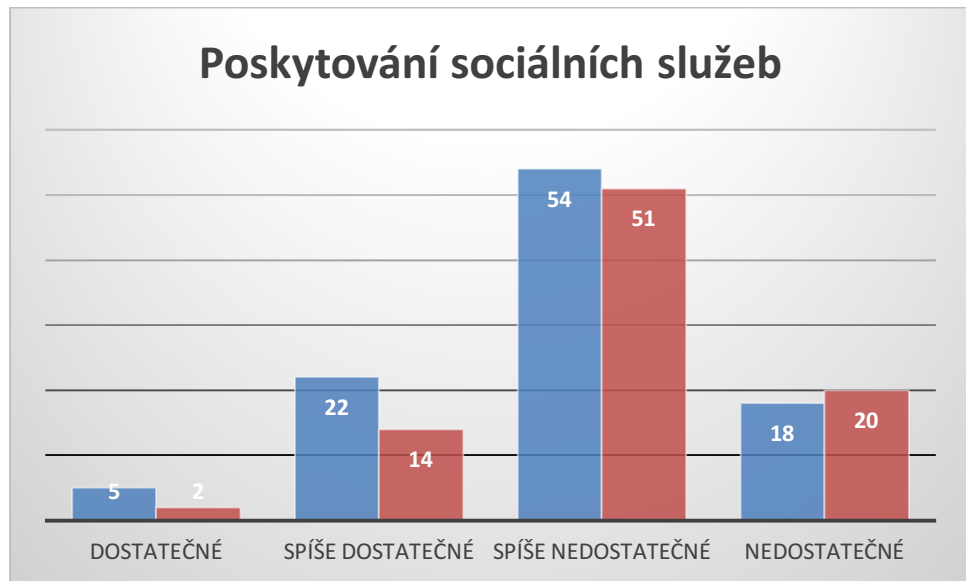
Obrázek 27 - názor na dostupnost zdravotní péče

Zdroj 27 - vlastní zpracování

Dalším z negativně hodnocených faktorů v oblasti rozvoje kraje bylo hodnocení poskytování sociálních služeb, kde má Pardubický kraj dlouhodobě problémy. Celkem 72 respondentů z okresu Pardubice vyjádřilo názor, že poskytování v okrese není z nějaké části dostatečné a pouze 27 vidí toto téma opačně. V okrese Chrudim je to velmi podobné, když 71 oslovených vidí v poskytování zdravotní péče na území kraje problém.

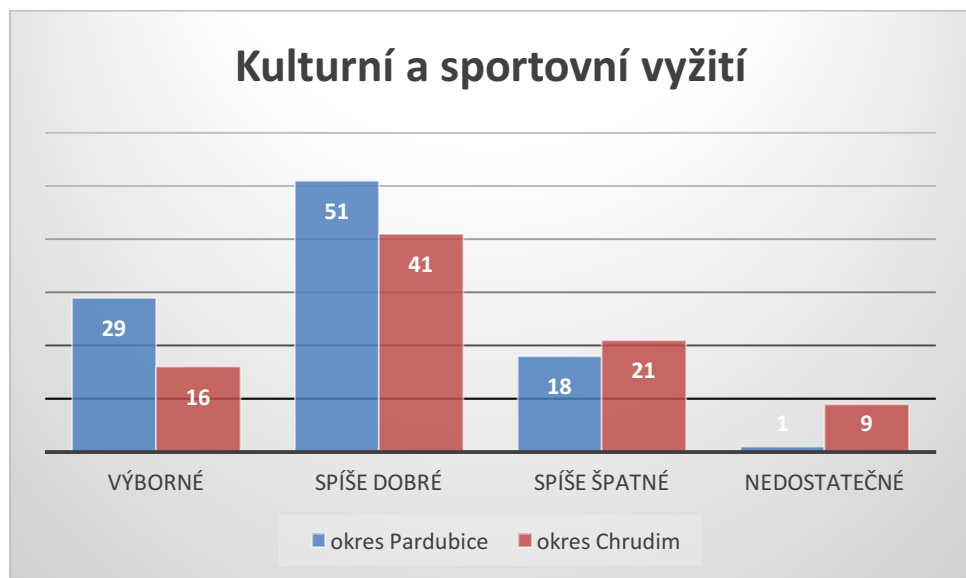
Obrázek 28 - názor na poskytování sociálních služeb

Zdroj 28 - vlastní zpracování

Naopak jedním z nejlépe hodnocených kategorií rozvoje na území kraje bylo hodnocení kulturního a sportovního vyžití. Celkem 80 dotázaných z okresu Pardubice vyjádřilo názor, že kulturní a sportovní vyžití je na dobré úrovni a dostačující pro potřeby obyvatel okresu a kraje, oproti 19, kteří sdílí opačný názor. V okrese Chrudim byla tato kategorie více vyrovnaná, když pozitivní názor na kulturní a sportovní vyžití sdílelo 57 dotázaných a negativní názor mělo 30 dotázaných.

Obrázek 29 - názor na kulturní a sportovní vyžití

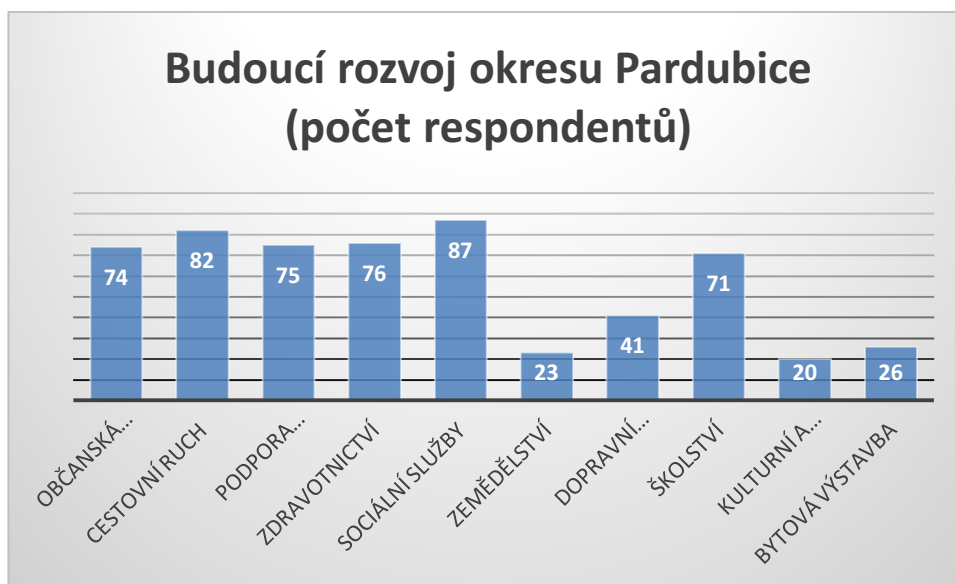

Zdroj 29 - vlastní zpracování

Názor respondentů na budoucí vývoj okresu

Z celkového počtu 99 dotázaných v okrese Pardubice mělo nejvíce dotazovaných názor, že je potřeba dále se zabývat rozvojem sociálních služeb na území okresu. Celkový počet 87 dotázaných vyjádřilo tento názor, což činí 86,13 % všech respondentů. Druhou kategorií, která vzbudila velký počet ohlasů na rozvoj do budoucích let, je cestovní ruch. Téměř 82 % všech dotázaných uvedlo, že cestovní ruch je jedním z důležitých směrů rozvoje okresu. Mezi další důležité směry rozvoje, které se dostaly nad 70 % odpovědí od všech respondentů, patří: občanská vybavenost (73,26 %), podpora podnikatelů a tvorba nových pracovních míst (74, 25 %), zdravotnictví (75,24 %) a školství (70,29 %). Naopak mezi nejméně preferované a žádané oblasti rozvoje se zařadila dopravní infrastruktura (40,59 %) a pod 30 % odpovědí respondentů se dostala bytová výstavba (25,74 %), zemědělství (22,77 %) a sportovní a kulturní vyžití, kde si pouze 19,8 % respondentů z okresu Pardubice myslí, že je potřeba tuto kategorii nadále rozvíjet.

Obrázek 30 - názor na budoucí rozvoj okresu Pardubice

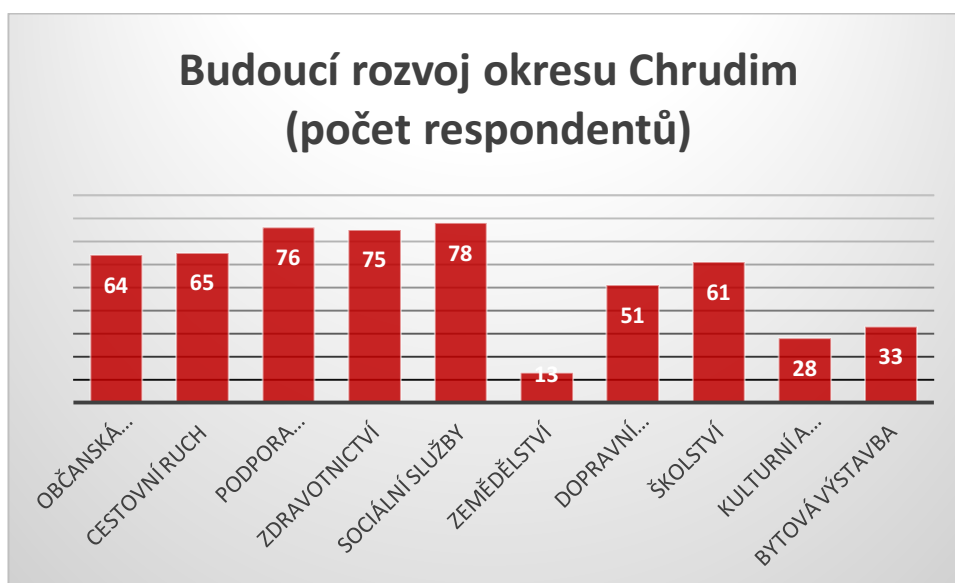

Zdroj 30 - vlastní zpracování

Nejvíce lidí dotázaných v okrese Chrudim zvolilo variantu rozvoje sociálních služeb, a to 89,66 % všech dotázaných. Dalším významným tématem pro rozvoj dle respondentů okresu Chrudim, které se dostaly nad 80 % ze všech dotázaných, byla podpora podniků a tvorba pracovních míst (87,36%) a zdravotnictví (86,21 %). Nad celkových 70

% v odpovědích dotázaných se pak zařadily kategorie občanská vybavenost (73,56 %), cestovní ruch (74,71 %) a školství (70,11 %). Lehká nadpolovina dotázaných, přesně 58, (62 %), si myslí, že by budoucí rozvoj měl směřovat i do dopravní infrastruktury. Naopak nejméně podpory získaly kategorie bytové výstavby (37, 93 %), kulturního a sportovního využití (32,18 %) a nejméně by se dle respondentů okresu Chrudim měl zlepšit rozvoj zemědělství, které uvedlo ve svých odpovědích pouze 14,94 % dotázaných.

Obrázek 31 - názor na budoucí rozvoj okresu Chrudim

Zdroj 31 - vlastní zpracování

4.5. Návrh na zlepšení budoucího rozvoje Pardubického kraje

Po důkladné analýze hospodářského a sociálního rozvoje v Pardubickém kraji, bylo vybráno několik rizikových kategorií, na které by se měl Pardubický kraj nejvíce soustředit. I přes výběr několika stěžejních míst v oblasti hospodářského a sociálního rozvoje je však nutnost podotknout, že hospodářský a sociální rozvoj musí být přiměřený ve všech kategoriích tak, aby nedocházelo k vzniku disparit a izolovanému rozvoji jedné kategorie, která by vedla k poklesu rozvoje a růst ostatních kategorií a tím i celého kraje.

Po celkové analýze hospodářského a sociálního rozvoje byl zjištěn špatný růst a rozvoj, včetně celkového nenaplnění potenciálu Pardubického kraje v těchto oblastech:

1. Cestovní ruch
2. Vzdělávání – mateřské a základní školy
3. Lékařská péče
4. Trh práce
5. Sociální služby

Cestovní ruch

I přes velmi příznivou geografickou polohu Pardubického kraje je úroveň cestovního ruchu stále na konci tabulky celé České republiky. Pardubický kraj si však nemůže stěžovat na nedostatek přírodních nebo kulturních míst, která jsou potřebná k úspěšnému cestovnímu ruchu. Problém je však v nedostatku ubytovacích kapacit a v zastaralosti ubytovacích kapacit, které už jsou vystavěné na území kraje.

Zvýšením ubytovacích kapacit a modernizací stávajících zařízení by se dal pozitivně podpořit potenciál Pardubického kraje a přilákat nové turisty do kraje. Výstavba nových ubytovacích zařízení by mohla nabídnout i nová pracovní místa v rámci kraje a mohla tak podpořit obyvatele kraje tak, aby nejezdili za prací mimo kraj. Využít by je mohly nejen velké sportovní a kulturní akce, které každoročně přilákají do Pardubického kraje tisíce turistů, jako jsou Velká Pardubická steplechase, Zlatá přilba nebo festival Smetanova Litomyšl, ale i stále se rozvíjející agroturismus, který má díky poloze v Polabí skvělý potenciál. Výstavba a modernizace ubytovacích zařízení by pak právě v Polabí mohla zvýšit cykloturistiku, která díky skvělému přírodnímu charakteru může být další velkou turistickou atrakcí pro případnou návštěvu a pobyt v Pardubickém kraji.

Cestovní ruch by se mohl zvýšit a podpořit částečnou modernizací lyžařských středisek, která jsou na území kraje. Současné kapacity a vybavenost nedosahují úrovně konkurence, a i přes nižší ceny a kvalitní podmínky pro zimní sporty. Kraj tak zůstává mezi posledními v návštěvnosti zimních středisek. Přilákáním nových turistů na území kraje by pak dovršilo celosezónnost cestovního ruchu a vedlo k jeho rovnoměrnému rozvoji.

Vzdělávání – mateřské a základní školy

Pardubický kraj má dlouhodobě problémy s počtem mateřských škol, které nemají dostatečné kapacity pro spádový příjem všech dětí. Problém je i v počtu základních škol,

kteře se snižují či spojují, a žáci jsou kumulováni do větších tříd, kde se pak snižuje úroveň kontaktu učitel-žák a klesá úroveň výuky.

Výstavbou nových mateřských školek, které by mohly být podporovány z Operačního programu Vývoj, výzkum a vzdělávání nebo Integrovaným operačním programem pro region soudržnosti Severovýchod, by se tak předešlo nevyřízeným žádostem o přijetí dítěte do mateřské školy v okolí bydliště a zatriaktivnilo tak lokalitu Pardubického kraje pro rodiny s dětmi. Vyšší počet mateřských školek by pak vedl i k větší individualitě výuky a zlepšování dovedností, které by pak mohly děti využít při přechodu do dalšího stupně vzdělávání.

To samé se dá říct i u základních škol, které by měly zastavit slučování a vytváření větších tříd na úkor celkové úrovně vzdělávání. Místo zavření několika základních škol a jejich spojení, by se tyto instituce daly zrekonstruovat a dále používat. Zvýšení počtu základních škol by tak vedlo k lepším číslům v kategoriích žáků na jednoho učitele, a tím i k celkovému zvýšení úrovně základního školství. Nová pracovní místa by také pozitivně ovlivnila trh práce a stejně jako u mateřských škol zvýšila atraktivitu kraje.

Lékařská péče

Pardubický kraj je jedním z nejhorších v kategorii počtu lékařů na 1 000 obyvatel v celé České republice. Z celkové analýzy tohoto rozvoje a i z ankety je jasné, že obyvatelé kraje tento problém pocítují. Jde především o zvýšení počtu doktorů v slabších okresech kraje, jako jsou okres Chrudim a Svitavy, které i přes přítomnost nemocnic nemají dostatečný počet doktorů. Vytvoření několika nových míst ve velkých nemocnicích by pozitivně ovlivnilo nejen počet lékařů na 1 000 obyvatel, ale dalo možnost snazšího návratu mladých doktorů zpět do svého kraje, jelikož studium medicíny není přítomno v Pardubickém kraji a studenti musí tento obor absolvovat buď v sousedním Hradci Králové, nebo hlavním městě Praze, kde pak také někdy zůstávají pro větší pracovní příležitosti.

Snížením administrativní zátěže pro soukromé zdravotnické zařízení by se pak dalo pozitivně podpořit vznik těchto ústavů, které by také zvyšovaly celkovou úroveň zdravotnictví na území kraje a posunuly by celkový rozvoj Pardubického kraje.

Trh práce

Problémy na trhu práce jsou především s rizikovou skupinou, která se špatně prosazuje na trhu práce. Mezi tuto skupinu patří zejména absolventi středních škol bez maturitního vysvědčení, ale také celkově absolventi středních a vysokých škol. Problém by se dal vyřešit zapojením těchto absolventů do lokálních firem Pardubického kraje, které by mohly být zapojováním čerstvých absolventů do pracovního poměru zvýhodňovány nebo by jim mohla být poskytnuta dotace od kraje či příslušného úřadu práce. Ubylo by tak hlavně zaměstnanců pracujících „na černo“, ať už se jedná o cizince nebo osoby bez patřičného povolení, kteří mnohdy pracují v nevyhovujících podmínkách, jen aby se udrželi na území České republiky a měli zajištěný příjem.

Druhou skupinou s problémem uplatnění na trhu práce jsou starší obyvatelé, kteří nemají potřebnou kvalifikaci s novými postupy a stroji. Při zrychleném tempu vývoje technologií a postupů tak má tato skupina velké problémy se získáním nebo udržením stávající práce. Řešením by byly rekvalifikační kurzy, které by měl Pardubický kraj vytvářet. Mohla by se pak skloubit práce mladší a starší generace, kde by se starší generace učila od mladší při práci s moderními technologiemi, a naopak starší generace by té mladší předávala zkušenosti, které načerpala po celou dobu své profesní kariéry. Lepší práce s fondy Evropské unie by také pomohla řešit problémy s nedostatečným počtem pracovních míst a rekvalifikačních kurzů. Operační program Zaměstnanost tuto oblast pokrývá a Pardubický kraj by měl v rámci rozvoje podmínek na trhu práce využívat tuto výhodu.

Sociální služby

V Pardubickém kraji je dlouhodobě nedostatečný počet sociálních zařízení. I přes zvýšení tohoto počtu v posledních letech a snížení neuspokojivých žádostí o přijetí do sociálního zařízení na území kraje patří Pardubický kraj stále k nejhorším krajům v celé České republice.

Výstavba nových zařízení ve spolupráci s krajem a zbudování nových lůžek by tak zcela jistě více uspokojila poptávku po těchto zařízeních. V současné době stoupá počet nemocných seniorů, pro které je nejlepší cestou být v jednom ze sociálních zařízení, avšak nedostatečná nabídka značně komplikuje získání místa v tomto zařízení. Nová lůžka nejen pro nemocné seniory by zajistila lepší životní úroveň potřebným skupinám a také celkový

rozvoj kraje v této oblasti, ve které patří mezi nejhorší v celé České republice, a posunula je o krok blíž k celkovému hospodářskému a sociálnímu rozvoji.

5 Závěr

Diplomová práce byla zaměřena na hodnocení hospodářského a sociálního rozvoje v Pardubickém kraji a jevy s ním spojené. V teoretické části diplomové práce jsou vysvětleny pojmy jako hospodářská politika, sociální politika a regionální politika. Regionální politika dále rozvádí pojmy, jako jsou vysvětlení, nástroje nebo vývoj regionální politiky. Ta je pak dále rozdělena na regionální politiku v České republice a porovnání s regionální politikou Evropské unie, a vysvětluje jednotlivé cíle a prioritní oblasti, které tyto politiky podporují. Zahrnutý a podrobně rozebrány jsou i fondy Evropské unie, které jsou velmi důležité z hlediska sociálního a hospodářského rozvoje kraje.

Hodnocení hospodářského a sociálního rozvoje je situováno do Pardubického kraje, který je v teoretické části této diplomové práce popsán pomocí demografických, socioekonomických a geografických ukazatelů. Po zhodnocení těchto ukazatelů vychází na jevo, že Pardubický kraj má velmi výhodnou pozici v rámci celé České republiky a skvělé předpoklady pro hospodářský a sociální růst. Podrobnější analýza hospodářského a sociálního rozvoje však ukazuje, že i přes skvělé předpoklady nenaplnuje Pardubický kraj svůj potenciál v rozvoji a růstu. Pardubický kraj sice v průběhu několika posledních let vylepšil některé důležité oblasti z hlediska hospodářského a sociálního rozvoje, jako jsou trh práce, doprava nebo bytová výstavba, ale i přes zlepšující se výsledky jednotlivých kategorií stále nedosahuje svého vlastního potenciálu a zaostává v daných kategoriích napříč Českou republikou. Jako kritické oblasti hospodářského a sociálního rozvoje byly vyhodnoceny kategorie cestovní ruch, vzdělávání, lékařská péče, trh práce a sociální služby, které by měly být prioritní oblastí podpory a rozvoje tak, aby se Pardubický kraj zařadil mezi nejvyspělejší kraje v České republice.

Výsledkem této diplomové práce je návrh na zlepšení budoucího rozvoje Pardubického kraje v kritických oblastech, které byly vyzkoumány v teoretické části. Vytvořením nových ubytovacích míst a zmodernizováním stávajících ubytovacích zařízení by Pardubický kraj mohl přilákat nové turisty a naplnit tak svůj potenciál, který díky skvělé geografické poloze v Pardubickém kraji je. Modernizace ubytovacích zařízení by přivedla i více turistů na stávající akce evropského formátu, které v Pardubickém kraji probíhají. Větší počet mateřských škol a lepší úroveň základních škol by pak pozitivně ovlivnila kategorii vzdělávání a pomohla obyvatelům kraje s výběrem a spádovostí návštěv

těchto škol. Velký problém s malým počtem mateřských škol by mohl být vyřešen výstavbou nových ve spádových oblastech, které nedisponují dostatečnou kapacitou. Modernizací základních škol, místo rušení a spojování s jinými subjekty, by mohlo vzniknout více tříd a rozdělení žáků do těchto institucí, které by pak vykazovaly lepší čísla v oblastech učitelů na počet žáků a zlepšily tak přístup a celkovou výuku na základních školách. V oblasti lékařské péče by vytvoření několika nových míst v nemocnicích na území kraje pozitivně ovlivnilo kategorii počet lékařů na 1 000 obyvatel, ve které je Pardubický kraj na spodních příčkách v celé České republice. Snížení administrativní zátěže pro soukromé zdravotnické subjekty by také mohlo výrazně pomoci zdravotnictví v Pardubickém kraji. Díky těmto změnám by se mohl pozitivně ovlivnit trh práce, který hlavně v hraničních oblastech, jako je okres Svitavy nebo okres Chrudim nedosahuje dobrých výsledků. Pomoc ohroženým skupinám na trhu práce, mezi které patří starší méně kvalifikovaní obyvatelé a absolventi středních škol, by se dalo formou rekvalifikačních kurzů, které by byly financovány z fondů Evropské unie, a propojení těchto skupin v rámci jejich rekvalifikace a předávání zkušeností. Výstavbou nových sociálních zařízení, které jsou stále více vyhledávány, by vzniklo lepší prostředí pro tuto skupinu obyvatel a odpoutání se od posledních příček v České republice v rámci úrovně poskytování těchto služeb.

Realizací těchto návrhů by mohl Pardubický kraj pozitivně ovlivnit svůj hospodářský a sociální rozvoj a zlepšit celkové postavení kraje v rámci celé České republiky. Zlepšení v kritických oblastech rozvoje a využití skvělého potenciálu kraje by mohlo zařadit Pardubický kraj k hospodářsky a sociálně nejvyspělejším krajům v České republice.

6 Seznam použitých zdrojů

1. **Bartoš, Štěpán. 2007.** *Pardubický kraj*. Pardubice : MAYDAY, 2007. 8085211165.
2. **Beran, Václav a Dlask, Petr. 2005.** *Managenet udržitelného rozvoje regionů, obcí a sídel*. Praha : Academia, 2005. 80-200-1201-X.
3. **Berndt, Freytag a. 2013.** *WF Pardubický kraj*. Pardubice : Freytag a Berndt, 2013. 9788073160777.
4. **Blažek, Jiří a Uhlíř, David. 2011.** *Teorie regionálního rozvoje*. Praha : Karolinum, 2011. 978-80-246-1974-3.
5. **Žítek, Vladimír a Klímová, Viktorie. 2008.** *Regionální politika*. Brno : Masarykova univerzita, 2008. 978-80-210-4761-7.
6. **Freytag a Berndt. 2013.** *WF Pardubický kraj*. Pardubice : Freytag a Berndt, 2013. 9788073160777.
7. **Hall, Peter. 2011.** *Urban and Regional Planning*. London : Routledge, 2011. 978-0-415-56652-0.
8. **Hudečková, Helena, Lošťák, Pavel a Ševčíková, Adéla. 2013.** *Regionalistika, regionální rozvoj a rozvoj venkova*. Praha : ČZU, 2013. 978-80-21-1413-9.
9. **Ivana, Boháčková a Hrabánková, Magdalena. 2009.** *Strukturální politika Evropské unie*. Praha : C. H. Beck, 2009. 9788074001116.
10. **Kolektiv autorů. 2007.** *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň : Aleš Čeněk s.r.o., 2007. 978-80-7380-086-4.
11. **Krebs, Vojtěch. 2010.** *Sociální politika*. Praha : Wolters Kluwer, 2010. 9788073575854.
12. **Mates, Pavel a Wokoun, René. 2001.** *Malá encyklopedie regionalistiky a veřejné správy*. Praha : Prospektrum, 2001. 80-7175-100-6.
13. **Molle, Willem. 2007.** *European cohesion policy*. N.Y. : NY Routledge, 2007. 978-041-5438-124.
14. **Skokan, Karel. 2003.** *Evropská regionální politika v kontextu vstupu České republiky do Evropské unie*. Ostrava : Repnoris, 2003. 80-7329-023-5.
15. **Stejska, Jan a Kovárník, Jaroslav. 2011.** *Regionální politika a její nástroje*. Praha : PORTÁL, 2011. 978-80-7367-588-2.

16. **Vanhove, Norbert. 1999.** *Regional Policy: A European Approach*. Farnham : Ashgate, 1999. 0-566-05413-2.
17. **Viktorka, Milan. 2010.** *Kvalita podnikatelského prostředí, regionální konkurenceschopnost a strategie regionálního rozvoje ČR*. Praha : Grada Publishing a.s., 2010. 978-80-247-3638-9.
18. **Wokoun, René. 2008.** *Regionální rozvoj - Východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování*. Praha : Linde, 2008. 80-7201-699-0.
19. **Zahradík, Petr. 2003.** *Vstup do Evropské unie: přínosy a náklady konvergence*. Praha : Beck, 2003. 80-717-9472-4.

Internetové zdroje:

1. **Český statistický úřad. 2017.** Český statistický úřad. [Online] 2017.
<http://www.czso.cz/>.
2. **Evropské strukturální a investiční fondy. 2017.** <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020>. [Online] 2017.
3. **Město Chrudim 2017.** <http://www.chrudim.eu/mesto.html> [Online] 2017.
4. **Město Pardubice 2017.** <http://www.pardubice.eu/urad/konik/> [Online] 2017.
5. **Město Svitavy 2017** <http://www.svitavy.cz/cs/m-52-vyrocní-zpravy/> [Online] 2017.
6. **Město Ústí nad Orlicí 2017.** <http://www.ustinadorlici.cz/cs/mesto/strategicke-dokumenty> [Online] 2017.
7. **Ministerstvo pro místní rozvoj. 2017.** <http://www.mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Regionalni-politika>. [Online] 2017.
8. **Ministerstvo práce a sociálních věcí. 2017.** <http://www.mpsv.cz/cs/9> [Online] 2017.
9. **Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. 2017.**
<http://www.msmt.cz/vyzkum-a-vyvoj-2> [Online] 2017.
10. **Oficiální server českého soudnictví. 2017** [Online] 2017.
<http://portal.justice.cz/Justice2/Uvod/uvod.aspx>.

11. **Oficiální stránky Ministerstva vnitra ČR. 2017** [Online] 2017.
<http://www.mvcr.cz/ministerstvo-vnitra-ceske-republiky.aspx>.
12. **Pardubický kraj . 2017**[Online] 2017. <https://www.pardubickykraj.cz>
13. **Úřad práce Pardubického kraje. 2017.** <http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/pak>.
Oficiální stránky Úřadu práce Pardubického kraje. [Online] 2017.
<http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/pak>.

7 Seznam obrázků a grafů

OBRÁZEK 1 - ROZDĚLENÍ NUTS V ČESKÉ REPUBLICE	10
OBRÁZEK 2 - ROZDĚLENÍ ČESKÉ REPUBLIKY DLE NUTS 2 (REGIONY SOUDRŽNOSTI)	11
OBRÁZEK 3 - STRUKTURA STRATEGIE REGIONÁLNÍHO ROZVOJE ČR 2014 - 2020.....	21
OBRÁZEK 4 - PRIORITY OBLASTI A PRIORITY STRATEGIE REGIONÁLNÍHO ROZVOJE PRO OBDOVÍ 2014 - 2020 V ČESKÉ REPUBLICE.....	25
OBRÁZEK 5 - ALOKACE ESI FONDŮ MEZI PROGRAMY V OBDOBÍ 2014 - 2020	31
OBRÁZEK 6 - KRAJE V ČESKÉ REPUBLICE	36
OBRÁZEK 7 - MEZIROČNÍ ZMĚNY OBYVATEL V PARDUBICKÉM KRAJI	39
OBRÁZEK 8 - VĚKOVÁ STRUKTURA PARDUBICKÉHO KRAJE.....	40
OBRÁZEK 9 - MAKROEKONOMICKÉ UKAZATELE PARDUBICKÉHO KRAJE	41
OBRÁZEK 10 - PODÍL NEZAMĚSTNANÝCH OSOB (15-64 LET) V PARDUBICKÉM KRAJI A ČR	43
OBRÁZEK 11 - GRAF NEZAMĚSTNANOSTI VĚKOVÝCH SKUPIN	44
OBRÁZEK 12 - PODÍL NEZAMĚSTNANÝCH V JEDNOTLIVÝCH OKRESECH PARDUBICKÉHO KRAJE.....	45
OBRÁZEK 13 - EKONOMICKÉ SUBJEKTY SE SÍDLEM V PARDUBICKÉM KRAJI, S AKTIVITOU V JEDNOTLIVÝCH OKRESECH	49
OBRÁZEK 14 - VYBRANÉ ÚDAJE O CESTOVNÍM RUCHU	53
OBRÁZEK 15 - BYTOVÁ VÝSTAVBA V PARDUBICKÉM KRAJI.....	55
OBRÁZEK 16 - POČET OBYVATEL VE MĚSTECH A PODÍL MĚSTSKÉHO OBYVATELSTVA	57
OBRÁZEK 17 - PŘIROZENÝ PŘÍRŮSTEK (ÚBYTEK) OBYVATELSTVA VE MĚSTECH PARDUBICKÉHO KRAJE	58
OBRÁZEK 18 - NEUSPOKOJIVÉ ŽÁDOSTI O SOCIÁLNÍ SLUŽBY V PARDUBICKÉM KRAJI.....	64
OBRÁZEK 19 - IDENTIFIKAČNÍ KATEGORIE ANKETY	67
OBRÁZEK 20 - NÁZOR NA KVALITU ŽIVOTA V OKRESE	68
OBRÁZEK 21 - NÁZOR NA DOSTATEK PRACOVNÍCH PŘÍLEŽITOSTÍ	69
OBRÁZEK 22 - NÁZOR NA ÚROVEŇ CESTOVNÍHO RUCHU	70
OBRÁZEK 23 - NÁZOR NA DOPRAVNÍ DOSTUPNOST A INFRASTRUKTURU	70
OBRÁZEK 24 - NÁZOR NA BYTOVOU VÝSTAVBU	71
OBRÁZEK 25 - NÁZOR NA ÚROVEŇ PODNIKATELSKÉHO PROSTŘEDÍ.....	72
OBRÁZEK 26 - NÁZOR NA CELKOVOU SÍŤ ŠKOL (MATEŘSKÝCH, ZÁKLADNÍCH, STŘEDNÍCH).....	72
OBRÁZEK 27 - NÁZOR NA DOSTUPNOST ZDRAVOTNÍ PÉČE	73
OBRÁZEK 28 - NÁZOR NA POSKYTOVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB	74
OBRÁZEK 29 - NÁZOR NA KULTURNÍ A SPORTOVNÍ VYŽITÍ	74
OBRÁZEK 30 - NÁZOR NA BUDOUCÍ ROZVOJ OKRESU PARDUBICE	75
OBRÁZEK 31 - NÁZOR NA BUDOUCÍ ROZVOJ OKRESU CHRUDIM	76

8 Seznam příloh

PŘÍLOHA 1 - ZPRACOVÁNÍ ANKETY, OTÁZKY 1-6	88
PŘÍLOHA 2 - ZPRACOVÁNÍ ANKETY, OTÁZKY 7-11	89
PŘÍLOHA 3 - ZPRACOVÁNÍ ANKETY, OTÁZKY 12-16	90
PŘÍLOHA 4 - SWOT ANALÝZA	91

Příloha 1 - zpracování ankety, otázky 1-6

		okres Pardubice				okres Chrudim	
CELKEM		99		CELKEM		87	
1	pohlaví	muž	58	1	pohlaví	muž	40
		žena	41			žena	47
2	věk	18-30	18	2	věk	18-30	16
		31-45	37			31-45	31
		46-61	32			46-61	28
		61+	12			61+	12
3	vzdělání	základní	1	3	vzdělání	základní	2
		střední	15			střední	25
		střední s maturitou	39			střední s maturitou	36
		vyšší odborné	3			vyšší odborné	4
		vysokoškolské	41			vysokoškolské	20
4	zaměstnání	soukromí podnikatel	23	4	zaměstnání	soukromí podnikatel	15
		zaměstnanec	21			zaměstnanec	21
		veřejný/státní sektor	32			veřejný/státní sektor	23
		nezaměstnaný	3			nezaměstnaný	5
		student	7			student	9
		důchodce	7			důchodce	6
		mateřská dovolená	1			mateřská dovolená	0
		jiné	5			jiné	5
5	práce v místě bydliště	ANO	62	5	práce v místě bydliště	ANO	57
		NE	37			NE	30
6	Kvalita života	spokojen	54	6	Kvalita života	spokojen	15
		spíše spokojen	32			spíše spokojen	45
		spíše nespokojen	9			spíše nespokojen	19
		nespokojen	4			nespokojen	8

Zdroj příloh 1 - vlastní zpracování

Příloha 2 - zpracování ankety, otázky 7-11

		okres Pardubice					okres Chrudim		
7	<u>Dostatek pracovních příležitostí</u>	dostatek		23	7	<u>Dostatek pracovních příležitostí</u>	dostatek		12
		spíše ano		54			spíše ano		35
		spíše ne		19			spíše ne		33
		nedostatek		3			nedostatek		7
8	<u>Úroveň cestovního ruchu</u>	výborná		17	8	<u>Úroveň cestovního ruchu</u>	výborná		2
		spíše dostatečná		28			spíše dostatečná		31
		spíše nedostatečná		45			spíše nedostatečná		47
		nedostatečná		9			nedostatečná		7
9	<u>Dopravní dostupnost a infrastruktura</u>	dostatečná		19	9	<u>Dopravní dostupnost a infrastruktura</u>	dostatečná		5
		spíše dostatečná		36			spíše dostatečná		31
		spíše nedostatečná		34			spíše nedostatečná		39
		nedostatečná		10			nedostatečná		12
10	<u>Bytová výstavba</u>	dostatečná		13	10	<u>Bytová výstavba</u>	dostatečná		3
		spíše dostatečná		62			spíše dostatečná		56
		spíše nedostatečná		21			spíše nedostatečná		21
		nedostatečná		3			nedostatečná		7
11	<u>Podnikatelské prostředí</u>	výborná úroveň		7	11	<u>Podnikatelské prostředí</u>	výborná úroveň		3
		spíše dobré		40			spíše dobré		31
		spíše špatné		43			spíše špatné		45
		nedostačující		9			nedostačující		8

Zdroj příloh 2 - vlastní zpracování

Příloha 3 - zpracování ankety, otázky 12-16

		okres Pardubice				okres Chrudim			
12	Sítě škol - mateřských, základních, středních	dostačující	9		12	Sítě škol - mateřských, základních, středních	dostačující	5	
		spíše dostačující	31				spíše dostačující	27	
		spíše nedostačující	45				spíše nedostačující	44	
		nedostačující	14				nedostačující	11	
13	Dostupnost zdravotní péče	dostupná	18		13	Dostupnost zdravotní péče	dostupná	14	
		spíše dostupná	58				spíše dostupná	47	
		spíše nedostupná	21				spíše nedostupná	21	
		nedostupná	2				nedostupná	5	
14	Poskytování sociálních služeb	dostatečné	5		14	Poskytování sociálních služeb	dostatečné	2	
		spíše dostatečné	22				spíše dostatečné	14	
		spíše nedostatečné	54				spíše nedostatečné	51	
		nedostatečné	18				nedostatečné	20	
15	Kulturní a sportovní využití	výborné	29		15	Kulturní a sportovní využití	výborné	16	
		spíše dobré	51				spíše dobré	41	
		spíše špatné	18				spíše špatné	21	
		nedostatečné	1				nedostatečné	9	
				%					%
16	Kde by se měl okres vyvíjet	občanská vybavenost	74	73,26	16	Kde by se měl okres vyvíjet	občanská vybavenost	64	73,56
		cestovní ruch	82	81,18			cestovní ruch	65	74,71
		podpora podnikatelů a	75	74,25			podpora podnikatelů a	76	87,36
		zdravotnictví	76	75,24			zdravotnictví	75	86,21
		sociální služby	87	86,13			sociální služby	78	89,66
		zemědělství	23	22,77			zemědělství	13	14,94
		dopravní infrastruktura	41	40,59			dopravní infrastruktura	51	58,62
		školství	71	70,29			školství	61	70,11
		kulturní a sportovní využití	20	19,8			kulturní a sportovní využití	28	32,18
	bytová výstavba	26	25,74		bytová výstavba	33	37,93		

Zdroj příloh 3 - vlastní zpracování

Příloha 4 - SWOT analýza

Zdroj příloh 4 - Vlastní zpracování